

ప్రతి

బహులాశ్వచరిత్రము.

అనునీప్రబంధము

దామరల వెంగళభూపాలవిరచితము.

(సరస్వతీపత్రికనుండి పునర్ముద్రితము)

394-8131
VEN-B

మొదటికూర్పు 500.

కా కి నా డ :

సరస్వతీముద్రాక్షరశాల.

1906.

All Rights Reserved.

శ్రీ భగవద్దేవరాయ ఆంధ్ర బాలసాహిత్యము
విభాగము ప్రెస్. పబ్లిషర్స్.
హైదరాబాద్

రంకుశోపాఖ్యానము దీని ననుసరించెను. ఈతఁడు గ్రంథాంత గద్యమందును వంశావతారమునందలి పద్యములయందును విశేషముగఁ బ్రభుత్వముఁ గనఁబఱచుకొనియెను.

మాకీగ్రంథము తప్పలకుప్పలతో నిండిన తాటియాకుల ప్రతియొకటిమాత్రమే గోకివాడ నివాసులగు మ॥రా॥ మంచికంటి గున్నారావుగారి మూలముగా దొరకినది. అందలియొక్క పద్యమేనియుఁ గవితావాసనయు నాంధ్ర గీర్వాణభాషా వివేకంబును లేనివారు చదువుటకు వలను గాకున్నయది. కొన్నిచోట్ల నట్టివారికిని దుర్లభములైన ఘట్టములుగలవు. అయినను నాభాగములు మాస్పశక్తికొలఁది సంస్కరించితిమి. కాని తెలియనిచోట్ల దిద్ది మాకవిత్వముమాత్రము చొనుపకయాభారమును జదువరులకే వదలి నారము. అర్థజ్ఞానము లేని లేకరులు వ్రాసినచో నెంతయుత్తమ గ్రంథముల గతి యేనియునిట్టిదేయగును. కావుననే “యూహాదెలియంగల లేఖకపాఠకోత్తముల్ దొరకినఁ గాకయూరకకృతుల్ రచియింపుమటన్న శక్యమే” అని పెద్దన్నగాడు నుడివిరి. ఏదెట్టిమొట్టి వ్రాతయో యొక ప్రతివ్రాయుట చేతనే కదా ఖిలమైపోకుండ బయటఁబడుటకుఁ గారణమయినది. కావున మేమాలేకరి నభినందించుచు నేయున్నాము. ఈగ్రంథమును సంపాదించి మాకిచ్చిన మ॥ గున్నారావుగారికిఁ గృతజ్ఞులము.

ఇట్లు

శ్రీ కొ. రామచంద్ర వేంకట కృష్ణ రావు,

శ్రీనరస్వతీ పత్రికాధిపతి.

శ్రీరస్తు.

బహులాశ్వచరిత్రము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శా. శ్రీమద్భూమితనూభ వాక బరభూనీమంత సీతాలలం

తీముక్తామణిపేరివిత్తునకు జ్యోత్స్నీకాంత కాంతిచ్చటా
భూమంబుం బయిఁజిల్లు తక్కునునుజూపు ల్పాచుశ్రీరాముఁడీ
దామర్లాన్వయవేంకటాద్రివిభునిన్ ధన్వాత్ముఁగాఁజేయుతన్.

చ. వసుధకు నింపుగా నజభనప్రియ మావరయుక్తిఁ గాంచి త
నసద్భవలీల రాజగురుఁ డౌజనకు న్నెలయింపఁజేసి య
య్యసమశరాత్మసంభవమహాల్పమునం దునుజూకము దును
రసకరవేంకటాద్రి విభురత్నగృహంబున నిల్చు గాఢులన్.

శా. దుర్గాధ్యక్షుడ వైతి విస్వ డణిమాదు ల్గొంటి వేమందు నా
శ్రీర్గాధ ల్వచియింప నేరిచెద మోశ్రీకంఠ యంచు న్మును
ల్గర్గాదు ల్లిరిపుత్రపెండ్లి నన వేడ్కం జూచుచూడ్కిం గను
నభర్గం డాప వభీము వేంకటమహీపాలున్ దయాశీలునిన్

చ. అమరనదీసమేతకమలాస్తభవారుచి శీతభూధర
త్తమరమణీయనీలజలదద్యుశివైఖరి నెల్లదీవిపై
నమరిన సింధురాజతనయాధిపదీపితదీప్తి మీఱుచున్
రమణుని యర్థదేహమున రంజిలు గౌరి శుభంబు లీవుతన్.

శా. వాణీపాణివిపంచికాకలకలక్వాణాప్తికిం జొక్కి వా
క్రూణేశుం డెద వీణకాయ కుచవిభ్రాంతిన్నఖంబొత్తి బ్ర
హ్మణీహాసముఁగాంచి కచ్చపిసమాఖ్యం దానిపైత్రాయు గీ
ర్వాణజ్యేష్ఠుఁడు ప్రోచు వేంకటనృపప్రద్యుమ్న నెల్లస్థుడున్.

మ. జగములైచ్చవిపంచి మీటితివి నీసంగీతసాహిత్యము
ల్పాగడ న్నేర్చునె యొక్కరుండు కఠినంబు ల్తత్పరీపాకము
ల్మగఁ జొక్కింత యెఱుంగనేర్చు ననుబ్రహ్మణీశు సగ్మోక్తికి
న్నగుచుం బయ్యెదఁ జక్కఁజెక్కి కొనువీణా వాణిఁ బ్రార్థించెదన్.

మ. నిజవంతప్రసవంబు హస్తమధుపోన్నేషంబు హారానళీ
 భుజగవ్రాతలతాసమేతము మదాంభోవారమారందము
 స్ఫుజశాఖాశ్రుతిపత్రము ధ్వజఫలంబుం గల్గి సొంపొందు నా
 గజరాజాననకల్పసూజమొసంగుం గల్యాణసాఫల్యమున్.

చ. తిరముగ వింట వేడెలుంగుదేవునిఁ గన్గొని వట్టియాస ని
 బ్బరముగ నేగి చేఁగడిమిఁ బట్టిన లావరి నేలచెల్వకూఁ
 తురిచెలువంపుఁటేనియెవతుందుడు కెల్లను దీర్చినట్టి యా
 కరువలిపట్టి నాడుమదిఁ గల్గినకోరిక లెల్ల నీవుతన్

సీ. ఘననాకుభవభుజంగప్రయాతం బెన్ని శుకతాతబింబసంశుద్ధి వొగడి
 యలకాళిదాసుని యార్యసన్నతిచేసి దండి వంశస్థవృత్తము గణించి
 యిలమయూరకుమారు లలితసంగతి మెచ్చి బాణపుష్పితలతఁ బ్రస్తుతించి
 భవభూతి శశికళాభాసురత్వబెన్ని మఱి ధనంజయువసుమతి నుతించి
 ప్రాధిఁగాంచు కవిత్రయప్రణవమహిమ, సార్వభౌమునిపృథ్వి భాస్కరునికాంతి
 భీముమత్తేభబలమును సోముహరిణి, నటుల నమరేశ్వరుని వజ్రపటిమఁ దలఁతు. 9

సీ. శబ్దదరిద్రుడై శారదాభ్రముఁబోలుఁ బ్రాసంబు విడిచి సంత్రాసిఁ బోలు
 నపహృతాన్యాలంక్రియతఁ దస్కరునిఁ బోలుఁ బృథులార్థదూరుడై పేదఁ బోలు
 విగళితౌజస్కుడై పగలింటి నెలఁబోలు నవిదితధ్వనికుడై చెవిటిఁబోలు
 పద్యావభిజ్ఞతాభంగిఁ బంగవుఁ బోలు భిన్నమాధుర్యుడై పిప్పిఁబోలు
 ముక్తసూక్తప్రసాదుడై మూర్ఖుఁబోలు, జీర్ణపాదతనదియొర చెట్టుఁబోలు
 లుప్తసముదాయభావుడై లోభిఁబోలు, సుకవివాసరథవచివాంధకవి కుకవి. 10

ఉ. అంగడియంగడిందిరుగులాడుటకుం బలువిత్తు లిష్టతీం
 బొంగుచుఁ గాసుగప్పరకుఁ బోవుచుఁ బెక్కుపదార్థమున్గ్రహిం
 పంగొఱగాక రోతలకుఁ బాల్పడి బిట్టుడికింప మ్రోత లె
 ల్లంగను కూరగాయకవుల న్నరకించుక నేతురే కవుల్.

మ. ఉపమానైపుణిఁగాళిదాసు లఖిలార్థోత్పదనాభారవు
 ల్సుపదస్థాననరూఢి దండికవిరాజు జ్ఞాతివార్తారళో
 ర్విపదోజ్జ్వంభణశబ్దగుంభనక శాస్త్రీనాథులే కాక యే
 కపవభ్రామ్యదసంప్రదాయకవులూ ఘర్షింప మాబోటులన్.

మ. అని యిష్టదేవతాప్రణవీయు సుకవిసంస్తుతియుఁ గుకవినిరాకృతీయుం గావించి

బహులాశ్వచరిత్రప్రబంధనిబంధనంబు సేయసమకట్టి యున్నచో మొక్కవాఁడు
మదీయస్వస్నంబున. 13

సీ. అలమించు నలయించు కళనించు దుప్పటిఁ గట్టువాఁడు బలీంద్రు మెట్టువాఁడు
వక్రంబునక్రంబు చక్రంబుచేఁ ద్రుంచు కరమువాఁ డసురభీకరమువాఁడు
కందంబు చందంబు నందంబు గావను మేనివాఁడు భవంబు లేనివాఁడు
లలిగ్రమ్ము వెలిపమ్ములను జిమ్ము కనుదోయి డాలువాఁ డననిజ సేలువాఁడు
తేజరిల్లెడు అక్కలతేజివాఁడా, చూపులను భక్తులకు పిరు బూచ్చువాఁడు
రామభద్రుండు కారుణ్యరససముద్రుఁ, డాచరంబున నిష్ఠని యానతిచ్చె. 14

ఉ. దామరవేంకటప్రభువతంసుని వెంగళభూప మాపయిన్
శ్రీమేఱయంగఁ గృష్ణకథఁ జెప్పితి విస్వడు నీదుతండ్రియా
న్మామకభక్తుఁ డాతనికి మాకును భేదములేదు గాన నీ
వామహిమాధ్యుపేర బహులాశ్వచరిత్రముఁ జెప్ప మొప్పుగన్. 15

క. అని పలికి చనిన మేల్కని, మనమపు డానందరసనిమగ్నముగా ను
జ్జనకుఁ డగువేంకటేంద్రుని, యనఘుని వంశావతార మభినన్దింతున్. 16

క. ధునిఁ గనియె స్థలితల యు, నినిఁగొనియె న్నణిఫణామణీఘ్నణి ఘ్నఘ్నణా
ప్తిని మనియె న్మునిపెండ్లికేఁ, బనివినియె న్నరిపదంబు భవ్యము గాదే. 17

క. ఆచరణాంబుజమున నా, రాచరణాచరణచలితరాజన్యఁడు నా
చాచణయాచకభేచర, నైచికి శ్రీపాదమనుజనాథుఁడు పుట్టెన్. 18

క. శ్రీపతి పదపద్మమున ఘ్న, జాపటిమ జనించి పద్మనాయకమణియై
ధీపాండితి నేపారిన, శ్రీపాదప్రభున కబ్బసృపతి జనించెన్. 19

క. ఉబ్బఁడు లిబ్బలు గలవని, రెబ్బఁడు రిపురాజుఁగాని రేఖలవలరా
యబ్బఁడు పరభామినికై, యబ్బఁడు శ్రీపాదకేని యబ్బఁడు ధాత్రిన్. 20

క. అబ్బసృపాలాగ్రణికిం, బిబ్బోకనతీవతంసబిసరుహ విశిఖుం
డిబ్బలియుఁ డనఁగ నీవుల, నబ్బలి యన ధర్మసృపతి యతఁడు జనించెన్. 21

శా. కర్మణ్యావనబద్ధకంకణుఁడు కంఠాణాశ్వరింఖాదళ
ద్వర్మత్తద్విషదుత్కరుండు కరుణాధుర్యుండు ధైర్యాధునా
భర్మాహార్యము నీతికార్యమురభిత్పర్యంక మార్కాపుఁడా
ధర్మక్షౌపతి ధర్మమర్మవిదుఁ డేతన్మాత్రుఁడే ధారుణిన్. 22

క. అధర్మసృపతి కుధరయ, హాధృతి వెలిగోటితిమ్మయప్రభుసత్తు

- త్రీత్య శేంగళాంబిక, గాధానిధి ధర్మపత్ని గా నుతికెక్కెన్. 23
- వ. ఆవెంగళాంబికయందు. 24
- సీ. వరదయాదాక్షిణ్య వరదయాచవభతన్ వరదయాధీశ్వరవజ్రపాణి
యంగలాటకళింగవంగలాలితకీర్తిన్ వెంగళాధిపపంచవిశిఖమాతిన్
ఝమ్మయానకరవాసమ్మగూస్యవిరోధి తిమ్మయావనితలాధీశమాళి
దీనయాచకచయాధీనయాష్టవితీర్ణి కోనయాఖ్యన్యపాలకువలసఖుఁడు
నలుగు రువయించి రరవిందనందనాన, నాంబుజంబులబలెనె ధర్మాధిపునకు
వట్టి ధర్మధులెఱుఁగు ధైర్యాబుధులకు, ధాశరథు లాచమర్యుగాధీశు లెనయె. 25
- క. వారలలో వెంగళనసు, ధారమణుఁడు ధాన్రియేలె ధాటీపటహో
దారధణంధణనిధ్వని, ధౌరంధర్యాదిదావధానదిపుఁడై. 26
- సీ. తనపదాతిశయంబు తనపదాతిశయంబుకరణి నాళీకసంగతి నటింపఁ
దనసువృగ్గరిమంబు తనసువృగ్గరిమంబుగతిఁ గొనుదీప్రసంగంబు నిలుపఁ
దనవిగ్రహోన్నతి తనవిగ్రహోన్నతికైవడి నసమాస్త్రకలన బెలుపఁ
దనకరస్ఫురణంబు తనకరస్ఫురణంబు ప్రఖ్యాతి సగరనైభవము పూనఁ
బరిఘవిల్లుశతద్విషత్పరివృఘప్ర, గాఢభుజపీఠకుఠశాఖికాభిదావి
ధాకత్తోరకుఠారికాధగ్మజుండు, నృపతిదామర్ల వెంగళోర్వీధరుండు. 27
- సీ. వనధిజ యెనవచ్చుఁ దనగృహశ్రీయన్నకరమున కందిచ్చి మురియకున్న
సతిఁ బ్రతి యనవచ్చుఁ బతి మాటుమా టాడి సవతికిఁ గ్రిందయి నవయకున్న
పాణి నీ దనవచ్చు వరు మొగంబున వ్రేలియును బెక్కుబాసలు గొనకయున్న
నింద్రాణి సరివచ్చు నెలమిమైఁబలుగాకివగలబిడ్డని గని వగవకున్న
నచలగతిపూర్ణచాపమితానులాప, సుస్థిరప్రాభవంబుల సొంపుమీఱు
వెంగళక్షోణిపాలు నర్థాంగలక్ష్మి, యైనలక్ష్యంబికాపయోజాక్షి కరయ. 28
- ఉ. శర్మఘనండు వెంగళరసాతలభతన్కు లక్ష్మమాంబకున్
ధర్మన్యపాలమాళి వరదప్రభుదండ్రుఁడు వేంకటేంద్రుఁడుం
దిర్మలశౌరి నల్వరు జనించిరి శ్రీహరిబాహులట్ల చా
తుయ్యఖవక్త్రముల్బలెఁ జతుర్నిగమంబులనంద మొందఁగన్. 29
- శా. ధర్మాసర్మవిధిజ్ఞ భావవిలసద్ధాత్రీ బుధశ్రేణికా
శీర్మర్యాదలు గన్న దామరల మాశ్రీవేంగళేంద్రాత్మభూ
ధర్మానాయనిపూర్ణ నాయని సుశృద్ధానంబు వర్ణింపువో

- ధర్మానాయనిజాలయాధములు గాధగ్గాధకు తైత్తిరే. 30
- మ. శరదంబై శరదంబుదద్యుతరుచ్యంబై జితాఖండల
ద్విరదంబై మురదర్పభేది చరణద్విపిన్యదాప్రభా
వరదంబై వరదంతినై రి బలె తేనన్వేంగ శేంద్రాత్మభూ
వరదత్మోవరదర్ప కార్జితయశోవ్యగ్రంబుచగ్రంబగున్. 31
- క. దామరలవేంకటేంగ్రుం, దేనుఱుడు మురారిచరణహితవిస్ఫురణం
దేనుఱుడు వితరణంబున, సామరసన్నాహశత్రుసంహరణమునన్. 32
- క. వేంగళవిభు తిమ్మప్రభుఁ, డంగజనిభుఁ డధికసుబ్బభుఁ డహిమాంతునిభుఁ
డంగత్రిలింగవంగక, శింగంబుల నీడుజోడు లేరు వదాన్యో. 33
- మ. భయవిభ్రాంతి విజాపురీశుఁ డరిగెం బన్నాలకు స్మల్కయుం
బయిగోవం బడియె న్నిజామా చనియె స్మక్కాపురతోడికిన్ ✓
గయకు న్వేల్వడె నాగరానగరభూకాంతుండు దామర్ల తి
మ్మయదంతావళఘోటి కాభటసముద్యధాటిసామాన్యమే. 34
- చ. తదనుజ యైనలోకహితధర్మవిశంకట వేంకటాంబికం
గదనకిరీటి యాచవిభుకస్తురిరంగనృపాలవద్యుఁ డి
పాదవ ఫరించి కాంచె విభవోజ్జ్వలు రంగయయాచభూవరు.
న్విదితగుణాఘ్న సింగపృథివీవరచంద్రుని నక్కమాంబికన్. 35
- సీ. ఉత్తరమల్లూరి యొద్దదానలపాప విభునిగొట్టిననాటి విజయకలన
తిరుమలచేరి ధాత్రిని మన్నెరాజులఁ బాటద్రోలిననాటి బాహుబలము
చెంగలిపట్టువీక్షించి లగ్గులునట్టి యాక్రమించిననాటి విక్రమంబు
పాలెంబుకోట వెల్పుట నాజి యతిరాజు జరగఁజేసిననాటి శౌర్యపటిమ
మున్నెతోపూరు జగ్గరాణ్ముఖులమెఱచి, మధురదొర చెంజిమన్నీని మదమడంచి
తిరిచెనాశులిచొరదోటు తేజముగల, మేటి వెలిగోటి యాచనిసాటిగలకె. 36
- క. ఈమన్నీలం గనుకాం, తామణిపుట్టినిలు దానధర్మదయాల
క్షీమహిమల పుట్టిల్లఁట, దామర్లాన్వయముఁ బొగడఁ దగదే ధాత్రిన్. 37
- ఉ. ఏచతురుండు సాటి మనయేచనృపాలుని మేనమామ యు
ర్వీచిరకీర్తి దామరలవెంగళ భూవిభువేంకటాద్రి హే
మాచలధన్వినూమ ధృతి నంగజామామ రుచి నివీర్ణిఁ బ
ద్మాచణవక్షుమామ యభిమన్యునిమామ ఘృణాగుణాదులన్. 38

- సీ. ఆంచ తేజీ నెక్కి యాడు వాగ్బింబోష్టి దాతనాతి యటంచు బూతులాడు
 సచ్చస్రనూనగుళుచ్చకల్పకనల్లి నందనోద్భవయంచు నవ్వులాడు
 భోగీంద్రశయనాంఘ్రిభూతవాహినిఁ బితామహుని చెల్లెలటంచు మఱియుఁగేరు
 శుభ్రాంశులోచున్న సుధఁగాంచి జనకమాతృసహోపరి యటంచుఁ దెగడఁ జూచు
 దామరల వేంగళక్షమాధవతంసు, నందనుఁడు వేంకటక్షమానాథశాలి
 ధేనుధనధాన్యకన్యకాధికవదాన్య, తానియతిఁ గొన్నయసపుబిత్తురి ధరిన్ది. 39
- సీ. కడలుద్రొక్కఁగనిమ్ము వెడలుటల్లింతుఁబో యటపరాంగనపొందుఁ దలఁపకున్న
 ముకులోఁగఁగనిమ్ము వెలకు రానిత్తుఁబో యటపంది దగఁజేంది నిలువకున్న
 వలసిన ప్లాడనీ కలసి వజ్రాంతుఁబో బహుభుజంగిక్రీడఁ బరఁగకున్నఁ
 గూర్మి వేణొడ్డనీ పేర్మినాటింతుఁబో తిరుకుళంబులవారిఁ బొరయకున్న
 ననుచుఁ గరిఁ గిరి ఘడిఁగూర్మసును ద్యజించి, ధరణితరుణీశిరోమణి తరణితేజు
 దామరలవేంగళక్షమాధవతనూజు, భోజనిభు వేంకటక్షాబిడొజుఁజేరె. 40
- సీ. దాని యన్మాట మాత్రమె కాని విచరింప దెసలకుఁ జేచాచు దిగ్గజంబు
 ఘనసంపదల నింపు గనుననుటయ కాని నేలదున్నక తినుఁ గోలభతక
 పడగలెత్తెననెడు ప్రఖ్యాతియేకాని గాలివటించునాగకులనేత
 కచ్చపేశ్వరనూధిఁ గాంచి మించుటెకాని యానుఁబానీయంబు లాదికమత
 మేటినడ కేటిసౌకర్య మేటిభోగ, మేటికూర్మియటంచునాపాటి రోసి
 దామరల వేంగళక్షమాధవతంసు, వేంకటేంద్రునిఁ జేరె నుద్యోగధూటి. 41
- సీ. అలరాహిణేయగుర్వనఘద్యుతుల మంచు హోదినీధారివాహుచిమించు
 తారకోదారసత్కాంతిపూరయుఁ జించు విశదాబ్జవీధితి వెస హరించు
 నతనుశరద్యోతు లనిశంబును జయించు నమరనాగేంద్రధామము హసించు
 పంచాస్యశోభాప్రపంచముఁ ద్యజియించు దారదార్పులమీఁద నీరసించు
 బలశశిసురాశ్వన్పుషరౌప్య భసితపద్మ, దరకుసుమ కాశ శేష దిగ్దంతిసింహ
 శంభుఘనసారవాణులు జంటలై న, సరియె వేంకటఘనుకీర్తి జాతఘృణికి. 42
- సీ. శ్రీసతీశ్వరవాహభాసురశ్రీఁ గేరి కమనీయశరజాతగరిమవిూఱి
 వెలయు ననంతభావిద్రుమాభలఁ బోరి శుచిభానువై ఖరిసాంపుడేఱి
 రమణీయతరమహారజత కాంతులఁ జీఱి గౌరమణిశ్రేణిసారెదూఱి
 హంసమండలసముద్యోద్ధిప్తి బొల్పారి హరిచక్రవిస్ఫూర్తి నలమఁగోరి
 ధాత్రిఁ దనకీటికాతారుణ్యధామమహిమ, రహివహింపంగ మించుసంగ్రామభీము
 వేంగళేంద్రుని వేంకటోద్వీలలాము, భాగ్యసుత్రాము సన్నుతింపగవళమె. 43

నన్రగహరత్నరసనిధానసీసము

పద్మరాగార్కప్రభాభయానకమయి హిమకరతారాద్భుతము ఘటించి
నీలావళిగురుచక్రనిభకౌద్రగతిమించి శంఖసన్రోత్తమోజ్జ్వలతనవ్వి
విగ్రుమాళిముకుందవీరకేతువు మీటి కుందతారామందతోపమాని
రక్తాంగవరపుష్యరాగబీభత్సమై కవివిదూరజనూత్రకచ్చపాసి
వక్త్రరుచులను గరుణించి వసుధవెలయు, తనప్రతాపయశంబులఁ దనరువిబుధ
సుతమహాపద్మ గోమేధికతరళశ్రు, గంగశృంగారుఁ డగువేంకటాద్రివిభుఁడు. 44

గీ. దామరల వేంకటప్రభుదారమణులు, గుణధరణి యయ్యచూంబిక గురునమాంబ
కేసమాంబికయును సతుల్బాసమాన, లై సమాఖ్యానిధాంబు లైరి జగతి. 45

సీ. తనసహోదరునభ్యుదయమునకు మొగంబు ముడుచు పద్మినులపాం దెడసెనేని
నధిపుపై సుమనోమయాంబకప్రవాతంబు నించ నల్లునిఁ బ్రతిష్ఠించ దేని
గలహంబె కూడుగా మెలఁగెడు దేశద్రిమ్మరి పట్టి ధాతన్యాంబు మాన్పె నేని
దను నుద్ధరించు భూదారునీశుని డించి బలవంతులను గూడఁ దలఁచదేని
శ్రీసతీసతీసరస్వతిక్షితియువతినిఁ, బ్రతియనఁగవచ్చు నాజగన్నతచరిత్ర
కనుచు సాధ్వులు వినుతింప నవని వెలయు; ననుసమగుణావలంబ శ్రీయయ్యచూంబ.

గీ. అలరులకొఱకుఁగా నన్నదమ్మలకుఁ గయ్యంబిడు సత్యసత్యయై తలంప
విభునితో నేకీభవించియు నతనిపై జలముమాన్పనిసతి సతియై యరయ
నగ్రజుఁ డొప్పని యతివంచకునికి నాలయిన సుభద్ర భద్రయై గణింపఁ
బ్రతిసమ్మతింపని వ్రత మొనరించు సుశీల సుశీలయెక్కితి మతంప
ననుచు వారల చర్యల నపహసించి, సకలబంధు జనంబులు సన్నతింపఁ
దనరుఁబతిభక్తి నలయరుగధతి యనంగ, భవ్యగుణపేటి గురుసమాంబావధూటి. 47

చ. స్థిరమతి యైన యయ్యమకుఁ జెన్నమహీశుఁడు కేసశౌరియున్
హరితరుణీసమానగురువాంబకు వెంగళభూమిభతకాయున్
వరదన్పపాలమాళి మఖివప్రమదాసమ కేసమాంబకున్
గిరిధృతికృష్ణధీరుఁడు జనించిరి కల్పకపంచకం బనన్. 48

సీ. తనభుజాభుజగప్రతాపానలమునకుఁ బ్రత్యర్థి కీర్తిక పారదముగాఁగఁ
దన ధాటికారటత్పటహగర్జ కరాతిపార్థివావలి హంసపటలిగాఁగఁ
దనగంధసింధురోత్తమముల కరిమస్తకంబు లంబుజకోరకములు గాఁగఁ
దనపదాంగదపురందరనీలమణికి విద్యోషిభూషణములు తృణముగాఁగ

ఎఱు దామర్లవంశపావనచరిత్రుఁ, డాహానకిరీటి యర్థిదైన్యాంధతమస
భాస్కరుఁడు శోభమానయశస్కరుఁడు, చెన్నభూపాలుఁ డరిరాజసన్నతుండు.
కా. ఘోరాజిం దనతేజిఁదోలి విమతక్షోణీతలాధీశులన్
నారాజిం దెగటార్చి వీరభట సన్నాహంబుతోఁ జేరు నా
నారీజాగజమస్తమున్నటకి నానానస్తువుల్లొన్న యా
నారీజాలమనోజు దామరల చెన్నత్మాపు నెన్నదగున్. 50

గూఢపంచమ సీసము.

చాపారీజయధైర్య సత్కృపాధర్మము శరజారిధరహరిస్ఫురణమించ
ఘునకీలికాధామవాక్కాంతిగాంభీర్యము ల్సన్నితగురురత్న సరణి మెఱయ
వితరణనైర్మల్య విభవధీపితృభక్తులభగం గేంద్రాత్మజాఖ్యసమర
బలభూతిశాంతిరూపపరాక్రమంబులు మరుచీశ్వరకుమారమహిమవెలయ
మహినిఁ జెన్నెందు నాహిమత్కృధరేంద్ర, మలయనగమధ్యమహితభూమండలాధి
పత్యనిత్యశుభావాప్తిఁ బ్రణతికెక్కు, వేంకటేంద్రుని చెన్నభూవిభవరుండు. 51
సీ. ఇనచంద్రములుగాని యినచంద్రములుగారు జోడు సుధామయశోమహిమల
నచలేశ్వరులుగాని యచలేశ్వరులుగారు సరి సమున్నతధైర్యశౌర్యములను
గోపవృష్టగాని గోపవృష్టగారు పురుడు దయాగణ్యపుణ్యములను
జనకమన్యుగాని జనకమన్యులారు సాటిసన్నయకృత్యసత్యములను
నేఘనునకనఁ బాగడొందు నాఘనాఘ, నస్ఫురద్దాననిమ్న గాన్వహవివాహ
నిరుపమానంద సన్మాననీయవసధి, వేంకటేంద్రుని చెన్నభూవిభవరుండు. 52

సీ. తనకీర్తి విధునీరీతినిఁ బోల్పుగనుటనూ కలశవారాశితోఁ గలసీమెలఁగుఁ
దనసాంద్రధామంబు తరణితీ రగుటనూ ద్వీపాతంరంబులఁ దిరుగుచుండుఁ
దనవిక్రమము జిఘ్రిననువునమనుటనో యెపుడు సుధర్మాప్తి నింపుగాంచుఁ
దనయూగి సురభిచందమున వత్తిలటనూ సుమనూమనోహరస్ఫురణమించు
ననుచు జను లచుదినమును వినుతినేయ, రాయసింహాసనసముద్ధరణధురీణ
శ్రీదామర్ల వేంకటక్షీతితలేంద్ర, తనయుఁ డై నట్టి చెన్నభూదవుఁడు వెలయు. 53

సీ. చేగలశాఁ డంచుఁ జెవులవింటయె కాని నాగేంద్రునకు సువర్ణంబులేదు
కాంచనకటకంబు గలవాఁడనుట కాని గతిలేనివాఁడు నగప్రభుండు
కోలముల్ముత్యాలు గూర్చునంటయ కాని కిటిపొలంబున గింజగిటకరుగు
ఘనసరంబులవాఁడు కమకుం డనుట కాని శిశుప్రోషణక చింత సేయుచుండు

- ననుచువారల దిగనాడి యవనికన్య, సకలవైభవసుత్రాము సార్వభౌము
దామరలవేంకటాద్రింద్రతనయసోము, చెన్నభూపాలు భుజపీఠః జెన్నుమీఠె. 54
- సీ. మునుమున్న యేరాజు మున్నలిబైళ్ళను వేలూరిలింగభూవిభునిఁ గొట్టెఁ
బంచవన్నియడాలు వట్టించె నేరాజు పరవీరభద్రేభపటలి రెబ్బి
ధీరతగూఢలాతూరిలో నేరాజు శాత్రవబలముల సంహరించె
శుక్రవారమునాఁడె చొరఁబాటి యేరాజు పాండీనిబలముల భంగపఱచె
నతఁడు సామాన్యుఁడే దామరాన్వవాయఁ, కలశవారాశిపూర్ణరాకాశశాంకుఁ
డనఁగ గడికొటమల్లశుభాంకయుతుఁడు, వేంకటేంద్రునిచెన్నభూవిభువరుండు 55
- మ. పరిఘాసాధగభీరతోన్నతులచే బల్రాయిడిం జెందియుం
దరియం జాలరు పన్నగామరు లన నాభిసిల్లునాదీప్రవ
ప్రరమ స్వేలురిరాజధానిని దృఢప్రాయంబుగాఁ గొన్నయ
న్నరనాథాగ్రణిఁ జెన్నభూపమణి నెన్నన్ శక్యమేయేరికిన్. 56
- క. ఇలవెలయు నేచఘోషరు, చెలియలి నల యక్కమాంబఁ జెన్నక్షోణీ
తలపతి పరిణయమయ్యెం, జలనిధిసుతఁ బెండ్లియైన శౌరియ పోలెన్. 57
- ఉ. శ్రీసతిగీము దామరలచెన్ననృపాలునిసోదరుండు మా
కేసన కీర్తివాసనలకేసరి కేసరి సౌరనిమ్మగా
క్రేసరి యాసరిద్వరధరించిన మేటియు వాగ్వఘాటి ము
క్తాసరి యాసరిసృపజగత్పతియున్ ధరలోన నెన్నఁగన్. 58
- శీ. చదువుపద్యమునఁ దా సంఘటించిన శంక కవికొటులకు జిగుగ్గండిగాఁగ
గమకింపఁ దాఁ గడకంటఁ జూచినచూడ్కి హస్తినీశ్రేణికి నలుగుగాఁగఁ
గలని కేతేరఁగాఁ గనిపించుహుంకార మరులకుఁ జంద్రోదయంబు గాఁగ
నవరసంబులకు దానిన దానజాలంబు సరసులకునునైన పరవగాఁగ
గురువమాంబామణీగంభీరధిశుభ్ర, కరుండు ప్రతిపాదనప్రధాధరితకల్ప
తరుండు వేంకటభూజానితనయపంచ, శరుండు చామర్ల వేంకటేశ్వరుండు వెలయు. 59
- శీ. తనమేధచక్రి దాదంభసంభ్రమమున మెండొడ్డు కుండలిఁ గుండలించుఁ
దనప్రతాపము తిర్యగనుపమఘృణితవమున భానుని భువివైచి విడుమఁ
దనదానపటిమంబు వనహాసరణమిషోద్ధురతమై నుడుపతిఁ దుడుపుకెట్టుఁ
దనకీర్తితమి చతుర్థప్రహారవ్యాజగతిబుక్షవర్ణము ల్గట్టిపెట్టుఁ
దనగుణము వెట్టులేభి క దశచెలంగె, మెక్కొయొక్కొకచోటుల నుక్కుమిగిలి

- విబుధవిబుధాధిపతి గాఁడె వేంకటేంద్ర, సుతుఁడు దామర్ల వేంగళక్షోణిధవుఁడు 60
- నీ. బహులాబ్దములవాఁడు మహిదారతిలకంబు చేలత్రొక్కుడులనె జిగిఁదొలంకె
ఘనవర్షములవాఁడు గహ్వరీధరమాళి కప్పగండములనె గరిమ దొరలె
ద్విరదనంబునవాఁడు కరియూధనాథుండు మురిపెంపు నడలెనె మురువువవలె
ముసలియై తగువాఁడు మును సరీస్పృహనేత తెలిగోరసిగలనె తెలివి గలఁగె
రచకవృద్ధులలోఁ బెద్దమొవల కమత, మూర్ఘికలనేగొనబు వారి నెల్లననుచు
వసుధ దామర్ల వేంకటేశ్వరకుమారుఁ, బంచశరనిభు వేంగళప్రభువరించె. 61
- నీ. సత్కులంబును సుప్రజము గొన బుధజాల మునకిచ్చి కమ్మఁ గొనెడువాని
తను వేఁడు సుమనఃప్రభునిశక్తిఁ గైకొని పీడుకు వీ డొదవించువాని
సర్వజ్ఞుఁ డగునాత్మసఖునకు దుర్వర్ణ మగువాస మొసఁగిన యట్టివాని
గోత్రవర్ణములచేఁ బత్రము ల్గాని యప్పు లిచ్చుటకై చిరియించువాని
రాజు రారాజుచెలియును రాజరాజు, ఘనుఁడుననుటెట్లులంచు నకారణోప
కారముగ నర్థ మొసఁగునుధీరతతికి, మనుజుసూత్రుం డె వేంగళక్షోణిధుండు. 62
- మ. కలనైనం దగ మింత పూనకడకింకై యొగ్గఁ దొక్కింత కో
కలు బంగారముచేసికోఁ జదికినం గాంచింగరంబస్తిగా
నిలకుం దెల్పఁగఁబోఁడు కంచినరదుం డెట్లోపు దామర్ల వేం
గళభూనాయకు వేంకటాద్రిరవత్మానాథుతోఁ బోలఁగన్. 63
- శా. కృష్ణాగౌతములం బ్రసిద్ధములు కోకిబాంధవప్రోద్భవా
కృష్ణాకారనికారణప్రకటముల్కృష్ణార్వగర్వచ్ఛిదల్
కృష్ణాపదరదోర్ధరాభిమతము శ్రీవేంకటాధీశు మా
కృష్ణాధీశ్వరుకీర్తిచంద్రికలు చంద్రీభూతఖద్యోతముల్. 64
- క. ఈపుత్రులఁ గనువేంకట, భూపాలకుఁ డతఁడువెలయుఁబుడమిని నుద్య
చ్ఛాపలతారోపశతా, టోపహతారాతిభుజపటుస్రాభువుండై. 65
- క. ఏతాదృశశుభచర్యున, కాతతభుజశౌర్యనకుమహాదార్యునకున్
నాతాశన జాతాసన, జాతాభినవప్రతాపచాతుర్యునకున్. 66
- క. సంధాభృగునందనునక, బింధనగంధ సహబంధుహిత తేజోని
గ్గంధితగంధాంధరిపు, స్కంధావారాంబునిధికేగవి సేవధికిన్. 67
- క. శ్రీలక్ష్మీపతిసేవా, శీలునకున్మదవిపక్ష శిక్షణకలనా
లోలునకుదయాశునకు, స్వాల్వారీపురపతికి నవారితధృతికిన్. 68

- క. జడరాశిగభీరునకు, నృపబాసలకీలసదృశబాహుమహునకున్
గడిగోటమల్లబిరుదున, కుడుపరివృథకీర్తితతికి నూర్జితమతికిన్. 69
- క. ఘోరమహోవారమహో, చారమహోన్నతవిరోధిహతిచణునకుమం
దారవనీగౌరవనీ, హారవనీ వందికీర్తిహారగుణునకున్. 70
- క. నాభాగనిభున కంబుజ, నాభాగమబోధధుగ్య నకు దశదిష్టా
నాభాగతతయశస్సు, నాభాగరిమాతిశయున కధికజయునకున్. 71
- క. ఆంధ్రధరానాభునకుఁబు, రంధ్రీపాంచాలునకుఁ గరకృపాణుగ
త్కంధపరిపంధిపార్థిన, రంధ్రీతదినమణికి మతిగురంధరఫణికిన్. 72
- క. కోర్కొండసింహబిరుదున, కర్కప్రతిబింబభుజమహాప్రకరునకున్
గర్కశరిపుహృతికి శుభో, దర్కునకు న్వేంకటాద్రిధరణీపతికిన్. 73
- క. కామితఫలదాయకునకు, రామామదనునకు దానరాధేయునకున్
దామగలవేంకటేంద్రసు, ధీమందారునకు వారిధిగభీరునకున్. 74
- వ. ఆభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నాయొనర్పం బూనిన బహులాశ్వచరిత్రం బనుస్ర
బంధరత్నంబునకుఁ గథాప్రారంభంబెట్టిదనిన.
- ఉ. శ్రీశుకయోగిఁ గన్గొని పరీక్షుదిలాతలభర్త కర్తయా
దాశరథిం దలంచి పరతత్వముఁ గన్న ఘనుండు శత్రుశై
లాశనశౌర్యశాలి బహులాశ్వుఁడు తచ్చరితంబుఁజెప్పవే
దేశికచంద్రమా యనఁగఁ దల్పఁదొడంగె మహర్షిహర్షియై. 75
- క. ఆహవమోహవశంబద, బాహవబలభటము మిథిల పదిలంబగు శ్రీ
గేహంబై భూదేవీ, దేహంబై తగువిదేహదేశములొనక. 76
- క. ఆవీడు దనకువేలుపు, దావీడు ధరాపురాళిఁదలఁతురె యనుచు
దావీడుభోగవతినిసు, ధావీడున్నతయశఃప్రతాపోజ్జ్వలమై. 77
- వీ. ఆప్రోలివిప్రాలి యాగశతప్రీతి నంబింప విధి శతానందుఁ డయ్యె
నవ్వీటిన్పపకోటి యసురక్షితికి సేనఁ జేర్ప నింద్రుఁడు సునాశీరుఁ డయ్యె
నాయూరిబేహారి హవణింబు పొత్తుబేరపుఁగల్మి యత్తుఁ డర్థపతియయ్యె
నాగ్రామవాలి ప్రేమహలమొసంగినఁ బ్రలంబధ్వంసకుఁడు సీరపాణియయ్యె
నచటఁ జదువంగ గీప్పతి యయ్యెజీవుఁ డచట గణియింప హేమయైయమరెనమరి
యచటిపూఁదోటఁబుష్పాస్తుఁడయ్యె మదనుఁ, డచటినిధివిధివసుమతియయ్యెజగతి
మ. ఉడుమార్దంబున నిర్గమించుశశిలో నున్నట్టి నృగోధముం

గడిగొమ్మంచుఁ బెకల్పఁబోయి కిరణౌఘంబు ల్పయిం గ్రమ్మినన్
గడలంచుం గడలన్వడిన్వెడల శుండాదండముంద్రిప్ప న
య్యెడ నప్పట్టనదంతికిం దొలఁగురాత్రీశానుఁ డెప్పట్టునన్.

80

చ. సగతులువట్టి వెంటఁ బరిచారకులేగి హయంబు మించిపో
జగతి ఖురాగ్రము ల్వడమి జూడ యెఱుంగక వాజివేగముం
దగిలెదనంచు వెన్జను సదాగతి కొట్టునఁ బోవునబ్బటు
ల్పగలిటి కందుకొండ్రు త్రుటిఁ బాటుచు నిల్చిన తత్పురాశ్వమున్.

81

ఉ. పంటవలంతి యల్లుదొరపట్టము ముట్టినచిత్రశాటి యిం
టింటను లేనిప్రాణులుఁ గయి స్రఘువీరజపాక్షదామకం
బంటనిదేహధారులుఁ బురారిధనుర్ద మనప్రచండు పే
రింటను బిడ్డఁ బిల్వనిశరీరులుఁ జొప్పడ రప్పరంబునన్.

82

చ. తనపురి ముందు క్రిందుపడదన్న నగడ్డుకుఁ జేలికొంచు వే
చనియెదనంచు నమ్మిథిలఁ జక్కఁగఁ జుట్టి పురారిచాపమ
ర్దనచణునత్తవారినగరం బని యెంచి హితుండపోలెఁ గా
చినపలునోటిచిల్వ యనఁ జెల్వగు వజ్రపుఁగోట పీటికిన్.

83

మ. నగరీసౌధశిఖావధూమధురగాన శ్రీద్రవద్రత్ననీ
రగణం బాత్మశిరోగృహం బవియ గీర్వాణీతతుల్వాన క్రి
దుగృహాధోగతుఁ డిందుఁ డైందవశిలాతోయంబుగాఁ దస్పెరిం
గిగణించు స్ఫరిగూడుమేత నడుచక్కింబాడ నక్కొమ్మలన్.

84

. కన్నులజిగి చన్నులబిగి, వెన్నులయొగి కప్పుగుప్ప విప్పంగొప్పల్
వెన్నెలనగవు న్నెలమొగ, మున్నెలతగముల్గను న్నభుత్మెచ్చఁ బురిన్.

85

ఉ. అందఱు మందగామిను లాయారులు తేటమిటారి కత్తియల్
చందురుకావిమోవి పలుచందనపుందుక మొందు నందపుం
గెందలిరాకుబోడులు శుకీపికవాణులు కంజపాణు లిం
దిందిరవేణులెందున ననింద్యలు చందనగంధు లప్పరిన్.

86

ఉ. కట్టినతోకఁ గట్ట దొకకాంతయు మెక్కవధూలలామయు
స్సెట్టినసొమ్ముఁ బెట్ట దొకభీరువుఁ బూసిన పూతఁ బూయదొ
పెట్టెడుచీర లంగజుడు వెట్టినఁ బిల్చినవానిఁ బిల్వర
ప్పట్టనపణ్యభామినుల భాగ్యమె భాగ్యము భోగ్యనస్తులన్.

87

సీ. తొడనిగ్గులకు రంభ తోడ్తోడఁ దలవరప శశిరేఖ మెసలికి సగముగాఁగ
దరహాసమునకుఁ జంద్రకళ వెల్వెలఁబాట నెమ్మొమునకుఁ గలానిధి కృశించ
మునుతిలోత్తనుమిందుముక్కుతేటకు వాడ హేమమెచ్చుగ నెమ్మొయికిఁగరంగఁ
దతబాహుల కనంగలతిక కొండలు న్రాక నరిదిమాఘుల కింత హరిణి బెడర
ఫలముఁ గొని పల్లవానలిఁ బాసిపోక, యలఁతిగాక పలుకఁబార కెలమివిడక
పడక వన్నియదరుగక పచ్చదనము, వీగక నలంవగులకుండ్రు వేశ్యలచట. 88

సీ. జలయాక విరిబంతి వెలఁది దాఁచఁగ నేల యది హెచ్చు మీబోంట్ల కబ్బపైట్లు
కొన్న మేమేకాక యున్నవారల కొనె యింటియతండు నీకంటె భోగి
యటులైనఁ బచరించి యంగళ్ల నిడనేమి యంటిసొడక రొక్క మంపిరొక్కొ
రాలెక్క కిస్కడి యీలేమె వెలయెంత వేడుక కెవ్వోట వెలయుఁ గలదె
యనుచుఁ జొరుల యుత్తరం బునకుఁ దగిన, నర్మగర్భోత్పలాడి మనంబుఁ గరఁచి
చల్లప్రాద్దున నరవిరు ల్గురులు గట్టుఁ ,దలిరుఁబ్రాయంపుఁ గొమ్మమొత్తంబులచట.

క. అన్నగరిం బహులాశ్వం, డెన్న గరిష్ఠప్రతిష్ఠ నేలుయశోవి
చ్చిన్నకరికంధరుండై, పన్నగరిపురాట్టు రరగపదభృగంబై. 90

సీ. తీపరంజిగవిసెన త్రిపురాపహారిచాపంబున కెవ్వానిభవనశూని
యధాఁగలక్ష్మి యింద్యర్థమూర్ధధనుర్విదారి కెవ్వాని యుత్సంగశిశువు
స్రజ్ఞానరుచిదాత్రి బాదరాయణకుమారునకు నెవ్వాని నిదోఁషధిషణ
ప్రాంచత్కుటీకోటి ప్రాణినేత్రాంబురు డ్వయము లెవ్వాని కూటస్థమణికి
నిట్టి మహిమల మహినహికెక్కినట్టి, జ్ఞానజనకుని వంశరత్నంబు నూత్న
కీర్తినరకేసరివిజిత కాలికేయ, జనకుడనమించు బహులాశ్వ జనకనృపతి. 91

సీ. పితృశిక్ష కొప్పక వెలయుప్రహ్లాదుండు పోరువెట్టనియట్టి నారదుండు
తనశక్తివోఁజేసికొనని వసిష్ఠుండు రతిఁ బగల్గొనని పరాశరుండు
కాశికాఖండోక్తిఁ గైకొని వ్యాసుండు జనకహృద్వృత్తి మొత్తనిశుకుండు
పారణి కొకనిఁ ద్రిప్పని యంబరీషుండు పెరుమాళ్ళవిడని విభీషణుండు.

హరిచరణచింతమఱునిరు క్కాంగదుండు, పృథులగురుధిక్కులికిఁగాని భీష్ముడతఁడు
శౌరిపదభ క్తి లేనిభూజానిమగఁడు, తగఁడు బహుశాశ్వముదిరాశ్వప్రెగడనైగడ

క. అతనికిఁ బురోహితుండగు, శ్రుతదేవుఁడు మఖముఖాన్న శుచిరుచిపరిపా
లితదేవుఁడు నతజీవుఁడు, స్తుతభావుఁడు రచితనందసుతసేవుఁ డిలన్.

మ. శతభానుప్రతిభానుమూర్తిక, గిరిజాజీ వేశజూటీతటి

యుతసూనప్రతిమానకీర్తిః బహుశాశ్వోర్వీబీడౌజుపునో

హితభావస్తుతభావశాలి శమభూయిష్ప్రతిష్ఠాగతిన్

శ్రుతదేవక్షితిదేవమాళి తగువిష్ణుధ్యానవర్తిష్ఠుః డై.

94

ఉ. ఆసుజన సుతుండు బహుశాశ్వఁడు కాశ్యపి నేల నొక్కడన్

వ్యాసవసిష్ఠకుత్స భృగువత్సపరాశరముఖ్యతాపసా

గ్రేసరు లేగుదెంచి నృపకేసరిచే సుమపూజలాంది త

దూభసురభక్తి కుల్లమునఁ బొంగుచు నిట్లని రందటుం దగన్.

95

ఉ. చుక్కలరాజ వీగి మధుసూచనపాద సరోజపూజలం

దక్కువగాని మేటి బలితాతవు ధాతవుహృద్యవిద్యలం

జక్కఁచనంబున న్మోదటిచక్కెరనిట్టుఁడ వీడుజోడు నీ

కొక్కని విన్న కన్న ప్రజయం గలదా బహుశాశ్వభూషణం.

96

ఉ. ఇంటికిఁ దోడితెచ్చి తనియించితి పూజల కల్మికల్కినా

ల్గంటికి గంటెగట్టుదొరఁ గన్గొననచ్చిన భాగ్య మిచ్చటం

గంటిమి మేమటంచుఁ దెలుగంటిదశాయనివంటి రాజము

క్కంటి నుతించి ద్వారవతిఁ గాంచుటకై చని రమ్మనీశ్వరున్.

97

చ. చని మునికోటి తేటి యెలజవ్వనిపాటలు గాడ్పటాటలం

బనుపడు పూవుఁదోటలను పాటలగంధులు పుణ్పు పేటల

న్వనరుహరాగహాటకక వాటలసద్యుతిఁ గన్న కోటలం

దనరిన ద్వాతకానగరి ద్వారముఁ దూటి పురంబుఁ జూచుచున్.

98

ఉ. అక్కడ నొక్కగందవొడియంగడిఁ దొల్లి సుమాపణంబు లీ

చక్కినమర్చినారు గిరిజాప్రియనూతికి తొంటిరీతిగా

దెక్కుఁడు వైభవంబు పురమేశ్వరు గోపుర మీపురంబునం

జుక్కలఁ జూచె బచ్చలమఁ జూపిరొ యచ్చటిగచ్చుటోవరుల్.

99

మ. ఇదిగో సాత్యకిమేడ క్రిడిసదనం బీ బ్రాహ్మణశ్రేణిఁ జూ

పదియైదిండులు దాఁట నిట్టటు బలప్రాసాదమాసంది నే

కదగర్గాలయమశ్వకోటి కరటిగ్రామంబులం గాంచె శౌ

రిదయం గాంచినవారిపట్లకును శౌరింజోలనేరీదొరల్.

100

మ. అనిపూలంగడి దాఁటి కోటిపడగల్ యత్నంబునంగన్నవై

శ్యనిహసంబులత్రోవవట్టి యెదుట న్నాంబాలయంబుం గనురె

గొని ప్రద్యుమ్నుని హర్మ్యముం గడచి యక్రూరాంగణం బంటి యొ
య్యన వేయంచులకై దునయ్యయిలు డాయంబోయి హాషికంచుచున్.

101

స్తీ. గోత్రారికరికైనఁ గొమ్మిచ్చుటయె గాని యశుకెఱుంగని మదానశకులంబు
లవణాంబునిధినైన లంఘించుటయె కాని కుఱుచదాఁ టెఱుఁగని ఘోటపటలి
గంధవాహమునైనఁ గడువఁ బాటుటె కాని యనిగుంటుచుడిని శతాంగవీధి
కంతీరవమునైన గరిసించుటయె కాని యొరసి వెన్నీ నిభటోచ్చయంబు
ప్రమణనిబిడబిడొజ్జాగ్రపరిబృహప్ర, గాఢసిబికాధికాందోలి కాని కాయ
కేతనచ్చత్రసూటభేటనిరవ, కాశమహిబహిరంగణగరిమఁగనుచు.

102

ఉ. ఎక్కడిపుష్పకంబు మఱియేటిసుధర్మ సుమేరుకందరం
బిక్కడపిల్పిరొక్కొ పొడవెంత యహోనిడివిన్వేడల్పుమే
లొక్కొకయగకణంబె యదియుం బదివేలకుఁ జాలుజాళువా
చొక్కపుటికు లెక్కడని చూచి హజారములొనఁ జొచ్చుచున్.

103

స్తీ. రుక్మిణీసరిరంభరుచిఁ దగుల్కొనినాఁడొ సత్యభామాకేళిఁ జాలినాఁడొ
లక్షణావీణాకళానాంఛ నున్నాఁడొ కాళిందిసందిటఁ గదిసినాఁడొ
మిత్రవిందాలాస్యమే మెచ్చుచున్నాఁడొ భద్రారతిశ్రాంతి బడలినాఁడొ
జాంబవతీరదచ్చదమానుచున్నాఁడొ యలసుదంతాక్రీడ నలరినాఁడొ
లేక రాధాసుధాధరాస్తోకధరణి, ధరపయోధర ధగద్ధగితగండ
తలమ్రగీమదమకరికామలకములకు, హరువుగనినాఁడొయని మునీశ్వరులువలుక. 104

స్తీ. సిగమొగ్గ తెలినిగ్గు జిగిదన్న నిరుచుట్టు వెనుకకట్టు రుమాలువెలికిఁ గ్రమ్మ
నొసలుక్రొన్నెలకొల్పుపసగన్న యరవిరి కలువనామృగనాభితిలక మమరఁ
గుంకుమం బెదదిద్ద గొలుసంత త్రిప్పి యంసముననై చిన కౌస్తుభము నటింప
డావంకభుజపీఠిపై వింతనడికట్టు చెంగవిబంగారుచెఱఁగు గడలఁ

దళుకుహారుమంజి నిడుయొట్ల దాల్చిహళిది, పట్టెసమ్మళిగెలకవమెట్టిపాణి
పాణిముత్తెంపుఁ బరజుకృపాణిపూని, చక్రిదనుడెంచె నపుడు హజారమునకు. 105

గీ. దండసాత్యకిరాఁగ నైంధవవిరోధి, దండసూద్దండభుజుఁడు కైదండయొసఁగ
వచ్చి యచ్చక్రి తావు తివాసిమీఁది, పచ్చగద్దయఁ గూర్చుండి ప్రజభజింప. 106

గీ. ఒక్కచేమ్రమొక్కు కేల్లోయిమ్రమొక్కు నొక్క

కరముసామ్రమొక్కు తలమ్రమొక్కు కన్నుమ్రమొక్కు

స్తుచితగతిమ్రమొక్కు దృక్పాణిరచనమూర్ధ

నియతిఁ దగువారిఁ గూర్చుండ దయవలంచి.

107

సీ. ఎదురుచూపునకు దిగిశ్వరులైదట్టి వెఱచిరెండడుగులు వెనుకకిడఁగ
నలస్రక్కచూడ్కి కన్వల యాదవాగ్రణు ల్బద్ధున నిరువంకఁ బాయయొసఁగ
డాచక్కిచక్రిచూడకమానఁ డని మున్ను బలగము ల్బారెఁడు బయలు విడువ
వేత్రమెత్తిన ఎజ్జికత్రివశులు గళస్మృకుటులై యొకరిపై సొకరువ్రాల
ముసుల గొల్లులు సావిడినునిచి విన్న, వించనేతెంచి యుద్ధవుఁ డించుకలికి
చెంగటభజించు దొరలమరుంగుఁగోర, బలిసికొలుపుండె యదుసార్యభౌముఁడపుడు.

క. శూరకులపావనుండు హ, జారమ్మున కేగుడెంచె సంయమివర్యుల్
రారయ్యాయని పిలిచిన, వారయ్యవపుని సచివవచనమువినుచున్.

109

సీ. ప్రభుగోష్ఠి వేగిరపడకు విశ్వామిత్ర వాల్మీకివాణిలోనత్తుఁగాని
భరతప్రసంచంబు హరి యొక్కపెడుగునూ జడియకయుత్తరం బిడుముపులహ
యొక్కచోఁ దర్కోక్తిఁ ద్రొక్కుడునడుదీవు తెచ్చుకో నెమరున కిచ్చ వత్స
యొక్కొకరె ప్రసంగమొసఁగెడుచోఁ గొంద అడ్డగట్టులు వల దత్రిమాని
శాస్త్రసాహిత్యములు మాకె చాలజీత, మంచుఁ గలగూరగంప నేయకుముబాద
రాయణ కవిత్వసందర్భరసము నిలుపు, మనుచు దౌవారికద్వార మపుడు దాఁటి.

సీ. పదిలమ్ము సుమ్ము నీపాణిపాణింధమనారికేళము దర్శనంబు తఱిని
జతనంబు మీక్షరాక్షతములు శౌరి యంజలిచూచిజడియకొసంగు చోట
నిద్దలు నవధాన మీపూర్ణకలశంబు మురనైరిశిరమున మోపునపుడు
మీరలెచ్చరిక యీమృదుకాయమానమృద్వీకానికాయదాతృత్వవేళ
నాయురాకోగ్యపుత్ర పౌత్రాభివృద్ధి, రస్తుభవతామటంచుఁ గంసారిఁ జేరి
పెద్దలార్యదించిన పిదపఁ జిన్న, లనుఁ డటంచును నాస్థాని కరుగుడేఱ.

111

ఉ. చూచి మరీచిముఖ్యులఁ బ్రనూనశరాసనుతండ్రి దిగ్గన
నేచి నమస్కృతు ల్చలిపి లీయపుదీవన లింది కానుకల్
కైచిగురాకు సాచి దయఁగైకొని తానుచితాసనంబుల
స్మేచకవర్ణుఁ డుంచి మునినేతల కిట్లనియెం బ్రియంబునన్.

112

శా. ఏమీసంయమసార్యభౌములు శుభంబే హన్యకవ్యక్రియా
సామర్థ్యంబునఁ దొంటి యట్లనెకదా శక్రాహితశ్రేణిచే
బాముల్రావుగదా ముదాస్పదములై భద్రోన్నతు ల్బాపెడున్
మీమీమోములె యంతె చాలు నివిసుమ్మి నేఁడు మాకీష్టముల్.

113

నీ. భద్రమా మీయాశ్రమద్రుమాంతరథరాచరతరతుకురంగసఖ్యములకుఁ
గుశలమా ఫలసమిత్కుశలమాదానదీతాపరకీశవిశ్వాసములకు
భక్త్యమా మీనవ్యహవ్యమాద్యచ్ఛనంజయగప్రదక్షిణజ్వాలికలకు
క్షేమమా సామజోద్దామమానత్రాతకై దారనీవారగర్భములకు
బాలికాపాలికాబాహుపాలితాగ్ర, శాలికామాలికాసన్న సకలములుభ
రితసుమకదంబశాఖికారేఖికలకు, సుఖమె యన నిట్లనిరి వ్యాసముఖులు హరికి.

శా. రాధానల్లభ యెల్లభద్రగుణముద్ర నీరు మన్నింపఁగా
మాధర్మంబునకుం గొఱంత గలదా మత్తిలి యుష్మత్కథా
బోధంబొందితి మెక్కడం బొడిచితే ప్రొద్దా యటంచున్ సుఖ
ప్రీధస్యస్థితి రామరాజ్యము పటెం జేటొమ్ముపైఁ జేర్చుచున్.

116

నీ. ఇప్పుడు తెక్కార్చె నీకాశికవ్రతి యచలస్థితి పహించె నయ్య భృగువు
నినుఁగూర్చి చెట్టుకట్టెను గాలవతపస్వి ప్రబలింఁచె రుచి మందపాలమాని
మంచినడకఁ గాంచె మనజాలపావర్ని పగ నెవచడకుండె వత్సయోగి
విరివికాడై గాదవిలె వ్యాసజటిహాళి మనితమం బెడలింఁచె మతి మగిరి
సడచె భువనప్రసిద్ధుడై నారదుండు, తనరఁ బురికొ నెమతి నరతంతు మాని
నీదుకారుణ్యమున సుఖాన్వితులు వీర, లిందఱు ముకుంద హరి మునికుందగరద.

శా. మీదాసాగ్రణు లెక్కడంగలరా భూమిం జూత మన్నట్టి మే
ధాదక్షత్వమె కాని లేవితరచింత ల్లోప నేతేరఁగా
నైదేహక్షితిఁ గంటి మయ్య బహులాశ్వక్షోణిభతకన్ భవ
త్పాదాంభోరుహభృంగము శ్చరభరాభంగద్రుమాసంగమున్.

117

శా. కన్ను ల్బల్లఁగఁ జూచినార మతనిం గారుణ్యము న్నాంతిదాం
త్యోన్నత్యమ్మును జిత్తశుద్ధియుఁ ద్వదీయధ్యానసంకుద్ధియుం
ద్వన్నామాద్భుతబుద్ధి వానికి తగుం ద్వన్నాభిఁగన్నయ్య యీ
యున్నయ్య ల్మనసంయము ల్వాగడతే రుద్రీసుపర్యేందునిన్.

118

నీ. కొలువులోపలఁ బంటవలఁతికన్నియపెండ్లికొడుకుపే రెన్నిక విడనివాఁడు
తలఁపులోఁ దబిసి బిత్తరితాతివగత్రోపుఁ దెలుపుజేజేనిల్లు తలఁపువాఁడు
పలుకులో మన్నీటి జళుకుటీగిలకొరిబల్లిదుకత వల్కుబమలవాఁడు
నిదురలో హొంబట్టు నెఱికట్టురాజేల్పు వలచుట్టుజోహారు కలలవాఁడు
తండ్రిపేరిటివారబిడ్డలగులమునకు, ప్లలువితీ దినమేటికి విన్నవించు

- కబ్బములవాడు నీవన్న నుబ్బవాడ, తండపోదేవరకు నమ్మఁ దగినబంటు. 119
- క. ఇలతేఁడు బాదరాయ, ణ్యలఘుప్రేధిమ నటుండు మనియె స్మనియె
బలిబలె శౌనకశమవమ, కులనైపుణి పుణికి పుచ్చుకొనియె మురారీ. 120
- క. నావుఁడు దేవుఁడు వలికెం, దావాల్మీక్యానిజనమునకు బహులాశ్వ
త్మావల్లభు నెఱుఁగుదు మ, దాభనంబునఁ గలిగినదియె పల్కితి రీరల్. 121
- శా. చూడంబోదము చుండు తేపు మనమంచుం బల్కి యమ్మానిస
మాడుత్తంసులఁ దొంటి యవ్విడిదిఁ జేరంబంచి పైనంబుఁ దో
ద్దోడనాణువ కెల్లఁజెప్పి కొలునందుం దీటి సాహారప
క్రీడావైభవ మొప్పఁగా నగరు చేరెం జక్రి మోచంబునన్. 122

—*—*— అశ్వాసాంతపద్యములు. *—*—

- శా. జ్యేష్ఠాషాఢనిరూఢ తిగ్మకిరణౌజస్వర్ధి దోస్తేజ బిం
బోష్ఠీలోకవిలోకపంచవిశిఖా యుద్ధామదానక్రియా
షష్ఠాఖండలభూజ రావణభుజాసంచేవనా యోధనా
ధిష్ఠారాధన శ్రీసుయోధన ధనార్ధిస్తుత్యనిత్యోదయా. 123
- క. జంబూద్వీపకవీంద్రక, దంబకదంబకనవాంబుధరవిశదయశో
బింబీధలాధరాకరి, జంబీరీకృతసమస్తజలజభవాగడా. 124
- విరాజవిరాజితము. వితరణబృంభణశక్తరుక్రమ విక్రమనూతనశాతఘ్నణీ
తతరణబృందపురందరనందన ధన్యమహీమహిళాగ్రహిణీ
యతభుజగాగ్రభుజాగ్రమహోగ్రజయాంకనిజామశ్చమోచులశా
కుతుపనశాహసమాగతిహాటకఘాటకర్షూటకరిప్రవరా! 125

—*—*— గద్య. *—*—

ఇది శ్రీమద్వేంకటేశ్వర సమగ్రకరుణానుగ్రహశాశ్వతైశ్వర్య ధుర్యతామహేశ్వర యా
పరేశావిజితరతీశ్వర సరససంగీతసాహిత్యసకలకలాపచక్షుణ సమాశ్రితవిద్వత్కు
విరక్షణదక్షవీక్షణ యినిగెలగోత్రపావన పరిసంధిరాజకల్పితపాద సేవన
దామరల వేంకటాధీశపుత్ర చెన్న భూపాలకలిత సౌభాత్ర గురువమాం
బాగర్భశుక్తిముక్తాఫల గురువనజసంభవభవ శేషభాషామనీషా బల
ప్రసాదినాగతార్థి జనవరప్రదాయక వేంగళనాయకప్రణీతం
జైన బహులాశ్వచరిత్రంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ
బ్రథమాశ్వాసము.

(ర. హ.)

బహు లా శ్వ చ రి త్ర ము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

- [illegible]

ణఘట్టనసముట్టంకిత యుణయుణనిక్వణచిక్కణమణినూపుర కాపురంధ్రులతో గోపు
రంబుఁచూటి నలువంకఁదారదారసిలిన దారల నుదారలం గల్యాణమలం గల్యాణపల్యం
కికారూఢలం జేసి సత్యాముఖమితవనితాజనతా సమేతంబుగా ఫలితమనూరథుం
డై రథంబెక్కి చక్రిచనుచు జనపదంబులు గనుచు తపనపదంబులు మానుచు సాను
రాగకమనఃకమనంబైన మార్గభూమ్యుభయపాశీభూతభూభుననసననభుగ్భామినీడిం
భకకదంబకంబు భజనంబున కానకదుందుభినంచనుం డభినందించుచు ముందటంజని
చని ముందపట్టులం గడంగి తొంగలించిన చెంగలి మేసి చెంగలించి చెంగక చెంగ
టఁ జెంగనాలం బొసంగు నాలకదుపుల దయచేతం గనుంగొని జల్లియొడలు పలుచ
నితొడలు కుఱుచకొమ్ములతెఱంగు నిడుదవాలంబు బెడంగు గాఁగెడుపాలయొగు
గు కాగెడుపాలపొదుగు మొదవులలోమెదుగుయదుకులభతఁ కీర్తిఁంచుచు వర్త
నింగైకొని కారణస్వరవికస్వరరత్నశతాంగసంగతపతంగరాశ్చైతననూతనచేలాంచల
సంజాత సంఘాతఘాతసముత్పత్తద్వో వ్యతలాన్వితనానాతరంగరేఖాశిఖాతరణి శశాం
కాకరలుతత్కతోరక మతపాఞ్గోరాశిదేశీయతటాకఘటాకల్లోలినీ పరిఘులు గని ప
రికించుచు నపరిమితపరిమళమిళిత పరిపుల్ల ? రినుల్లి కామతల్లి కానల్లి వేల్లితమకరంద
నిక రేఁదిరానఁది తుందిభేందిందెరబ్బంద గానకంచళ సందోహ సంధానధురంధర గంధ
నహాపహృత ఘర్మఘనరసనిబంధ నాత్మ సాగంధికకపోలగంధసారమకరి కాసంధాయ
కుండై యాదవగంధసింధురంబు బంధురాటవీవాటికలుడాఁటి ధాటీలటహాపటహా
రటనపాటనపాటితదిక్కుటాహకరహాటమరహాటలాటభోటాంగబంగాళ నేపాళ
భూపాలకోపాయనంబుల కత్తిశయిల్లుచు కతిపయస్రయాణంబుల హూణకాశక
రూశంబులు వాసివాసిగాఁగోసలదేశాధీశానుండు విదేశాపురిం జేసిన విడిదిప్రవేశిం
చునవసరంబున.

3

సీ. బలభద్రబృంహితాసులభద్రధిమరూఢబలభద్రభద్రేభపటలి నడచె
మదసారవిక్రమాస్పదసారధితురంగగదసారణశతాంగగణము గదలె
ననిరుద్ధయద్ధశౌర్యనిరుద్ధవికృతి వైర్యనిరుద్ధయోధృచయంబు చనియె
పరసాంబకై కీకృతరసాంబరాన్విడంబరసాంబఘోటకపటలి వెడలె
ద్యున్నమణి నూపురాఁఘ్రప్రద్యున్నఁ డతఁడు, రతిసతీవేణిసమకళాగసికపాణి
చక్రజఘనాఘనాపాంగచక్రిచాక్రి, ఇక్కిఁ గుఱుచలు ద్రొక్కించెఁ జక్రియెదుట.

సీ. అదరుఁగ్రోవులఁ దేజిబెదరించి రవితేరు గడియలోఁ బడమటిగట్టుఁ జేర్చు
బృథురధధ్వజరాజిద్రోవశాంగములు ముంచు తురగిఖురోద్ధూతధూళిఁ గొట్టుఁ

జలదిభశ్రవణముల్ శౌరివర్చనలగద్దగ నేచరశ్రాంతిఁ గడకు విసరఁ
గడలచిమ్ము లమర్త్యగణవిలోకనిరోధి జలదంబుదొంతికి తొలలు సేయ
సకలసన్నాహికలఁగన్న పైవ్య మన్య, మాన్య రాజన్య హృత్య సామాన్యజన్యఁ
డట్టియెడఁ బాంచజన్యాంకుఁ డరుగుదేఱఁ, బదవికొక యింత యరుచెంత బారుదీఁతు.

సీ. దారూప్యపదలంబితామ్రమాడత్రేణి మస్పృణబంధనఘోష్యమాణఘోణి
స్వర్ణ తారాచలచ్ఛణకతండులరాశి బహుశాక తేమనభాజనంబు
దంతురత్నైలాజ్యవధినూతనఘటంబు వివిధాంశుమత్సలావీవధంబు
గుడశర్కరాపూర్ణ గోణీనికాయంబు స్వచ్ఛార్ద్రఘోటగుళుచ్ఛికంబు
నగరిపులిలావితర్పి కాన్ధగితహిమగు, మృగమదపటీరతరుఖండ మగణితోప
థాభరము లోనిచావడిదాఁటి నగరు, చిగురువిల్లుగురుఁడు ప్రవేశించె నపుడు. 6

ఉ. భానుఁడు గ్రుంకెఁ బ్రాచి హిమభానుఁడు దోఁచెఁ జకోరిచంద్రికా
పానము చేసెఁ జీకటులు వాసెఁ గుశేశయము ల్ముడింగె భృం
గీనికరంబు చెంగలువగీములు చేరె రథాంగముల్ వ్యధా
ధీనములయ్యెఁ బాంధుఁడవిధిన్ విధిమాఁతు రసాలవీధులన్. 7

క. ఆరాతిరి విడిదింగం, సారాతి రిరంసుహంసయానామాద్య
న్నారీతిలకంబులతో, నారీతి సమస్తభోజనానందితుఁడై. 8

ఉ. అచ్చటఁ బచ్చటాకునిలయంబున గొజ్జఁగి సెజ్జఁగొఁగిటం
గ్రుచ్చిన మచ్చెకంటి విరిక్రొమ్ముడి న్రాలుతమిం దలాడగా
నిచ్చినచేయి గుబ్బ కొకయింత మరల్చి రవచ్చదంబు వి
వ్వచ్చునిసేస్త కాఁ డరిదివాచవి మామమఁ గూర్కెనత్తఱిన్. 9

క. గ్రుంకె నెల మరుఁడు వేటకుఁ, గొంకె నుదూచ్చయము డొంకెఁ గుముదంబులడా
లింకెఁ దిమిరోత్కరంబు త, లంకె రవిచ్చవియుఁ దివిఁదొలంకెఁ గడంకన్. 10

క. ఆమీఁద మధూళీధుని, దామీఁద మధున్రతములు దర్పకదర్పం
బామని వచ్చెం బికముల, యామని మెచ్చెన్ గృశంబు యామినిగాఁగన్. 11

ఉ. మావులు పూచె మించెఁ గుసుమంబులు గొజ్జఁగి గుజ్జాపాన్నలున్
దావులు చల్లె మల్లెవిరి దాఁకొనియెన్ గనియెస్ససూనముల్
గ్రోవులు పూవులుంచె నిగఁగుందము లంపముమాపెఁ దేనెలన్
మోవులు రావిలొట్టుగులు ముందుగఁగెందలి రొండె నామనిన్. 12

రగడ. అవ్వసంత మఖిలాశాంతములని, గ్రొవ్వించె స్మగుగురుకుంతములన్

జగక్రొవ్విరి వాసంతిక ముడిచెన్, జగమివ్వలను హసంతికవిడిచెన్
 జాజులు లేటుల జాడల వీరెన్, జాజరపాటలజాగులురేరెన్
 మావు లంగజుని మావులఁదేల్చెన్, తావులీరములుతావులఁబొల్చెన్
 తొలఁకు సరళిరవదులె పికగళము, ల్వలరాహత్తికి వదలె నిగళము
 లక్కకము కొకిలఁ గడలకుఁదన్నెన్, గోకవిరోధికిఁగూరిచె వన్నెన్
 బచ్చివింటిదొర పాశము వెడలె, న్వచ్చనూర్చి కడు విరహిణి బడలెన్
 అబ్బెఁ బ్రియులచే నతినలబాయం, గుబ్బచన్నులకుఁ గుంకుమనీరు
 న్మంచు ముంచుకొన మావులు స్రుక్కె, స్మృచినీశ్శృచి మహివహికెక్కె
 న్వలిచలువలు చనువలునలు చొచ్చెన్, జలిపచ్చడములు చలిపారవెచ్చె
 న్ముల కొదిగెఁ దుదిముదుఁగుంగోకల్, సాలిఁ డారసెను సన్నపుఁ బేక
 ల్వెవెలుఁగుపస వీడె జనాళి, న్నేవెలుంగు పటురే నునుహళిం
 బండె నధ్వగుఁడు బహుపాచ్చాయ, న్నిండెను నలి నలినీతతి చాయన్
 దిన మంతంతకు దీర్ఘత మనియెన్, అని చింతను నిశిప్రాస్వముఁ గనియెన్
 మలయమారుతము మన్ననఁ గాంచెన్, మలయజతపములు మఱిఫలియించెన్
 దాలనృంత మసతారము దాల్చెన్, బాలమొదలుగా ఫలములు రాల్చె
 న్నొడిసె తింత్రణీకులము విదిచ్చె, న్నడపింది జనావళివడఁ దీర్చెన్
 ఇడుమ లొందె నూళ్ళెద్దడివారె,
 చిలుప జెలలనది జలములు మొలిచెన్, ఎలనూవికి శుకియించుక వలచెన్
 భాత్రి ధాన్యముల ధారణ నిక్కెన్, జిత్రకారకుఁడు చిందులు ద్రొక్కెన్
 ఎత్తె హళికుం డేతపుఁబాట, స్మృత్తిలె దిటవఱి మడుగులనీటన్.

క. ఆసమయమున మురాసుర, శాసనుఁడు ప్రభాతనిత్యసత్కృత్యముల
 న్నాసిలి సత్యాముఖబహు, కేసరిమధ్యావిరోధకేలీరతుండై.

ఉ. ఒక్కతెగుబ్బచన్నులకు నొక్కతెవాతెర కొక్కకల్కిను
 న్నొక్కిలి కొక్కయంగనకనుంగవ కొక్కపాలంతిచొక్కపుం
 జెక్కుల కొక్కలేమ ముఖశీమకుఁ జొక్కి పసిండిరెంటెపుం
 జక్కనితండ్ర చక్రమణిసౌధమునం గొలుపున్నయత్తజీన్.

ఉ. చూళికయందుఁ జిందునవనూనరజంబు కుజంబుశాఖికా
 పాళిక దూఱఁజీరు నిజభాహులరేఖలు మేననంటుమా
 భూళికబిందువుల్ దొరయఁ దోటయొకించుక నేయున్నధగా

- ద్వైతకమాళి యొక్కగుడు తామరసోదరుఁ జేరి మొక్కుచున్. 16
- క. నూనఁజ్రోదేక్షుద్రా, కౌనానాబదరలికున జంబాళీరం
భానారికేశభలములు, గానుకగాఁబెట్టి తోటఁగనుఁగొనుఁడనిఁన్. 17
- క. ఆకంసవైరి సత్కా, కోకస్తనివాంచ యెఱిఁగి కొంత నగరిలో
రాకకుఁ దోటకుఁ జేసిఁ, వాకిలిఁ జఱపించి కేలివని కున్నులు డై. 18
- సీ. తఱచు గాఁబూవిన తంశేళ్యవడునక్కిఁ దామొక్కన్నతాపంభతరు వనంగఁ
దరుణవిద్రుమలతాతరులతో జోకైన పాకభిన్నలశలాక యనంగ
నందంపుటాఁబెయ్యమందలోపలఁ జొచ్చి క్రీడించు కఱవినన్నెకోడెయనంగ
నిద్రంపుటంచమన్నియకన్నియలలోనఁ చలకొన్న మత్త కాదంబ మనంగఁ
గొమరుప్రాయపుతోయంపు గొల్లపల్ల, వాధరలలోన మేల్తరమైనయునతి
బృందము పిలువ ముందఱ నంద నంద, నూనుఁ డారామవనసీమఁ జొచ్చెనపుడు.
- మ. గనిమల్దీఱిచి కాల్యలేర్పఱచి చెంగల్వల్మలల్బావిదీ
రుచ కేతం బిడి నట్టివేలు కురువేలుం బోదికై ముచుచి
న్నిననిద్దాబాసగుడవాటుకొని గన్నెరావలంబెగు డే
సిన భద్రాక్షులు ద్రాక్ష లిక్షువులు రాజీవాక్షుఁ డీక్షింపంగన్. 20
- సీ. మారేడుకడనున్న నేరేడుతోఁగూడి జీడి పోయినయెఁడెఁబ్బుగల్గె
దీరంటఁ బెరిగిన గోరంటతో మొన్న చిటుదివ్వెలకె మావిచిగురు లొత్తె
బూపొన్న కురపొన్న యీపొన్న విరిగన్న పున్నమతొలునాఁడె పూవు మొనపె
గొజ్జంగి యిజ్జాజిసజ్జంగిసల మొండునెలకె కస్తురియు గన్నెరయుఁబూచె
దొగరుటిగురుల ధరగట్టుతోపురూపు, తోపుఁ గనుమని చే జూపు తోటపాటు
మోపుగొని రూపుచేసిన ముసలి కాపు, మొసలిపోగులయొసపరి కెసంగ నపుడు. 21
- ఉ. అమ్మ పరాకు రాకు చిగురాకుజింకటిమేనిపాదుశా
కమ్మరుమీపిరిగి గడుగం గడుఁ గ్రమ్మిన నీటిజీరుకుం
దమ్మికొలంకు సుంకు విడఁదన్నిన పొన్నలగున్నలం దుమా
రమ్ములు లేచె నూచెలి! కురంటక మంచుఁ జిగంటి తెప్పఁగన్. 22
- సీ. కురుమావి పొడయెండ గరుకందుకందు నూ మొగమంచు నరిగెల మాగువలంట
గనిమ లించుక దాటఁగొ నిల్కునూ యొందొడెదండఁ జేసులంపఁ గాచితిరుగఁ
బుప్పొళ్ళొప్పలు గుప్పించ మైచెమర్చును యందుఁ బాపడ నుదతుల్లాదవఁ
బొదఁదూట యోరగ్రవ్వెద యంత చెడరునోయనుచు మైంద్రులు వెనుకొనంగఁ

.గుండె కాశాంజి యడపంబు గొన్నయున్న, రామలుడిగంబు చలుప నారామసీమఁ
బ్రేమవిహరించె ననహిమధామగర్వ, ధూర్వహాసధామ సత్యాసధూలలామ. 23

క. చళపగకురవకనకులము, కుళకుళకోపరిపరీత ఘుమఘుమితపరీ

మళలహరీబహువిహరణ, మలయమహీనిలయమహిత మారుత మొలయన్. 24

మ. తపనీయాంతపనీపతత్పరిమళోద్యత్పుష్పమాధ్వీకపా

ళిపరాగాళిపరాగరాగభవమల్లివల్లి కాజాతశీ

తపాశీతరులాశిదిగ్రజని కాంత్రగావకోటీకుటీ

విపులాంతర్విపినాంతరంబు లలిన్జేణు శ్వీలోకింపుచున్. 25

సీ. ఒకచెట్టుచాలుఁబో యుగ్రాంశుపేరెండ సుడినడ్డ లేగాడ్పునిడుము కొనఁగ

మొకతేనె చాలుఁబో మకరాంకహలహలాహలయుక్తగలతిక్తతలు దర్శి

నొకపూవు చాలుఁబో యుదధినందనచందనప్రసూనముపైమనంబు మాన్సి

నొకచల్వ చాలుఁబో యుడుపరిస్పృహగాఢరవియోగ తనుతాపరౌద్ర మడఁప

మమ్మయని మావికడ్రవాని మధువుగ్రోలి, ననకబరిఁజెక్కి పావలసీతుపకుఁ జొక్కి

మొక్కి చక్రస్తనీమణుల్ నిక్కి గోస్త, నీఫలము మెక్కియామెక్కినెఱసిరచట.

చ. పరువులు వెట్టుచుం జీలుకఁ బట్టుచుం బుప్పొడితిన్నెదొట్టుచుం

దరువులు చుట్టుచుం బుజముతట్టుచుం బూఁబొదరిండ్లఁ దెట్టుచుం

దరువులు ముట్టుచుం నివ్వరులుదండలు గట్టుచుం గేలిగొట్టుచుం

దెరువులు మెట్టుచు న్ననలఁదేనియ యొట్టుచుఁగూర్చిఁదిట్టుచున్. 27

చ. పొగడలు దూసి పుట్టికలఁ బోసి రసాలయ సద్రసాలపుం

జిగురులు డాసి చీరికలు చేసి విభాసిలు బొండుమల్లియ

ల్మాగడలు కోసి పావడలుమూసి విరాజిలకన్నెజాజితీ

వగములఁబాసి పూఁబొదలు వాసి పెనంగిరి మత్తకాశినుల్. 28

సీ. పన్నీటికాలువ పంతంబునకు దాఁటి జడద్రొక్కి వెనుకకు జాఁతు నొకతె

పూఁదేనిదొన దాటఁ బొరలి యొడ్డురలిన నివ్వలి కింత లాగతెనుకతె

బావిదాఁటెదనంచుం బరతెంచి లిన దప్పి జడిసీ పైతరుశాఖ కొడిసె నొకతె

పదరి పందెమువైచి పొదదాట నెగయుచో వేణిచుట్టి నఁ గొమ్మవ్రేల నొకతె

తరుణసహకారశిఖఁ బిట్టు దన్నె నొకతె, లీల విటపంబుపైఁ జొకళించె నొకతె

మొక్కి చివచివ పోఁకమానెక్కి నిక్కి, కొంతపిన్నం మింపుగాఁగొనియెనొకతె.

చ. మన మొకమాటె యెల్ల యెలమాపునీడలఁ బవ్వళింపమా

చనిచని యొక్కమారి కెలచల్లని మావులనీరు ద్రావమా
నన లొకసారి యన్నియు ఘనద్భవవేణి కలంకరింపమా
యనియన మానసం బెసఁగె నవ్విరితోట వెలందిమందికిన్.

30

క. ఆయాకాపుతొయ్యలు, బయ్యెలలం దూఁగఁ గుచభరోద్ధతి రాలెం
బయ్యెదలో ముక్తావళు, లాయ్యాకులయడుగు లూడ్చె నుడుగణ మనఁగన్.

31

క. మిన్నంటఁ బదములుండల, యన్నయ్యెలమీఁద నుండి యటు నిటుఁ దూఁగెన్
వెన్నునిపాదము మదమునఁ, దన్నినదోసంబు దొలఁగఁ డలమోచె నఁగన్.

32

చ. తిలకముసొంపు మించెననఁ దీర్చితి నేర్చినమాత్రయంచుఁ దాఁ
బలికె నెకర్తు రంగలరెఁ బాపట నాకొనగోటనే సుమీ
యలవడుటంచు నాడె నొకయంగన పాటలరీతి మేలనన్
బెళుకుగఁ బాడనేరనని బిత్తరి యోర్తు తరుస్తుతస్థలిన్.

33

సీ. హిమగంధసంధాయి సుమనోముహూర్తుహుఃపతనలతాగృహభృంతరములు
కదళీదళపుటీవిగళదామ్రమకరందశీతలభూమిభూమితలములు
నాళాగ్రధాతాపునఃపునరుత్పతజ్జంబీరజలసూత్రసౌధశిఖలు
వరహరిదచ్చదావరణలామజ్జకోజ్జ్వల కాయమానైక సైకతములు
మధుకరీగీరమాధవీ మంటపములు, మదనబిరుదకథాసుధామత్తశుకని
నాదభేదప్రసన్న పున్నాగవాటు, లాటపట్టయ్యె గోపి కాకోటులకును.

34

ఉ. క్రోవిఁ గవుంగిటం బొదివి గోఁగును నూరిచి మాటలాడియు
న్మావినిముట్టి వంజులము మట్టి తుదిందిలకంబుఁ జూచియు
న్వావిలి నూర్చియుం బొగడ వారుణిగ్రాసియుఁ బ్రేంకనమ్ముఁ దా
మావలఁబాడి పొన్ననగి యాస్యము సంపఁగి కింత యెత్తియున్.

35

సీ. చూడక యీలేదు నూనంబు తిలకంబు ననమాటరాక కొమ్మనదు గోఁగు
ముట్టికొనక మావి ముకుళంబు చూపదు నగక కూర్చదు పొన్ననవ్యకుమము
పాటేరుపడక నింపదు ప్రేంకనము విరు ల్పొగడ పైనుమియక పూవు గనదు
మొగ్గ సంపఁగి పైకి మోమెత్త కీనదు కంకేలి తన్నక కళికలిడదు
క్రోవి గొంగిటఁ జేర్పక కుసుమమొసఁగ, దలరు నిట్టూర్పువిడక వావిలియుఁగురియ
దొర యొకదారి నివి తెగుదారులనుచు, గిసలయోధులు ప్రసవముగ్గాసరి కొసరి.

క. నాళీకాళీధూళిమ, ధూళీధునిధోరణీమధువ్రతమాళీ
తాళీడగ నప్పాళీ, పాలితకంకేళికేళి భిళిభళి యనుచున్.

37

చ. చిలుకలలోనఁ జిల్కలయి చెల్వఁపుఁబొన్నలలోనఁ బొన్నలై
యలరులలోనఁ దామలరులై నునుదీవలలోనఁ దీవలై
తలిరులలోనఁ గందలిరుతండములై మృదువాణులగ్ర్యసా
భులు దరహాస లుజ్జ్వలవపు ల్మధురాధర లాటలాడుచున్.

శా. రావే శారిశిరోమణీ హరిమనోరాజీవసంజీవనీ
గోవిందప్రియభాషిణీ విధునిధీకుబ్జావిటప్రేయసీ
యోవిష్ణూత్సవదాయినీ మధురిపుప్రోత్సాహినీ యంచు న
ప్పువుందోట మురారివారిజముఖుల్ పుష్పగ్రహవ్యగ్రలై.

శా. కొమ్మా పాదిరికొమ్మ కమ్మవిరిఁ గైకొమ్మా చలమ్మేల రా
నిమ్మా నిమ్మలనీడ నిమ్మగువ దానిమ్మాసఁ జేరంగ దా
తెమ్మాతేనియ తెమ్మ యిందుఁ చెలిముతైమ్మాప్రసూనమ్మ భా
రమ్మా ప్రాణభరమ్మ నందగు సమీరమ్మానరమ్మా చెలుల్.

సీ నాచెంగలువమళ్ళు నాచెంగదా మళ్ళునా చెంగటికి నంగనాచి పగిది
నీరేల పూఁగొమ్మ యీరేలయని కొమ్మ యీరేలపాటల కెత్త నెలుగు
లేమల్లియలచాలు లేమల్లినదిచాలు లేమల్లికుచవాటి గోము కనుము
విరవాదిపొడమాడ విరవాదికొనునాడ విరవాదికలితమై వేడ్కపూద
విరులకేటికిఁ జేరెద విరులతరుల, కిసలములకేలయింత కేకిసల మసలఁ
బొగడదండజయాన యీపొగడదండ, దవనమవనంబు సవరింప దవనతాంగి.

క. కలికికడి నుండకయ చా, యలనొరసిన పుష్పితప్రియాశముసరసన్
దలఁకొందక వలమందక, తలకొన్నజయాప్తిఁ గన్నతపసిం గంటే.

క. మల్లియు నొకవల్లియుఁ దుద, బల్లిదముగ నల్లిసిగలు పట్టుకొనుచు నం
దెల్ల మగతేటులుండఁగ, నల్లవదత్కిరి దిట్టులాటలు దెలిపెన్.

క. ఔరా వాసన యని యదు, శారదకులమొంద దెంతచల్లనిపలుకు
రేయకొని కాపువొగడెదు, నారదపటమంటెనేమి నాళికముఖి.

ఉ. క్రొత్తలిరాకు జొంపము ముకుందుఁడురాఁ డిటఁగోయఁబోయెడిన్
గత్తులబోసు గాదె కలికాకులకుంజమటంచు రక్తిసం
పత్తిఁ బెనంగడి న్వసులవాతెట గాదటె పూదుసంపెగన్
జిత్తము చేర్చె నిచ్చెలువ చిచ్చుకొలగదమ్మ కొమ్మకున్.

సీ సిగవిరులు నాతిచేతికిఁ బగులకుండ, నిక్కితివిగాని సంధిచిక్కినున్న

రంభ యధరఫలం బానివ్రక్కలించె, దేవనల్లభ కనవైతి ద్విజకులంబు.

46

నీ. కలరవారన మింపు గులికెఁగా రంభాపరీరంభగీతజంభహారిమదికి
మధుకరీగానంబు మాధుర్యమొసఁగెఁగా మానవీపురుషోత్తమప్రకృతికి
సంపంగితావిపాసంగెఁగా శారదానీతధాత్రీప్సితవిభవమునకుఁ
బొగడపుప్పొడి గండవైడియొప్పు గుప్పెఁగా హేమవతీతబాణాప్తధరకు
ననుచు ననుచువచోయచు ల్గునుచుఁ బ్రచుర, లకుచ విచికిలచంపకవికసనిచుల
చూతపరిపుల్లభల్లాతకీశమా, తరులఁ దరుణులు విడిపడి విరులు చిదిమి.

47

లమగ్రహి.

కుందములుద్రుంచి యరవిందములుగాంచి మకరందములునించి నిజతుందములకు న్మా
కందములు చేరి చిగురందములుదూతే మధుబృందములఁగోరి తమిడెందముల నాదా
నందములవ్రాలి విరిగందములఁదేలిన మిలిందములఁద్రోలి కొకచందమున వేణిం
గందములు మీటి కని చిందముల నేటి కని కుందములఁ జాటిన ముకుందముకురాస్యల్.

ఉ. త్రుంచిన మోసులు నివరిచిత్రోచినకొమ్మలు చించినాకులుం
దించినకాయలు న్నగము ద్రెంచిన తీగలు రాల్చుపూవులు
స్వంచిన లేతమాకు లయి వాటపువోట కపివ్రజంబుసం
ధించిన నాటియమ్మధువనిం దలపించె వెలందిరాయిడిన్.

49

మహాస్థగర. మధురానాథు న్వధూటీమధుమధుమథను న్మాధవుంగూడి యంత
స్మధుపాలీమాధుపాలీమధురనినదము న్మాధవీసాధవీధీ
విధురంభాస్తంభశుంభద్వివిధవిహృతులనీటివీటిప్తకానా
రధరల్పింబాధరల్పేరఁగఁజనిరి మహాస్థగరల్ ముగ్ధాత్రల్.

50

చ. తటములఁ జుట్టుకొన్న బిగిదన్నిన క్రొన్ననపొన్నగున్నలం
జిటపొటమంచు మంచుజడి చిల్కెడి గొజ్జికి న్రసాలపుం
జిటివాటితే నెవానలకుఁ జేసినకాల్వల తేటనీటి ప
ల్లటముల నిక్కునకొలఁతులచ్చికి మెచ్చిరి వచ్చి నెచ్చెలున్.

51

ఉ. గాత్రము మోయలేని యుదకంబుల కోర్వక పడ్డమబ్బునాఁ
జైత్రుని పూవుఁదేనె కణజంబన శీతఘృణీస్ఫురన్మణీ
ధాత్రిజనించు దైవతపథప్రతిబింబ మనంగ వచ్చులొ
కత్రయభతక కిడ్డ జయుకాణ మనంగొలమొప్ప నెంతయున్.

52

కలకలహస్యంబుజనిజ; కలకలహంసీరథాంగకలకలకులకొ

మలమలయనిలయమధురా, నిలనిలయము కొలనువలను నెలతలకొనుగెన్.

53

క. అట్టియెడనైందవోపల, పట్టికలంగట్టినట్టి పలుమెట్టికల

స్మెట్టిడిగికొలను జొచ్చిరి, చెట్టాపట్టాలువట్టిశీతాంశుముఖుల్.

54

లయవిభాతి.

మిసమిసని చన్నుగవపసలుగని జక్కవలుబిసబిసబిసప్రసవనసతిడిగిపాజన్.

నెసలిసయి ముంగురుల యొసపరితనంబునకు భసలవిసరంబులును దెసలబరునెత్తన్

గుసుమవిశిఖాస్త్రములగుసులకు నడంచు కనుమిసిమి సిరి బేడిసలనిసువులనదల్పన్

గిసలయవిభాతిరుచి లసితపదము ల్కనుతికసరి విసర స్సరసి మసలి కృశాంగుల్.

క. అల్లెమచనుహళాహళి, వల్ల నెకాదల్ల వళివివాదానళిరా

నల్ల వళావళిగల యా, కల్లోలము లెసగ హల్లకల్లోలముగన్.

56

క. గుభులు గుభుల్లని దుమికిన, రభసంబున నెగయు నీరు రాజీనముచే

నభమిభనరదుని పదమని, యిభగామిని యొక తెగడిగియిడియెంబూజల్.

57

క. దరిమెట్టి జిరుకుఁ జట్టుల, జరణంబులఁ జక్కఁజాచి జాతీరి చామల్

సరియే మాపదముల కని, యరుకాబ్జము శిరముద్రొక్క నరిగినకరణిన్.

58

చ. కొలఁకు కెలంకుఁజేరి మఱికొందఱు జీరుకుఁ జల్వరాచరా

పలకలవెంటజాతీ మొలబంటిజలంబుల నిల్చి రింతు లిం

పుల హరిద్భక్ష్పరంపరల ముంచినయాత్మగభీరభవ్యనా

భులకు సహోవరంబు సరిపోదని లోఁతెఱిగించుకైవడిన్.

59

నీ. ఒకచక్కి నొలకు లికుచకుచాకచోచ్చయ మింతయొడిసి కేశవుడవైతి

ఎనితచేకొలఁది వైవఁగఁ దుందనుంటిన తమ్మిచేఁ బంకజోదరుడవైతి

తనజోడు మత్పయోధరమంచుఁ గోకంబువడఁబట్టుకొని చక్రపాణివైతి

పూఁడేనె యరవిందపుటిఁ జెంద సఖికేలనుండట్టి మధుమథనుండవైతి

కమ్మతామరపుష్పాదు ల్కంబుకంతు, లొండొతులు చల్లఁబీతాంబరుండ వైతి

నేఁడు నిజమంచు నగఁజొచ్చె నీటిలోన. ముగని గుణపేటి సత్యభామావధూటి. 60

నీ. మీఁదఁ జల్లకమాన మిట్టిమీనైపడ్డ ముంతునింతకుమోము ముడుచుకొనినఁ

గూడనిత్తునె మాటుకొని మోరయెత్తినఁ గదిమోద నోరింతకంపెఁ జేయ

నేఁజిక్కునడుదునే యెటకుఁ జేచాచినఁ బంతమిత్తునె యెంతభంగపడిన

డికొందునెంత నీటికి నడ్డగట్టికఁ బాటబట్టుచు నెంతబలిమిఁగన్న

ననియె సాత్రాజితీదేవి తనదుస్రియఁ, భీష్మానుఁ గాసాతకేలిఁ నొట్టి

కేలిగురువట్టి నసుదేవుమేలిపట్టి, పీలిన్నెట్టెంపు జగజెట్టి కేలిగొట్టి.

61

సీ. నునుకురుల్ శైవాలమనుచు లాగితిఁగాని కుటిలత్వమెఱుఁగనే కుముచగంధి
మించుగుబ్బరథాంగమంచు మీటితిఁగాని కారిత్యమెఱుఁగనే కంబుకఠి
హసమంభోరుహంబంచు గిల్లితిఁగాని యతిరాగమెఱుఁగనే హంసయాన
గట్టివాలుగ వాలుగనుచు ముట్టితిఁగాని చపలత్వమెఱుఁగనే సైకతకటి
భంగముఁ దలంపవలదు తగంగవళిక, నలదు పడిసుశ్శూట లావతఁ నాభి
యేల యిటులాడ నాశమృతాలబాహ, యనిరి భృంగావలోక లయ్యుంబుకేళి.

62

చ. కలకలగొగ్గుతోయముల గగ్గులకాడగు హంసచక్రము
లెక్కులఁకులఁజేరు శైవలము క్రేవలవెల్పుడు కల్వఁజేకులం.
దెలివిదొఱంగు తామరలతెట్టువగట్టిన తమ్మిపుప్పొడు
ల్లలిగిఁకొలంకు వోలఁ గలకంతులచే గిరిఘూర్ణితాంబుధిన్.

63

క. ఉదకవినోదక్రీడం, జెదరినసారంగమదముచేఁ జేతిశత
చ్చదమున మైపుప్పొడితో, యదుకులకుంజరము సదసియై వడివడలెన్.

64

సీ. చేయీత చాలింపఁ జెల్లుఁబో చల్లగాడ్పులదిట్ట దఱి మెట్టనీదుగాని
యోలవీడఁగనాడు టొప్పఁబోహిమగంధపాథోధరం బొడఁబడదుగాని
తగిలిపట్టుట మానఁదగవెపో మరుతేఱితెగ పాటవగసమ్మతిలదుగాని
మునిఁగి తేలుట డించఁదనదుఁబో రాయంచ కోడెనెన్నడ యాయకొనదుగాని
యనుచు నెకభంగి కాసార మపుడువెడలి, రొడలిబడలిక కైటభద్విడలికచలు
కదలుదురె నాఁటికెగ్గడికతై కేలి, చికిలిబెత్తంబుతరు లింతచేసెఁగాక.

65

క. చాలించి కేలి పొన్నన, చాలించిన పలువఁ గట్టి చామికరన
చ్చోధరజితమణులకు, చేలాధరహావభావహేలాధరలై.

66

సీ. ఒడ్డాణ మిదినాది యొడ్డార మేటికే యొడ్డా యయో దీని కునిద నీకుఁ
గట్టాణిసరి యీక కట్టాచెలియతలకట్టాయ్ జగజెంతకట్టడులకుఁ
గడియాలడంచుట కడియాలములకె యొక్కడియాలముబ్బె నీగబ్బితోడ
ముంగైమురారి నాముంగైని నిడుమన్న ముంగైపలుకవే కురంగనయన
పేరు బెచ్చన దూతెదు పేరుగుచ్చి, తాళియడిగినఁ గసరెదు తాళికొనక
యనుమఁ గైసేసి మత్తకాశినులు డాపి, రాశఁగోసిఫలాశిభిదాసితాళి.

67

ఉ. గచ్చుటరంగులం బసిఁడికంబముల న్నెల్లయెచ్చు పచ్చరా
లిచ్చిన కాకులం బనిరహిన్ రహిదెచ్చిన కొల్చుకెంపుమే

ల్మచ్చుల ఖేచరీచతురలాస్య విచిత్రచరిత్ర చిత్రచే

తోచ్చయ రుక్మకచ్చకల నెచ్చెముద్రోచిన మేడ చెంగటన్.

68

క. వనితలతోఁ గాసారా, వనితలతోయజసమగ్రవాసన సనశ్రో

వన భోజనందనాసతి, వనభోజన మొకరసాలవాటిం జేసెన్.

69

సీ. రంభాదళంపుటోరల నుప్పపాడులపై సాహకారశలాటుసమీతి వడియెఁ

గడల వడ్డన లిడ్డ కమ్మని వడలపైఁ దరుబ్బుందమకరంద ధారకురిసెఁ

జేకొలందిగవంచు చీనిచక్కెరలపై నంశుమత్ఫలచయం బవిసిన్ద్రాలె

నతిశీతలతఁగన్న హంసోదకంబుపైఁ బాటలీకుటనూన పటలిప్రాలె

సిగలపై శారదరజలంబు చిందెవల్లి, తనులపైఁ బగ్గతాలన్యంతములు దిరిగె

సంతతాయత్నకృతవస్తు బాఖ్య మొసఁగె, నేజనం బెంచ దీవనభోజనంబు?

70

శా. ఆకమ్రాసవతామ్రపల్లవ నవామ్రవాసభూభోజనం

బాకూలంకషదీర్ఘ కాసురభి కల్హారాంబుసంసేవనం

బాకర్పూరకదళ్యుదారమృదువాత్యానతఽనాత్యాదరం

బాకౌంతేయసహాయకామినుల కాహాహాయొనర్పింపజే.

71

క. జాంబూనదపుంబూనిక, డంబూరు మటుంగు పచ్చవంబూని కటిం

బింబోకకదంబోజ్జ్వల, బింబోష్ఠీకుముదినీందు బింబోదయుఁడై.

72

శా. వీణావాద్యము గద్యపద్యకవితా విద్యావినోదంబు క

ల్యాణీకన్నడపారసీముఖ ముఖాలాపంబు లానద్ధక

ల్యాణీభూత విచిత్రలాస్యము ప్రశస్యాంభోరుహస్యామణుల్

త్రాణంజూప మురాపహారి హారి యుద్యానూర్విసుండందగన్.

73

వ. అనిన విని మురాసురా రాతితరువాతినృత్తాంతం బెఱిగింపుముని యడుగుటయు. 74

గా. భాషావాక్యవిశేష శేష భూషణప్రచ్ఛాదిభూటచ్చటా

హేషాహస్తికఘోష ఘోషమహితాహృద్వల్లభప్రసాపితా

శేషారిష్టితియోగ ఘోషధిపతిశ్రీపూతి కీర్తిప్రభా

తోషాపూరితదిక్పతారవయ పాశోధిశ ధీషణ్ముఖా!

75

పగంధి. కటకధిల్లిత్రుతమలల్లి కాలిజాగరాముదా

కటకమాహురీశిరాజి ఘటకలంబ ముందువా

ఛటచకోరలోచనా కుచద్వయాలసత్తతో

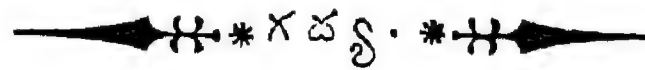
తక్కుటపటీరశాద సద్భూతభవదిశానిశద్భూత

76

క. కదనశ్రీనేత్ర వాణీ, మదిరాక్షీ నటనరంగమందిరపదనా

మదనాగ కామినీజన, మదనా మదనాగతురగ మానితసదనా!

77

ఇది శ్రీమద్వేంకటేశ్వర సమగ్రకరుణానుగ్రహశాశ్వతైశ్వర్య ధుర్యతామహేశ్వర యా
 పరేఖావిజితరతీశ్వర సరససంగీతసాహిత్యసకలకలాపితక్షణ సమాశ్రితవిద్వత్క
 విరక్షణదక్షవీక్షణ యినిగలగోత్రపావన పరిపంధిరాజకల్పితపాదసేవన
 దామరల వేంకటాధీశపుత్ర చెన్న భూపాలక కలిసౌభాత్రగురువమాం
 బాగర్భశుక్తిముక్తాఫల గురువనజసంభవభవశేషభాషామనీషాబల
 స్రుతిదినాగతార్థిజనవరప్రదాయక వేంగళ నాయకప్రణీతం
 బైన బహులాశ్వచరిత్రంబను మహాప్రబంధంబునం
 ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

బహులాశ్వచరిత్రము.

తృతీయాశ్వాసము.

- క. శ్రీతరుణీరమణ పదా, బ్రాతరుణీభూతహృదయ పరమదహృసయా
నీతసుఖీనాతవయా, యాతతవిభవేంద్ర వేంకటాధిపచంద్రా! 1
- ఉ. అంతటగోపికాహిత హృదంబుజమాబహులాశ్వమేదినీ
కాంతునిపై ఘటించి రతికాంతునితంద్రుడి నిజాంగనాగణం
బంతిపురంబు నన్నిలిపి యచ్చటసర్వబలంబు లస్వర
ప్రాంతములందు డించి గమనాప్తికి సుప్తి నెదం దలంచినన్. 2
- గీ. చట్టుపలఁ బుట్టులేఁగాడ్చుకొట్టునకును, జెట్టుకాయలు రాల్చినయట్టునిట్టు
తొట్టుతొట్టునఁ దారక ల్పట్టుదుళ్ళఁ, బిట్టదొర శౌరికట్టడకుట్టుపడియె. 3
- గీ. ఉట్టిపడిమొక్క గలిఁదెల్ప నురగవైరి, వెన్న వెన్ననఁ గొని విన్నవీధికగనె
నగళిరులెల్ల సిగవట్టి దిగించినట్లు, హల్లకల్లోలముగఁ బ్రాతు పెల్లగిల్ల. 4
- గీ. ఎగసి మిథిలానగరిబాయ నగిడి గరుడి, చక్కనడతెంచి జనమెక్కటిక్కత్రోవఁ
దనదుపైఁ జక్కుగరుడకేతనము గదలఁ, గడలిపైఁ బాటు కప్పలికరణి నపుడు. 5
- నీ. చుట్టువేడెము బట్టుమాపుచోఁ గడగట్టి ఘటకారచక్రసంగతి భ్రమింప
నడ్డవేడెంబింత యిడ్డవేలుపుఁజెట్టు పన్నగగమనసంపదలఁ గదల
నట్టునిట్టు దువాళిహవణింప నాసులోక్రొచ్చినా వలిమెట్టు గునిసియాడ
బోడనల్ జూటించుచోఁ గవ్వపుంగొండ వెనువెంటఁ బుట్టచెండనువు మొనప
నిడివినడతెంచుచోటను జడదపటలి, గాలిపటముల రహిఁదెల్పగగనవీధిఁ
బులుఁగుబొల్లఁడు గాడ్చుచాడ్చునజగంబుఁ, జౌరఁజాలుగరున్మరు జ్వవము నెఱపె. 6
- గీ. సింగాణికోలవారిన, రంగునఁదనగరులు రింగురంగులమొరయన్.
బంగరుచాయపతంగతు, రంగము హరిమోచి నిబ్బరంబునఁ బఱచెన్. 7
- చ. పఱచి మురారిచేల నిజఫక్షరుచిచ్చటలభ్రకోటికి
స్మృతులు గుమ్మరింతలయి మిన్నెఱగంటికి మచ్చగీతలై
చుఱుకు వెలుంగురంగు జగసోకనిచోటికి లేతయెండలై
కొఱనెలతల్పానుష్పటులకుం దొగరంచునునై రహించెఁగన్. 8

మ. కరిరాట్పట్టనహట్టనారుల నిరీక్షాతాళతశ్యద్యుతుల్
హరికన్గొంటివె మింటికెత్తి నమొగం బమ్మక్క మొక్కించె ము
క్కరచేర్చుక్కకుఁ జేరు చుక్కజడతోఁ గాల్చివ్వెడిం జిత్తభూ
తరపారికియ ధాత్రికీలుజడయుం దర్పించి కోరాడెడిన్.

సీ. అదె భానుఁడు ప్రతీచినుదయించితమముచిక్కెనఁదెచ్చెననుచుఁబల్కెడునయోధ్య
యదె తటిల్లతిక పూర్వాబ్ధిపానార్థమై యద్దంబుగొనివచ్చె ననియె మధుర
యదె హాటకవిమాన మెక్కించి కరి వజ్రికప్పతియంపినాఁ డనియె మాయ
యదె హేమసుమరధం బెక్కి కంతుఁడు సుధాంశుని గూడుకొనివచ్చె ననియెఁ గాశి
వాసిగా నోషధీశైలవరము నుటికి, పెటికికొనితెచ్చుచో నింతపిటికిగాని
హరికిసరివచ్చునని యనినది యవంతి, నిన్ను మోచిన ననుజూచి నీరజాక్ష.

మ. అదె వాహ్యళి బహిర్తహీమహితహర్త్యస్వర్ణకుంభంబుపా
న్న దెపొక్కుచ్చపగామ్యగాధపరిఘాపాఁచిన్తజీవప్రమ
ల్లదిగో ధూర్జటిధర్మధూర్వహనసమ్యక్చంద్రిశాలాధ్వజం
బదె వైదేహవివాహగేహతిలకం బంచుం బ్రశంసించుచున్.

క. చేతోగతిచే భుజగా, రాతి వియత్పదవినుండివొలె నిధిలా
భూతలమునవాతాహతి, చేతంబడు నాఁటిమేరుశృంగంబనఁగన్.

క. జననీదాస్యముఁద్రోచె, స్తునుపమృతముఁ దెచ్చి పక్షిమూర్ధన్యఁడునేఁ
డునుపేంద్రామృతదాతృత, జనకునిదాస్యంబు నిలిపెజగమరుదనఁగన్.

మ. శతపత్రాక్షుఁడుప్రోలుచేరి బహులాశ్వప్రాంగణంబంటినన్
శ్శుతదేవుండది వేటచూచుబహులాశ్వందోచి మున్నున్నయీ
క్షీతిదేవోత్తము నిల్లునేరనృపుఁడుం జింతించునంచునమా
పతియందిర్వుర కేకకాలమున రూపద్వందముందాల్చినన్.

క. శ్శుతదేవునింటిముంగటి, కతిజవమునవొలె నప్పు డంతకుమునుము ✓
న్బతగేంద్రుడిగ్గి డిగ్గన, శతపత్రాక్షుండు నృపుహజారముమోలన్.

సీ. జానకీధవపదధ్యానప్రమోదాస్య కమనీయగండభాగములవాఁడు
రఘురామచరణస్తరణధీవికస్వరస్వచ్ఛరోమాంచ గుచ్ఛములవాఁడు
రామార్పితాన్న సత్రప్రహృష్టద్విజాశీరక్షతస్నాతశిరమువాఁడు
రఘుకులాధిపఘనాపఘనసాక్షాత్కారచిత్తబద్ధమననమస్కృతులవాఁడు
హృదయమృగమదరేఖామహీదుహిత్రీ, ధీశసింహాసనత్కనద్వివ్యరత్న

నూత్న పదకంబువాఁడుభూసుతుఁడుజనకుఁ, డపుడుకొలుపుండిహరిరాకహవణవినియ్యె

ఉ. అమృహిభర్త వించునె రయమ్మున లేచి భయమ్ముభక్తి డెం

దమ్మునఁ గప్పి ముప్పిరిగొనం గొనసాగిన యానధాటిహ

ర్శ్యమ్ములుదాఁటి రామజపమాలిక నేలిక నెన్నుకొంచు నె

త్త మ్మికటారిరాచదొరతండి)పదంబులవ్రా)తె నయ్యెడన్.

క. కడలిదొరకూర్చియల్లుని, యడుగులబడి విడువఁజాల కన్నరపతియుం

దడిచెమట ముజ్జగంబులు, గడిగినపాదములు కడిగెఁ గన్నటి జడిన్.

శా. లేవోయన్న సుభద్రయన్న పదనాళీకంబు భూమిధవుం

డవేళన్ విడఁ డయ్యె నందదరవిందామందమారంద హే

లావిస్రంభమిళిందశింభక మదల్పం బోనిచందంబునన్

భావత్పల్లవపాతి కోకిలము లేవం బోనిచందంబునన్.

చ. మురహరుఁడెత్తెఁ బాదముల మ్రొగ్గిన భూవిభునాల్గుచేతులం

బురహరుఁ డాయుధం బిడినపోలిక ధాతసృజించెచత్పరీ

ధరజనకాకృతి న్నిలుప దన్గనిమ్రొక్కిన యాత్మభక్తికిన్

గరచరణాదులబ్బెనని కౌతుకచాతురినెత్తువై ఖరిన్.

క. హరిలేవనెత్తి యుర్వర, నుర మత్తిన యిసుముదుడిచి యుర్వీశు క

తరబాష్పధార తనబం, గరుదుప్పటి నొత్తి బత్తిగడలుకొఱ్ఱంగన్.

క. అప్పరమభక్తు వక్త్ర)మె, తప్పక కనునప్పుడెదను దాత్పర్యరసం

బుష్పతిలఁ బట్టుచాలమి, గుప్పునఁ గన్నరు వచ్చెగోవిందునకున్.

శా. ఆకంసారికి డాకరం బొసఁగి జీరాడంగ బంగారపుం

గోకంచు ల్వలకేలబట్టి హరిఁ దోడ్కొంచు న్నిజాంతఃపుర

ప్రసాకారంబులు దాఁటిహెగ్గడులు యోర్వట్టి యట్టిట్టువో

వాకిల్లెల్లను దూటి, చప్పరము లోపంజేరిరాజయ్యెడన్.

మ. మగరాటంకు మిటారి పచ్చనవలా మంజిష్ఠి రెంపెంబుసో

యగపుం గల్చికిఁగ్రొత్త లత్తుకల చాయల్దిద్ద జూల్నిద్దపుం

బగడంపుం బనికంబుపుం బసలు కన్నట్టంగ బిట్టెత్తి క

ట్టుగజంబెన్బదికట్లు దిన్న తెర మీటుల్లుసాధంబునన్.

క. శయ్యాగారసమీప ని, కాయాజిరరచితరత్న ఖచితవితర్దిం

చెయ్యాడు రత్నకంబళి , నయ్యాదపసార్వ భౌమునయ్యెడ నుంచెన్.

- క. అందు గుణసింధు బంధులఁ, జందనగంధుల నిజాంబుజాతేక్షణలన్
నందప్రియనందనునకు, వందనమొనరింపఁజేసి వర్ణితభక్తిఁ.
- క. పన్నీటఁగడిగి పదములు, పొన్నలపొన్నలలశౌరిపూజించుచుఁద
త్పన్నీరము నిజశిరముప, యిన్నపతి వహించి గృహమహిన్రహిఁ జిలికెఁ.
- క. అప్పుడు రమ్మనిమురహరుఁ డప్పనయిడఁ గూరుచుండి హరిహస్తాబ్జం
బప్పార్థివుఁ డౌదలనిడి, చొప్పుడ నేత్రములనొత్తుచున్ బేర్కొనుచున్.
- సీ. గోరక్షణమునకై గోవర్ధనమహీధరి మెత్తిన నాఁడెంతయిల్కెనొక్కొక్క
కువలయాపీడంబు కొనగొమ్ము వట్టి పెకల్చిన నాఁడెంత కందెనొక్కొక్క
చాణూరమల్లవక్షఃకవాటతటంబు వొడిచిన నాఁడెంత యిడిసెనొక్కొక్క
యుగ్రసేనునిపట్టి నొడసి ముందలవట్టి తిగించిన నాఁడెంత తెగియెనొక్కొక్క
కటకటా తమ్మితలిరులకంటె నున్న, నున్నయిక్కేలుగాసికెట్లొర్చెమిగుల
నొగిలె నోతండియని తొంటి నొప్పిదీఱ, నట్టివలచేయి గట్టిగాఁ బట్టిపట్టి.
- సీ. బండిరాకాసిరా దండిరాకాసించి పడఁదన్నచో నొప్పి దొడరకున్నె
కాళియాహిస్సటాకాళియాహతిచోట నుత్తమాంగంబు రాలూత్తుకున్నె
కడిమిచెట్టునకెక్కి కడిమిమైఁ గాళింది నడిమికి దుముకుచో నలఁగకున్నె
మగలరాయని తేరి నొగల నుండి ధరితి వగుల గుప్పించుచో నొగులకున్నె
కొత్తనెత్తమ్మికంటెను మెత్తనైన, యిత్తరిలిరుటాకు టడుగంచు నీశ్వరాంఘ్రి
యెత్తి యెత్తి కనుంగవ నొత్తియొత్తి, బత్తివర్తిల్ల నారాచహత్తివలికె.
- శా. పాతాళంబున నిల్లుగట్టి బలినీబంటొంటి మైనుండఁగా
భ్రాతంగాదని నీవ దిక్కని పదాబ్జం బౌదలం దాల్చి వి
ఖ్యాతిఁ లంకవిభీషణుండు కలుగంగా మౌను లట్లుండఁగా
నాతండి ననుఁగోరి వచ్చితిటకున్ నాభాగ్యమేమెంచెదఁ.
- ఉ. కొండలఁగోనలం నిలిచి కూటికిఁగూరకుఁ వింత యింతలే
కెండకువానకుంజలికి నిచ్చఁ జలింపక రాతఁజేసి న
ట్లుండి నినుం దలంచు నరు నొక్కనిదాకి తలంచవీవు నా
యండకువచ్చి నావెతలనన్నియుఁ దీర్చితి నందనందనా.
- క. భక్తులులేరో మారుత, భక్తుల ముక్తులకుఁ బాలుపడు శమదమసం
భక్తులులేరో నీ పద, భక్తులు లేకున్న నాకు ఫలదుండవనుచున్.
- క. అభివందన మానకదుం, దుభీనందనమణికిఁ జేసి తోయదరేఖా.

నిభునిం దనపాలిటి శ్రీ, విభునిం దనరించె నతుల వివిధస్తుతులన్.

వ. అప్పుడు పరమానందరమాకందళిత హృదయారవిందుండై గోవిందుండు భూపురంద.
రున కిట్లనియె.

మ. అలరుక్తాంగదశౌనకార్జునులఁ బ్రహ్మాదున్ శుకున్ వ్యాసభీ
ష్టులను న్నారదునిం బరాశరు వసిష్ఠుం బుండరీకాంబరీ
షుల నాదాల్భ్యు విభీషణుంగనమొ యాసాంపు ల్విమర్శింపమో
యలఘుగామణి నిన్నుఁ బోలఁగల దాసాగ్రేసరుం గంటిమే.

నీ. ఈయింతులకటాక్ష మిభరాజవరదపూజాంబుజంబున కభియాతిగాదె
యీజవ్వనులనవ్వు శ్రీజానిచరణపుష్పాఘ్రాణముఁ కుఁ బ్రత్యర్థిగాదె
యీకల్కిగమి పల్కు కృష్ణకథాసుధామాధుర్యమునకుఁ విరోధిగాదె
యీచానగమిగాన మీశ్వరముఖకౌముదీధ్యానమునకు విద్వేషిగాదె
యిట్టిభోగమహాభాగ్యహేల నోల, లాడుచుండియు మామీఁది యాదరంబుఁ
దివియ వారార శుకవామదేవులకును, లేనిసుఖ మబ్బె నీకు భూజానిచంద్రీ.

నీ. మదనాగగామినీ వదనాబ్జదర్శనోత్సవవేశ నానాభిఁ దలఁపఁగలఁడె
ముకురాననామణీచికురావలోకంబుతటి నానెమిలికుంచెఁ దలఁపఁగలఁడె
ఘనకచాకంఠజఘనదృష్టియెడల నాదరసుదర్శనములఁ దలఁపఁగలఁడె
వరకటీభూలతాధరవీక్షితముల నాధర్మకాస్తుభములఁ దలఁపఁగలఁడె
యొకఁడు నినుబలెఁ దమిరెంటనొకటిగాఁగఁ, గవులుతలఁచిన తలఁపులుదవులుగాక
చింత యిటు చేయనేటికిఁ జెల్లెనయ్య, రాజముషివయ్య బహులాశ్వరాజవర్య!

క. అనిమెచ్చి పచ్చవిలుతుని, జనకుఁడు పడుకింటి పసిఁడిచప్పరమంచం
బునఁ బవ్వళించె బహుళా, శ్వనరేశ్వరుఁ డూడిగంపు చాతురిఁ జూపన్.

నీ. ఇతరాన్యవీటికాధృతహస్త మురవైరి విడెముఁగొ మ్మని యోర్తు వేఁడుతెఱఁగు
తనువేఁడు చొకతె చన్ద్రాన లంటి హరినోర్తు కొనకంటఁ గినుకంటఁ గనినచూడ్కి
కడలియల్లుఁడు పోకముడియూడిచిన నొక్కయన్ను కన్నులు మూసికొన్నసిగ్గు
పుంభావరతి వెల్పు పాలతి నలసి తంచు బిసరుహాక్షుఁడు షిక్కపిసుకు సెనరు
వనరుహోదరుఁ డేగురంగనలకిచ్చు, కీడ్గ నేర్పెచ్చు చిత్రచరిత్రపటము
లాగు గని చక్రీ ధాత్రీకళత్రుఁ బొగడె, మామకధ్యాన మెందును మానఁడనుచు.

క. అపరాంబురాశి మునిగెం, దశనుఁడు దనకరములకును దగులక పంకా
ల్యుపధి న్వనధిం డాఁగిన, కపటాధము బైటవైవఁ గదలుట వోలెన్.

- క. ఆదిసుమాంజలి యిచ్చి మ, హాదేవుడు తెరువు గట్టునటువలె సర్వ్యం
జాదుల నిడి భూసురుఁ డీ, యాదిత్యుఁడు బ్రహ్మ మని రయంబునఁ దిరిగెన్.
- మ. కకుబంతంబులు వేసిమోసె సకలాకాశావకాశంబుల
నృకునంబు లృకునంబు లయ్యెఁ గులటాచంద్రాస్య కబ్జంబు కో
రక మయ్యెం గర మయ్యెఁ గైరవము చక్రశ్రేణిగుండెల్వకా
వక లయ్యె స్సేక లయ్యె పాంథజనతాస్వాంతంబు లంతంతకున్.
- నీ. ఉండినట్లనె యుండి యువిన ముంగలలే దిదేమొకో యని చూచు నిరుగెలంకు
చూచి వెన్నకు వ్రాలి యీచెంత లేకున్కి గగనవారి ఖగాలి కెగసి వెదకు
వెదకి లో వెతఁ గుందు వెతఁ గుంది యొం డొంటి కామెతపుల్లుల కలిగి పొగులు
పొగిలి యంబుజవనంబునకు గుప్పనఁ బడుఁ బడి తామరల మీదిప్రక్క లరయు
నరసి సరసీరుహాకరంబొరసివెడలు, బడలుఁ గడలు విలొకించు నొడలు మఱచుఁ
జఱచు నెఱకులఁ దఱచు వాఁదెఱచునఱచుఁ, గోకిఁగానకయొకచక్రవాకమపుడు.
- నీ. భానుశతాంగంబు పడినప్పు డెగసిన పాథోనిధానాబ్జపాంసు వనఁగ
నర్కుఁడాశరుచక్కి యంబరాంచలమునఁ దుడిచిన ఖల్లావుతోయ మనఁగ
వరుణారుణాధర లరుణాగ్రమునఁ ద్రిప్పి యటఁ జల్లు నారాత్రికాన్న మనఁగ
వారుణాలయ భిత్తి వసి చిక్కు రవితేరి ప్రక్కచందురుకావి టెక్కెమనఁగఁ
గదిసెఁ బాశాయుధాశావకాశమునఁగు, శేశయమణీశకల్పశైలజేశకేశ
పాశభరశాతకుంభ శుంభత్కుసుంభ, రాశినీకాశసంధ్యాప్రకాశపటలి.
- నీ. హస్తమస్తవిపాతిహరిదశ్వరధచక్ర నేమిఘాతోదితానిలసఖంబొ
అహరీశవిరహతాపహతాశకృశపాశధరదిశాకిసలయ తలిర భరమొ
రజనీకరోదయప్రాకృశ్చిమహరిన్ని గూహనాగతకోకకోటిదుచియొ
నిటలాక్షనటనాది పటుపుష్పపుటదత్త కరవీరసుమనఃప్రకాండ చయమొ
సాశ్వకస్యందనది నేశ్వరావగాహ, గగనవీధీసముత్పతత్కంధిరాజ
సంజరంజత్ప్రవాళపుంజమొ యనంగ, సంజకొంజిగి మెఱసి కంజాయనెఱసె.
- నీ. తనకు వన్నియఁ దెచ్చుతమి కగ్ని తెచ్చియర్పణము చేసిన తనపదవి యనఁగ
నెడమధునేవక్తె యిడు రాత్రికి బలుండు గట్టించు తాఁగట్టుపుట్టు మనఁగ
నొకచోట నిల్వనీఁ డుగాంశుఁ డని నిశాశరణమొందిననిజచ్ఛాయ యనఁగఁ
దనతండ్రిపాటుఁ గోరినసంజను జయించు రజనిఁ గూడిన యినాత్మజ యనంగ
నంధకర్ణంసి కంధరాకంధరాళి, సింధుబంధుస్తనంధయా జీవితేశ

- గంధసింధురపాణింధమాంధతమస, మల్లికకుబంతసంధి సంధిలై నపుడు,
 ౬. చెప్పకు దుప్పటీముసుగు చెయ్యలు గోడమఱుంగు లేటికిం
 జొప్పడు శూన్యగేహములచో టదియేల నికుంజ మేల మా
 కిప్పడు శంభలీభవన మేటికిఁ బైరులయోర లేటి కం
 చెప్పడు చిమ్మచీకటి బయళ్ల రమించిరి జారదంపతుల్.
- మ. అకటా! యిక్కువ చెప్పిరాకునికి యేమంచుం దదీయాలయో
 ర్వికి డాయుం దలవాకిట న్నిలక సారెం జేయు సంచారము
 ల్సకిలించు న్రృకటించుఁబాటఁ బరుఁ బిల్వంజూచు జారుండు బం
 ధకి సంధింపమి కంధకారసమయాంతఃప్రాప్తి సంతప్తుడై.
- చ. విటుఁడు బహుప్రకారములవేడ నొడంబడి కీడ్ఁ గోరి వాఁ
 కిటికరుదెంచు మళ్ళిచను గేళిదెస న్భయసంభ్రమాప్తిమై
 నటు నిటుఁ జూచుఁ జీమ చిటు కన్నఁ దలంకుచు వచ్చి జారుకాఁ
 గిట నవజారిణీమణి సుఖించు మృషాభ్యసనానుషంగయై.
- శ్రీ. తపనకృపాణికాధారానిపతిత దానవరాట్కపాలమాలిక లనంగ
 గర్వితాసురఖడ్గఘాతనిర్గళితాభ్రమణిఁ ఘాటకంతకింకిణులనంగ
 మందేహముఖదైత్యసందోహభిద్యానువర్షి లేఖ ప్రసవంబులనంగఁ
 దరణిపాతర్థవిస్తనితోత్పతర్థగనాంకోలలగ్న బీజాశులనంగఁ
 బ్రొద్దుగుంకినఁ బోలేక పుల్లసిలుచు, బయటఁ బవళించునినుఁగొల్చుభటు లనంగ
 జండకరనైస్య మందంద వండికొనిన, సుద్దపొక్కం డ్లనంగ నిక్కెఁ జుక్కలంత.
- చ. కుముదము వాడుదీర్చి ధరకుం గలతాపము దీర్చి మింటిబ
 ల్తిమిర మడంచి పాంథులకు దృష్టియొసంగి చకోరికానికా
 యములకుఁ బథ్యపానముల నారసి యోషధివృద్ధిగన్న వాఁ
 డమృతకరుండు దోచెను సుధాంబునిధిందివిషద్భిషక్రియన్.
- క. ఆగౌరవవీచికి నుద, యాగతరక్తిమ విచిత్రమననేల నిశా
 యోగమునసుధారశ్మికి, రాగంబెంతయు నిరంతరం బగుటరుదే.
- శ్రీ. కొత్తలత్తుకబిళ్లఁ గొల్లలాడఁగఁజాలు రాగంబు తనురుధిరంబు గాఁగ
 పారంగమదపంక సంఘత్కళంకంబు మానితోరఃపీఠిమసటుగాఁగఁ
 జలదధ్వగులసోకు నులిచందువెన్నెల లెచ్చేను దొలచుపన్నీరుగాఁగఁ
 చతసాంద్రచందికాభవళితాంబరవీడిఁ బఱచిన పరిశుదపటముగాఁగఁ

- నంటిమిన్ను సముద్రినివంటి తండ్రి, పారమున కూర్చిక లానంగఁ బ్రాచికపుడు
తారకాహితతనయావతంసకంబు, చంద్రిఁ డుదయించు తెఱిఁగించె జగములకును.
- క. అవనరవైద్యశిరోమణి, తొవతాపము దీఱ మందుఁ దూఁగించుటకై
యివల జల మింకవైచిన, నవనీత మనంగఁ దూర్పున న్నెలవొడిచెన్.
- ఉ. చందురుకందు, ముందు పురశాసనుఁ డిడ్డరసాశతాంగపుం
గంచెన, కీడికూర్చిచెలికానికనీనిక, యల్ల రోహిణీ
చందనగంధి గుబ్బచనుసాదన తొమ్మునఁ గాచుకాయ, సం
క్రిందనమంత్రి దారయసురాగమునం గను డా గనం దగున్.
- క. అత్తటి వెన్నెలచేఁ దళు, కొత్తునజాండమున ఋక్షయుక్చంద్రిఁడు భా
స్వత్త క్రొకలశి కుదుపల, మొత్తముతోఁ దేలువెన్నముద్దం బోలెన్.
- శా. రారేకన్నగు చెక్కుటద్దములు దోరంబార నానందపుం
బారావారములో మునింగి కులుకుం బాంలిండ్లపైఁ బల్కఱున్
జీరజ్జాఱ బజారపుంబలుకులం జిట్టాడుచుం బాడుచు
స్సారాచొక్కుల దిక్కులం దిరిగి రెన్నం గన్నె లవ్వెన్నెలన్.
- ఎ. ఆసమయంబున విలాసమయరామభద్రవిలోకనోన్నిద్రాయారవప్రసన్నంబు లైన
వెన్నెలలు కొన్నెలతాలుపు సంజతిరుపుగట్టిన కొట్టువడి మైపట్టు నడలి భసితం
సితంబు లన సాయంవికసితమల్లిమతల్లికా మరీచివీచిక లన డోలికాయమానమానసా
ధిక పథికపథూపుథూరోవీధికామదనవివిధవిజయలబ్ధకుసుమాయుధయోధనిర్నిరోధ
విశదయశంబు లన విశ్వవిశ్వంభరాగుంభననిరవకాశసాకాశవిరహమత్త కాశినీశరీర
శరీష కాశనీకాశవైశద్యప్రకాశంబులన భూనభోంతరదంతురితక లహంతరితనాయికా
నాయకానిలసఖిఖాముఖంబునం గ్రాఁగి క్రాఁగిపైఁబొంగిపారలె పాటినసుధాలహరు
లన దండయాత్రాసముద్దండుండై పుండ్రొకోదండుండు వెడలి ఖండపరశవుం జట్టి
వెండికొండకుం బుటమువెట్టినం గరంగి తొరంగు తరంగితతార నీరవూరంబు లనఁ ద
దీయామలకులంబున గగనంబు వగులుట నలుమొగంబులం బ్రవహించునంబరవాహి
నీశంబరంబు లన రాజు దానంబు సేయఁ దోయజార్భకాండ హిరణ్యగర్భంబునం
బోసినసమధిక దధిన్నిగ్ధదుగ్ధంబు లన దుగ్ధపారావారకుమారకంఠీరవంబు కరనాశం
బులఁ దారకలపయిం జిమ్మిన పన్నీరవారంబు లన గుండుంబులుఁగులవేటకాఁడు
కాముక సంకేతనికేతగచ్చదిచ్చావతులపై వైచినపువ్వువలల చిమ్మునఁ దామరసాహిత
లంకృతామరసరణిచామరచాకచక్యంబు లనఁ జెందోవవిందుమోవికెందలిరు విందున

కుం జుక్కలవెలందిమంది యలందినం జిందువెలందిగందవొళ్లన బృందారక బింబా
 ధరాపయోధరధరాధరాగ్రాపాతిమురాసురారాతినూతిభల్లనిరేబ్బదనగళితముక్తాహార
 చూర్ణంబులనఁ బూర్ణ సౌగంధిక బాంధవుం డంధకారకంధరంబులపై గంధవాహశ
 రసంధానంబు చేయ నెగసిన ఋక్షరంగవల్లికాతల్లజరజంబు లన సౌధయూధంబు
 లకు సన్నసున్నంబు చేసి విచక్షణసూక్ష్మతారాక్షరవాచక ధావనంబునకుం దావలం
 బయ్యెఁ బొమ్మన బ్రహ్మాండ కరండంబు నిండిన రేయెండ చంద్రఖండంబు లఖండ
 చక్షోరీకాండంబులు గని పయోభాండంబునకుం జొరంబడు నిబిడబిడాలజాలంబులలీ
 ల నరవిందమరందంబునకుం గ్రొందుకొనుమిళిందబృందంబుల చందంబున నాఁపచే
 నికిం దలఁపడునాఁబసరంబులపస మూరుకొనమెక్కి యామెక్కినలెక్కించి మిక్కి
 లిం జొక్కిపడు జక్కవపడంతులును జక్కవలకుం దోడు'మక్కువటెక్కువలం దః
 శి పిగిలిన మనంబునం గమనసమాగమంబున కెదురుచూచి ముదురుచందురువేలుంగ
 సెకల శకలంబు లయ్యె సకలాంగంబు లని వకావకలై యిసుకల వసతుల నడుగిడ
 నోడి సుడివడి తొక్కినిచోట్లుదొక్కి రక్కొన్న సురపొన్నగున్నలం గూడి
 లిరుటెండల వెడలినయుడురాడాతఁపుం బొడలకుఁ బొడలువెట్టి గట్టి ముసుంగి
 పాసంగెడి చెంగటి తిన్నెలం బైటఁబైట పెరిణీచెఱంగుల రింగున కొమ్ముడిము
 ఖిడుటలెఱుంగక హృదయంగముల యంగముల బిగికొఁగిటం బెనంగు ననుంగును
 గులుకుగుబ్బచన్నుల యన్నులంగొంచి కన్నులవింటిజో దంపతులకువచ్చిన యీదఁ
 పతులకుం జలువ చప్పరంబుప్పరంబు గామి చెప్పకప్పటి కిప్పటికిం జొప్పడ దిక్క
 కి కట్టెండ నెట్లుండ నేర్చితో యని కటకటంబడు కటతటాశ్చర్యధారాపాతభార
 న్విత వియు క్తశాతోదరీ సముదయంబును సముదయంబునునైన కాముదీజాలంబుచే
 జాలుకొన్న మున్నీటి పన్నీటి పట్టికల పాషాణపుఁ బట్టికల మెట్టికల నీరుఁగా
 చి భవదీయ విపంచికాసంచిత సమంచిత సంగీతభంగిం గరంగిని రాల జలంబనెడి
 జసఖుల నిఖిలముఖస్తుతికి సంగీకరించుకురంగీలాంచన శిలాంచన చణవీతర్దికాంతదే
 విశ్రమణతోణి విశ్రుతతోణి వైణికశ్రేణియుం గరంగి రేతేని రాణించు నయ
 వసరంబున.

క. అటవి దిశాకటకసము, త్కట నిష్కటవాటి గోపికాపికవాణుల్

నిటలాక్షభయదభల్లక, భటకుటిలభ్రుకుటిభగ్నభగ్నాశయలై.

క. కటికి తొగరాచయెండలు, పిటపిటఁగాయంగ మేను బీటలువాటెం

గటకట తెలవిశంకట, కటికేణానిలువ నీడ కాగు ముకుంగా

- క. ఒంటి నెటులుంటివోవా, ల్లంటినిఁ జేర్కొన్నఁ గళవళంబున నాపే
రంటిన పలుకులు గనునీ, కంటి కయో ! నిదుర యెట్టుఁగంటిమురారీ !
- క. గబ్బిచెలీ ! గుబ్బలి నీ, గుబ్బని మది నుబ్బి కేలఁ గొని యెత్తితిఁగా
కబ్బరువునకేనాయది, దబ్బరకా చన్నవలపుఁ దలఁపు మురారీ !
- క. బాల భవ దధరశర్కర, వేలాగులఁ బోచె దానవీధవకృతముల్
నాలుక చేఁ దుదరము మ, ట్టేలాడు నటంట నుఱచితేమి మురారీ !
- ఉ. రాతిరి తాతిగుండె నధరం బిడకుండిన రాక యుందువే
వాతెర చొండపంటి చవి పాసిగదా కొదదీతెనంచు రా
వైతివి బింబసేపనమయారెవః హామతి హానిసేయుదే
యీతటిఁజిల్కరాచదువు లింతి యుదాహరణంబు లోహరీ.
- ఉ. క్రిక్కిరియం గవుంగిట బిగించెదు నీయెదకాస్తుభంబు నా
చిక్కని గుబ్బనంది టను జిక్కెను ముత్తుము రౌ నటన్న నీ
చక్కెరమోవి మానికమె చక్కఁగఁ జిక్కె నదేటి కన్న మే
ల్లిక్కున నెక్కలావతికిఁ గానుక చేసితొ నందనందనా !
- ఉ. పాటలగంధి నీపెదవి పైకొను నాపలుమోపఁగాఁ జువీ
మీ టమృతంబు కలఁటె నని మెక్కుమఘాన్నము వ్రజి సత్రపుం
గూటికి మాధురీమహిను కూడదు సున్నునుకొన్నముచ్చటల్
మాటికి నేవఘాటికి నమర్పణచేసితొ కేళినుర్దనా !
- నీ. కేలీవనీవేణుగీతాగతభుజంగభీమ తస్వక్షశ్చపేటదములు
చుంబనవితరణాసులభాంతరంగమత్కంఠపీఠార్పిత కాస్తుభములు
గళనఖాంకావలోకనరక్తదృగనుక్తమద్ధా త్రపతితత్వదుష్కతములు
భూపగోష్ఠీద్రాఘిమాపరాధానీత పరలబ్ధమణిసాలభంజికములు
శారితోటీరితాన్యోన్యసరసతములు, వింతలు దలంపవైతిగా యింతయైన
యనృతసంసార బర్హిబర్హావతంస, కంసవిధ్వంస హృతగోపికారిరంస.
- నీ. హరిశిలాసారంబు హరియింప నెఱివేణి కనుచోయి బాణరేఖను హరించె
మధురాధరోష్ఠంబు మధువిదారణ మానఁ దాళభేదము పయోధరము లానె
రోమాళి వ్యాళవిరోధంబు నొందిన శకటాంగదమనంబు గుఱునమొందె
నూరుచారుత వారణోత్పాటనముఁ బూన హంసాపహృతి పూనెయానమహిను

మహిళ నీయొక్కయంగంబు మారుగలదె, యేనెదురె నీకుఁ దప్పు సహింపు నునిశ
దయ దలఁపవైతి హరి హరిహయమహీబ, హరి యమునావిహారి మురాసురారి!

సీ. అతను తుపాకిగుం డటులుండు మనియెఁగా యతినిష్ఠురశరాగ్ర మడ్డగించి
వలరాచతూపు దైవము తొలంగించెఁగా యతులకృపాణిచాఁ టగుటఁజేసి
దర్పకకరవాలధారఁ దప్పించెఁగా యనుఁగుటేనుఁగు మటుఁగైకడంగి
రతిరాజ భద్రభరాజంబు నిలిపెఁగా బలితంపు రాతెట్టు గలుగఁబట్టి
యంచుఁజెలియంచుఁ జలియించు నసమభీసల, కుసుమకిసలయ పికశాఖలెసఁగఁగాంచి
పంచశరశాత శరజాత పాతజాత, భీతి యేరీతిఁ ద్రోచెదో చిసరుహాక్ష.

సీ. నీసోగజడఁ జూచి యాసూటి సాన నందముగఁ బట్టించితి నందకంబు
నీచిన్ని బామదోయిఁ జూచి మేల్బంతిగాఁజక్క దిద్దితి వంక శార్దూమునకు
నీమోవిజిగిఁ జూచి నిన్న మొన్నను మేలుఁ గింతవెట్టించితి హృదయమణికి
నీచాకారపుమేనుఁ జూచి పదాటేంటి వన్నియఁ గూర్చితి భర్తపటికిఁ
గలికి నీజంఘ పసఁ జూచి కాదెమకర, కుండలంబులు చక్కఁ జెక్కుటకునిడితి
నొక్కనిమిషంబునినుఁ జూడకుండఁగలనె; యనినమధురోక్తి మఱచి తేయంబుజాక్ష.

ను. వినులాంగీమణులందు నీక తగుఁబో వేణీభరం బెంత యం
దమువాటిల్లె నటంటి నాఁటికి ముకుందా నేఁడు నీకేటికి
యమునావీచివిహారమో, భుజగభోగా గ్రైకలాస్యప్రపం
చమో, తాపింఛవనీతలాంచశిఖిసింఛ ప్రేక్షణాపేక్షయో.

శా. మందారాగమకేళి హేలితనయాంభఃక్రీడనాభోగ మా
బృందాళిందవిహార మామరళికాభీష్టారణాకృష్ట గో
బృందప్రోన్నమిత శ్రుతిశ్రవణసంకీర్తనచరం బట్టి యా
నందం బానాకొ యింక నొక్కపరి కృష్ణా వృష్టివంశాగ్రణీ.

గీ. అనుచు గోషిక లోషికలో హవణపడక, తమి నిలుపలేక తొ ముట్టి తమనిఁ జంద్ర
మీనకేతను లిద్దఱు మింట నుంట, మండుచును జేండుచుండు దంభమున కలిగి.

సీ. మొదల వనగ్రామమున జన్మమొందుట పాడయెఱ్ఱె నెమ్మేనఁ గడలు కొనుట
పాంథసంఘములకు భయమింత చూపుట గట్టిగా వృగి ననిఁ బట్టుకొనుట
పశుపతి శీర్షంబుపైఁ జొకళించుట నఖరపాదాహతి నాటు కొనుట
గుఱుపు సత్సంతానమున వాసి లోఁగొంట పుండరీకపరాఖ్యఁ యూనుకొనుట

బెబ్బలికి నీకు నింతైన భేదమేది, పదరి కన్నులముందఱఁ బడ్డవానిఁ
గాని చెనకనిగుణ ముండు దానియందు, నొకటి కారుణ్యరహిత యాయుత్పలహిత.

ఉ. తెల్లని మంటగాని యిది తన్ననివెన్నెల గాదు కంటివా
హల్లకమిత్ర) నీదుసక లంటమి మింటికి గందు వొందునో
నల్లనిదానొ కల్వ నిశ నైల్యము నొందునొ మేను గందునో
యల్ల తమోగుణంబు నలుపందునొ కాళిను రాహు వొందునో.

ఉ. వెన్నెలచొక్కు చల్లి యరవిందకులంబుల నిద్రదేర్చి పై
నున్న సిరిక్ హరించినటు లోహరిణాంక వెలుంగు కత్తులం
గన్నెలయంగము ల్ని శినిఁ గన్న ముచేసి ప్రిమోద మిత్రగా
మున్నెఖలాంజ్ఞ కర్హుఁడవు ముచ్చలరాజవుగాక రాజవే.

శా. న్యగ్రోధాంకుఁడు సోముఁ డంధకహరుం డాపైఁబుఁ డీవోటనో
యుగ్రత్వంబు ఘటించె దింతిషయి నోహా యైన నేమాయేనే
కగ్గీవంబుగఁ గంతుఁ డుం దిరుగఁబోఁగా వానిఁ గ్రోధాన్ని సా
మగ్గిం గాఁచిన నీవయ్యాశ్వరుఁడ వాహా రోహిణీవల్లభా !

గీ. ఉదయరాగంబు నీకెక్కడిది మృగాంక, కామినీకంతరక్త మాకంతముగను
ద్రావఁదత్కాంతి వెలిఁగ మ్మైఁజూవెకాక, యున్నఁగడు పిఱితిన్నులుదన్ను టెట్లు.

క. కలహించెఁ గాని నినుమొ, క్కలమున రాహువు గళంబుఁ గబళించినచోఁ
గళ దాకి పడినచంద్రా, కలకంఠీకులము లింత కలవర పడునే.

క. ఉదయాస్తమయములకు నీ, కుదనిధియుదరంబె మార్గ మొక మకరియుని
న్నదమడఁగింపదు కరిబలె, దుది నేటికి నైనఁ జేరి తోయజవైరీ !

గీ. పంచశర నిన్ను వజ్రి చేపట్ట పిడుగు, తునుకనంచు గిరీశుపైఁ దూఱునటుల
నచలకుచలంచు గర్జించె దార క్రిడఁ దోడునీడలపై దాడిఁగూడు టెట్లు.

ఉ. ఏయెడ విల్లునమ్ము లొకయించుక యేమట కుంట పాంశులం
గూయఁగఁ బట్టి గొంతుకలు గోయుట యీశ్వరునంత వానిపై
సాయక మొక్కఁడేసి పగసాదుకొనం దుది సూడుదిప్పటన్
బోయకు నీకునంతరముఁ బొందునె యెందును శంబరాంతకా.

మ. తొలుదొల్త హరిచేతఁ బెంపుఁగని తోడ్తోడన్ గిరీశున్ హతా
హళిమై నోర్చి మహాసింహాంగరుచి సామర్థ్యంబు మీఱ న్నదా

నలసద్విగ్రహారాగహారి వగుటకా థాత్రీస్వేతంబెట్టుచో
నిలయందు నృనివౌటకా దశనివై తేనుందు శ్రీనందనా.

సీ. నారీకవచునోర్చి నగై గాక భృగుసూతి నారీకవచు నేసెనా శరాళి
విటిచికోనియెఁగాక విలు జానకీజాని విలుగ నేసెనె యుమావిభు మనంబు
వింటి పెట్టొడిచెఁగా కొంటిపోరున శూలి వింటి పెట్టునఁ భార్గ్య వెతల నిడెనె
యనలంబు సొత్తుఁగా ననియెఁగా కహితుపై ననలంబు వర్షిం చెనా నరుండు
నాకరణీనంచు విలుకాండ్రీ నైకమునకుఁ, బుండ్రీధనువున వేతురా పువ్వు బిరుదు.
నిన్ను నీచాప ముగ్రులై యున్నవారు, నమలి వైనరె తమత్రాణ నలినబాణ.

క. ఏనారిసుఖము చెందదు, నీనారియె నారి యైన నీనాళీకం
బేనాళీకం బైనన, యోనాళీకాక్షి తాప మొందునె మదనా.

క. గారుతమాహాత్యై శన, భీరుతమా మలయనేల భృతమధుకరవా
మారుతమా మలయాచల, మారుతమా నీదు కానిమది మారుతమా

క. అలయించనేల మహిశీ, తలతాలవనాచలంబై తలతాలననా
నిలయంబునీకు గంధపు, మలయానిలమా యటైన మలయానిలమా

క. పవనము బంధించు ముని, ప్రవరులు లేరైరొ సతులపైఁ బగ యతి నొం
పవలసి యంపిన జతరో, దృవశిఖిఁగూడితివొ సిగ విదిర్చెదుపవనా

క. కలకంఠులెంత సర్వ, జ్ఞులకుం గుత్తుకకు డిగని జూటందురు ని
న్నలిసీకులమాపరిచిత, నలీసీకులమా గరంబు నలీసీకులమా

సీ. హరినాయహరిదంతగిరిదుర్గసమయయామికభుజోన్న మితదీపికయనంగ
శీతాంశుసారంగశృంగరంధ్రీకృతాచ్యుతజాండఘటలిస్తసుధ యనంగఁ
ద్యక్త తారాద్యపుష్పాలినేళార్చకార్పితవిష్ణుపదపుండరీకమనఁగఁ
బాకశాసననుదానేకపోక్షీప్త హస్తలతాగ్రమన్నధఫలమనంగ
శకునిశబ్ద సమారంభసంభ్రమమున, కవసర గణాధినాథోపహారమపుడొ
నర్ప నిడు నారికేళఖండంబనంగ, దిక్కులటఁ జొక్కుచన వేగుఁజుక్క వొడిచె

చ. కనుకలిప్రాతపై నిడుజగంబు తృణంబున నెట్టు శీడ్చి నన్
బని వినిన్నేహమున్విడక బల్లక లోఁగొని యోజబంతిచూ
పినవహికిం బితామహుని భీరువు మెచ్చి న్వకీయరూపహో
భనకళలిచ్చె నో యనంగఁ బాండురరూపము లయ్యె దీపముతో

- శా. పాక్కిణాంబరవీధిరీతిః గులటాపాళీముఖాబ్జంబు తె
 ల్పెక్కం బాంధుఁడు ధట్టి గట్ట దనవి లెక్కుడ్చి నాల్గింటిపై
 లెక్కమ్ముల్నొనవైవ భావజుఁడు బ్రలెక్కార్పు ప్రిక్కల్లనన్
 గొక్కోక్కోయని కుక్కుట చ్చటలెలుంగులెక్క నల్లిక్కులన్.
- నీ. ఈతమ్మి మొగ్గతూపిభ గామినీస్త నకారిన్యమిం తని కాంచి పచ్చె
 నీసంపగిలకోరి హేలావతీతనూ మృదుభావ మింతని యెఱిఁగి వచ్చె
 నీకల్పనారసంబిందీవరేక్షణాదృగ్దైర్య మింతని తెలిసివచ్చె
 నీకెందలిరుఁజిల్కు రాకేందువదనా పదారుణ్య మింతని యరసి వచ్చె
 ననుచు శరసాహసము వసంతునకుఁ దెల్పఁ బథికభీరుభిదాలస బాహు విలుక
 నతనితోడమీఁద శిరసంతహవణు పఱచి, పువ్వులంగడిఁ గనుమోడ్చెఁ బుష్పభస్మ
- క. రజనిఁ బెడఁబాసి తారా, నిజసౌఖ్యము డించి కుముదినీసతి విహృతిం
 ద్యజియించి యట్టియెడనీ, రజనీపరుఁ డపరదిక్కుప్రిక్కకుఁ జేరెన్.
- గీ. అమరులారగించునట్టి పల్లెర మెత్తి, వేళఁజేరిదొంగ వేగుఁజెఱిఁగి
 ప్రొద్దుగుంకఁదూర్పుభూమిఁ జేర్పఁ దలంచి, విషధివైచె ననఁగ విధుఁడు గంక.
- చ. చనునెడ రేయికే లొడియఁ జందు విదిర్పఁగ నందు మిట్టి రో
 లినయమృతంపు చిందు లన, లేమను బాసిన సోముఁ గాముఁ డే
 సినవిశిఖాళినా, శశి నిశీధిని తమ్మిసిరిన్ హరించి పో
 వను వెనుకొన్నహంస భటవర్గములో యనఁ, గ్రుంకఁ దారకలో
- నీ. ఇనుఁ డగ్నిరుచి చేర్చు జెఱిఁగి శైత్యము శశి తన కిచ్చెనా గాడ్పు గనియెఁజువ
 రవివచ్చు నని యంబరముఁదోచి 'చను నిశాధిపు నవ్వె ననఁ దూర్పు తెల్లనయ్యెఁ
 దనరాజుఁ బ్రహసించి తనరారుసాక్ష్రిమద నదల్చెనా ద్విజోత్కరము మెఱసె
 ద్విజకోటి నిజవాటి విడిచి పోఁ బోచి కన్నెఱ చేసెనా రాగ మింత తోచె
 వేగ నలవాసరేశ ప్రవేశమునకు, గగనగృహశాంతి కిడు పూర్వగచ్ఛావీంద్రీ
 కలశచూతప్రవాళ రేఖలూ యనంగ, దినమణిమయాఖములు కొంత మునసె సంత.
- నీ. జంభారి హస్తాంకుశతులితక్రరికుంభతలనిర్గళద్రక్త ధార లనఁగ
 వృద్ధశ్రీవో దిగ్మహీధ్ర వేణూద్ధితకృద్ధ దావానలాంకురము లనఁగ
 కుత్కిలపత్రనిర్భిత్కతుద్భిత్తి కాశ్రితశోణమృత్తి కారేఖ లనఁగ
 సౌధాశ నాధీశ సౌధవీధీధ్వజప్రజహేమకాండవర్గము లనంగ

స్వర్గదుర్గాధినాథ దిశావిశాల, శరధి కూలప్రవాహనెల్లరు లనంగ
దరణి కిరణప్రకాశము ల్దరణిచక్రి, చక్రివాకావలోకోత్సవంబు నెఱపె.

క. నడయాడు మబ్బు కలుడుగ. నుడుమార్గముఁ గాంచి మఱి యునొక్కటి యి
జడధి యనికోల వెడలిన, బడ బానలన మనఁగఁ గడలి భానుఁడు వొడిచెన్

మ. కర మయ్యెం గర మయ్యెడం గలువకుం గంజాఘ్నఁ జేతేర మే

దురమయ్యె దురమయ్యెదాసురతులందుం గోకికిందిక్కుభా

స్వరమయ్యె స్వరమయ్యెఁ దమ్మి తిమిర్వ్రాతంబు వృత్రారికం

దరమయ్యెం దరమయ్యె నిచ్చలము నానాఘాకపాకాళికిన్

సీ. ఒకమయాఖంబు నిర్వికసిత సారసాళిక కూరపుం జెఱవ్వడిపించె

నొకగభస్తి నిరంకుశోద్వృత్తిఁ గదిసి యున్నదకుముదిని రేకు మడఁగఁగొట్టె

నొకఘృష్టి యింత కొంచక చిమ్మతేగిన గర్వాంధ పటలి దిక్తుల శాత్రె

నొక కిరణం బింత సకల దోషాకరవృథ గన్నయన్నుల వడఁకుఁ దీర్చె

నప్రతీప ప్రతాపానలప్రభుండు, చక్రిపరిపాలన క్రిమావక్రి మూర్తి

రుచివిజిత రాజ పరమేశ్వరుండు సూర్యుఁ, దుదయగిరి సింహాపీఠిపై నున్న వేళ

మ. అరిరాజన్యక జన్య జన్యజయవారాధేయ రాధేయభే

చరవిత్తేశ సమానదాన కలనాసారస్య సారస్యదా

శ్వరజ్యోల్లంఘితచక్రివాళ సకలాశాఖాంత శాఖాంతరా

హరహాకమ్రసురదుర్గీతికృత సోమరోపమా రోమాపమా.

క. దుర్బుదరిపు మర్బుదలన, ధర్బు పరేతరతర ప్రతాపతపన ది

జ్జుర్బు సతీ కంఠాలం, కర్బు కృతయశః ప్రహార మనకర్పూరా

భ్రమర కూజితవృత్తము. ✓

శారదాలలితశారదాయి ముఖ సారసాంకురిత సౌరభా

సౌరభాను పవిత్రాఘోర ఘోరశిఖి సన్నహాః పవన సారథి

సారథీనమిత గీరధీన కవి సంస్తుత స్వగుణ గౌరవా

గౌరవారియహ హీరవాద విలగద్యశఃకృ తవిశారదా.

గద్య. ఇది శ్రీమద్వేంకటేశ్వర సముగ్రకరుణానుగ్రహశాశ్వతైశ్వర్య ధుర్యతామహా
యాపరేఖావిజితరతీశ్వర సరససంగీతసాహిత్యసకలకలాపితక్షణ సమాశ్రితవిద్యత
క్షణదక్షవీక్షణ యనిగలగోత్రపావన పరిపంధిరాజకల్పితపాదసేవన దామరల వే
ధీశపుత్ర చెన్న భూపాలకకలితసౌభ్రాతగురువమాంబూగర్భశక్తిముక్తాఘల గురువ
భవభవశేషభాషామనీషాబల ప్రతిదివాగతార్థి జనవరప్రదాయకశ్రీ వేంకట నాథ
తీతంబైన బహులాశ్వచరిత్రంబును మహాప్రబంధంబునం దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు

బహులాశ్వచరిత్రము.

చతుర్థాశ్వాసము.

౪. శ్రీవేంకటేశసేవా, ప్రావీణ్య విరోధిధరణిపాలశరణ్యా

పావన సద్గుణగణ్యా, శ్రీవేంకటభూవరేణ్య చిరతరపుణ్యా.

వ. అవధరింపుము జనమేజయజనకునకు శుకుం డిట్లని యాశతీఁ దొడంగె నాతఁ
సద్యస్స మాయాత సాత్రాజితీ సమేతనేతకుఁ బ్రాతరుద్భూతఖిద్యోత సమద్యోతః
జాతసంజాతవాతప్రోతశీతల ధాతవదనారవిందునకు విందుఁజెప్పి యజ్జనక జనః
కుల తిలకంబు జలకంబాడి నిత్యకృత్యంబులు నిర్వతికంచి కందర్పజనక సమర్పణ
త నాడింధమపాణిపాణింధమ మణిబంధ మణిభూషణాదుల పనులు గాంచిపురాయి
కులాయికోపరి పరివేష్టి తోష్ణీష దక్షిణభాగ భాగాయిత ల్లిఖిత శుభ్ర కలాశక
వ్యహస్తపుట ఘటిత సంపుట శుటీ పటిష్ఠ కార్ణాటిక గణకగణ విభక్త భర్త
సంఖ్యాసంశ్రివణంబునకు శ్రివణంబొసంగి సంగీత భృంగీతతఁకురాని కరప్రికటి
ద్య పద్యకలా కలకల హృద్యవిద్యామంటపప్రాంత కాంతనిశాంత లతాంత
నేవక జాతక నీతకరవీర కేతక కేశక హల్లకపుల్ల కనకమల్లికా మాలికా పాలిక
లోకించి కించిదీశానదిశావిలోకిపాకశాసనశిలావిశాల సమీపసమీచీనపటీరః
టీరకుటీరతటీరమణీయ పేటికాశాటికాగ్రంధివిభేదనమాత్రీఘమఘమాయమానమాన
త నిస్తులవాసనావాసితపలయబంధారపరిచారికదత్త తూలోపల పరిమాణఫరిమితప
మిళితఘనసారనారంగమద కాశ్చీర పేషణవిశేషణనిపుణభృత్యపాణిపాషాణతర్జనీ
వనమార్జవంబుజ్జగించి మజ్జనగృహాభిముఖనఖరమయూఖనిఖిలాశ్చ వేశ్శవాసవాసజనక
జ్యమాన నానాప్రసూనచయ కాచవిచలదాచ్ఛాదితపనసఖండకుండికాకాండ నా
జ్జికోజ్జ్వలజలశీతల కరతలస్పర్శనంబునవిమర్శించిదర్శనీయశయ్యాసన్న భిన్నభిన్న
నేక శాకానీక గుబగుబధ్వానోచ్ఛసూచ్యానినాద భేదాహీనహయ్యాంగక్షిప్తహింగ
మాషసర్వపమారీచాదిగంధబంధుర మందిరప్రాంగణ వితడికాసంగత దేవతా
తామాత్యనికేతనాగతానూతనవేణుపుటికాపూషభూమిపరిపాకచూడావలీపననఖల

తాపవాతాచ్ఛాదభేదవిచ్ఛిన్న సౌవర్ణపాత్రజాత శాతకుంభరంభాపర్ణపూర్ణ సౌభాగ్య
భోగ్యాశనశతాంగభోగ్యహితాయోగ్యజాంబూనదాంబరాభరణమృగనాభీముఖ్యసమస్త
వస్త్రాపాయనంబులఖిలదేశాధి పత్యమాత్యంద్రంబులకుం జూపిగోపికాపికానులాపికాంత
రగృహపర్యంకకుంకుమ కశిపుతలోత్తానశాయితసత్యాసత్యమధ్యమాంకేమూర్ధ్ధోపధానతా
మానవవత్తతాంబూలీదళ ప్రసారితకరాంభోజతాక్రీడిత పాదనిష్ఠీడితవీడావతీకుచ
కుంభకు యశోదాకృశోదరీడింభకుం జేరి జలకం బవధరింపుఁ డని విడేహమేదిసీభతా
కతాకు భోక్తకు భక్తకుఁబసంభరణ జంభసంభేదితరువునకుం దరువు వెట్టిన.

ఉ. గ్రీక్కునలేచి యాచిగురుఁగైదువు జోడును గన్నమిన్న సౌం

పెక్కిన కెంపురాపనులయిక్కగునొక్కిలు సేరి మజ్జనం

బిక్కిడనాడి భూషణతులాంబరచందన పుష్పమాలిక

ల్చక్కిధరించి మేచకకచానినయంబులు చెంతఁ గొల్వఁగన్.

క. వెన్నుఁ డిటు లున్న సన్నపు | నెన్నడుము వడంక వచ్చినిద్దపునవలా

మిన్నయొకబోనకత్తియ | యున్నతకుచ వంట యమరియున్న దటన్నన్.

ఉ. అంగమునం గురంగమద మందముగాఁగ నలంది మాళిసం

పంగివిరుల్ సిరుల్లన రుమాలు ధరించిరుటంపుటంగిపై

రంగుమెఱంగు బంగరుచెఱంగుల రెంటెము నాల్గుకొంగులు

నింగులువారఁ గట్టి సుమణీరమణీయసరాభిరాముడై.

మ. నలువైపుందలకందుకాన్పుపసనున్నందామరందంపుఁబొ

క్కిలిచే మిక్కిలి నిక్కువాఁడు మెఱుఁగుం గెంజాయగింటెంబువాఁ

డలరుంగత్తిదొరయ్య యొయ్యరపుటొయ్యారంపు నెయ్యంపుఁదొ

య్యలు లేతేరఁగ భోజనంపుటరఁ గొయ్యంజేరి తానయ్యెడన్.

శా. అహ్వాబోఁడుల కొక్కరొక్కరికి స్వర్ణాప్పాత్రము జ్ఞాళువా

డొప్ప గొన్నియుఁ గొన్నిగిన్నియలు గిండ్లుం గూర్చి నల్వంకల

గొప్పల్విప్పలు లేతలౌనరఁటియాకుల్వెచి వైచిత్రీరాఁ

జొప్పల్లానడలేర్పరింప హరి కూర్చుండె న్వధూయుక్తుడై.

ఉ. వన్నెమురారి దుప్పటిని వ్రోయఁగఁజాలు పిసాళి మేనులు

న్బన్నమరేలఁదెచ్చు నగుమోములు గొన్ననవిల్తుఁగన్న య

క్కన్నియయిల్లు నిల్పుతెలిగన్నలు మ్రొక్కులు గన్న ఫాలము

లెచ్చును చింద నందఱును జేరి సువారపుటింటిముంగిటన్.

ఉ. మట్టెలుమోయఁ గక్షరుచి మార్కలయం గడకంటిబేడినతో
మిట్టిపడం బయంట చనుమిట్టల కట్టిటుఁగాఁగఁజెక్కులతో
బెట్టిన కమ్మలల్కు మిఱుమిట్లు గొనతో నునుగీలుగంటు వె
న్నట్టుఁగనం గనక్కనకపాత్రిక లెత్తిరి జోనకత్తియతో.

గీ. కూర లందఱు నంద మంకూర మొందఁ, చేత నండలి యొకతె హస్తాఠవీంస
సారవల్లీలఁ గొనియె నాకారవల్లి, కారవల్లిన ద్రాక్షిష్ఠకారవల్లి.

గీ. శ్రవణనక్షత్ర నిభ మణిచణములైన, శ్రవణతాటంకయుగచకచకలు నిగుడ
రవణ కంకణపాణిపల్లవము సాఁచి, లవణ మొక్కలతాంగీలలాను మిడియె.

ఉ. బంతులు గట్టి గట్టిచనుబంతుల మెట్టిన తారహారములో
గంతులువైవఁదుమ్మెదల గంతుల వంతులు తోడఁ గొప్పసే
వంతులు కాంతు లూన గుణవంతులు వంతులకున్ నులింపఁగా
నింతులు కూరఁగాయ లిడి రింగువ మొంతి లగుల్ బుగుల్కొనన్.

గీ. అందందఁ దిరుగబోత బు, గం దింపఁగ గుడము నిగుడఁ గమ్మని నేతం
బొందుగవేచిన వేపుడుఁ, గంద ముకుందాదులకు నొకతె వడ్డించెన్.

క. రోకలికైదువదారతోఁ, డాకలిసప్పులు హరించె నంచుం చెన్నున్
గాకరబోండ్లు హరిం గని, కాకరపొట్లాదిగాఁగఁ గదియించెరెడన్.

గీ. తనుసుమధ్యమ గేనుసు చందనసుగంధి, పనసకాయ సునాస రంభాశలాటు
బిసరు హేక్షణ పెసరప ప్పసదృశాంగి, పసిమిఁగందని వంకాయ బంతికిడియె.

క. గాఢకనకాంబరం, బాషాఢకనచ్చంచలాప్రచారము చూపన్
బౌధకలకంఠి చేరిచె, నాఢకసూపంబు నృహరి నారివాణమున్.

క. అప్పప్ప పసిడివండిరి, మెప్పింపంగాదు నిజము మే లని పంపెం
బప్పటి కొప్పిరి కొందఱు, కుప్పలుగా సెనగపప్పు గుప్పినయెడలన్.

క. తలతలమను మల్లికలం, గలకల నిడి తమ్మిపూలఁ గలకలనగుచున్
మిలమిలనై తలతలనై, కలగల కలమాన్న మిడిరి కలగలలలనల్.

నీ. పొన్నట్టుఁదట్టఁ జేబూని యన్నము వంచె వలచేత లతవిరుల్ వంచెనఁగ
నీయన్న మాన నీ కిచ్చ యిచ్చితి నన్న జాడ నన్నము ముట్టి చక్క నొత్తె
నంగనమృత చూడ్కి యవనీతలం బంటె వెడవిల్తుఁ డెక్కిడు విల్లువోలె
వంటందికొన నిల్చు వామ వేణిక నల్ల వెనుగన్న యొక్కాడ్చు ధను పశంగ

గీ. అంగసలు పడనకుఁ దెచ్చునట్టి పసిడి, యట్టికలు లాగి శాకముల్ పెట్టెఁ గాని

- యట్టియెడ నెట్టియెడ కంఘి మెట్ట కపుడు, చెక్కికివిరాళిగొని యొక్కచక్రజఘన.
- గీ. నుదురు జాబిల్లిపిల్లతోఁ జదురులాడ, నెదురు కాఁగెడుగుబ్బల యింతి యొక తె
కుదురుగా గిన్నె యికి వంచె గోఘృతంబు, విదురు విందారగించిన విదురునకును.
- క. గంబూర మృగమదంబుఁ గ, దంబించిన మంచి చల్లఁదనపుంబానీ
యంబుల జాంబూనదపుం, జేం బుంచిరి సాంబు తండ్రి చెంతం జేలువల్.
- క. బంగారులభృంగారుల, రంగారు నిజాంగకచభరస్తనభరలీ
లం గారులు ఎల్కు సతుల్, భృంగారులు నిండజలము లిచ్చిరి ప్రజకున్.
- క. జలసేవనఘృశఘృశ ల, ప్పలముల పళపళలు భోక్తృభళభళ లబలా
వళి పటబెళబెళ లంగద, ఝళఝళ లేకీభవించె జనము నుతింపన్.
- క. పులిచారువంచె నొక్కతె, పులిచాటలచీరఁ గట్టి భోక్తల కేకా
పళిచారు చంచరీకా, పళి చారు చలత్కచాలి వహి మహిఁ బొగడన్.
- క. అజ్జలజముఖులు కాఁచిన, మజ్జగరసమేమి చెప్ప మఖవంతుం డీ
షజ్జహ్వతుచిఁ దగిలిన, మజ్జారే యమృతరసము మఱికొనఁడు సుమీ.
- గీ. ఆమ్ల మారీచ లవణ గుఢాదికములు, దండిగా వండి గొప్ప పసిండిగరిటె
నేడివేడిది వడ్డించె వేడివేడి, నాతి కూష్మాండఖండకాండంబు లొక తె.
- ఉ. చెక్కుల నాభినామమును జిన్నిరుటాల నిటాలసీమలన్
వాక్కులఁ జంద్రఖండములు వంచినవైఖరి చంద్రఖండముల్
జొక్కపుచంద్రఖండములు సుమ్మన వంచె పెఱుంగుఁజేతులన్
మక్కువ జెల్పితండములా మాఖకళాకృతచంద్రఖండముల్.
- క. తేనెతొలల్ వలె విలసిలి, తేనెతొలల్ చిగురుల నెడు తియవాతెఱులన్
దేనెతెరల్ గల తెఱవలు, తేనెతొలల్ పంచి రెడల దెప్పలు గాఁగన్.
- క. ఉక్కిఱకున్ బుఱుడలపైఁ, జక్కిరకున్ వడలపై నొసఁగు తేనెలకున్
గుక్కిళ్లు మ్రుంగు టరుదా, పుక్కిళ్లంబెట్టుఁ జందములు విన్నయ్యల్.
- క. జిడ్డుంగడలిదొఱల్లుం దొడ్డుకొనందొడఁగెఁ గేలియొడ్డు న్నవలా
లిడ్డు తెలినిగ్గుటిడ్డెన, వడ్డనకుం దొడ్డలడ్డువాల్ వంచుటకున్.
- క. కలకంటర కమ్రగాత్రలు, గల వంటకుఁ బులు తెలుపఁ గలఁ కంఠమునన్
బెళుకంటఁ జెలఁగఁ జెలి బం, తులదెంట బయంటచెఱఁగు దుసికలఁ బడియెన్.
- గీ. మొగడచన్నదోయి జగడంబు దెల్పెడు, పొగడపువులచేల పొగడు గనఁగ
నగరిబోనక తె నగరిపూపలవేణి, శిఖరి పంచె నొక్క శిఖరిదళన.

- క. రసదాళి చెఱకుపా లొక, రసదాళి రసాలసాలరసబహులహాకి
 రసదాళివేణి వాణిక, పసదాళి సురారి వినరు బలియున కొనఁ గాన్.
- గీ. కంద బజ్జి సమర్పించెఁ గంవకబడి, పాలతిమ్మన మిడియె శంపాలతాని
 పాయసము వంచె జలజరూపాయతాక్షి, ఖండశర్కరవెట్టె శ్రీఖండగంధి.
- క. విచ్చినకలువలపైమురు, విచ్చిన దృచ్చరచరీకమే భ్రమరిగొనన్
 కిచ్చడి పండ్లరసావళి, పచ్చడి యొక పుచ్చడిక బంతుల కిడియెన్.
- క. కారుమెఱుఁగు తనునారుల్, న్నారుల్సేసి విలోకనముల నారుల్
 నూరాటు వగలఁ బెట్టిన, యూరుంగాయలు ఘటించి రొండొరులెడలన్.
- గీ. నెచ్చెలియొకరు పడ్డింపఁదెచ్చు పెరుఁగు, పచ్చుసుధసాటియనవెఱుఁగఁదెచ్చు పెరుఁగు
 దాని రుచిచేత శుచికరాతపము పెరుఁగు, వెఱుఁగుపడు వెన్నముచ్చిలువేలు పెరుఁగు.
- క. ఆవులనేతికిఁ గమ్మని, తావులపరమాన్నములకు దధికి పయస్సం
 సేవకొకకేలు చాలక, గోవిందుఁడు భుక్తిఁ దలచెఁ గుడికేలిగవన్.
- మ. మృదులాన్నంబు మృగీమదోపమఘృతం బింపారగాఁ బెల్చుతా
 లిదముల్ కమ్మనియూర్పుటం బడిదెముల్. క్షీరాన్నముల్ తేనెలుం
 మురురంగ్రాఁగిన పాలు చక్కెరలు జున్నుల్ బజ్జలుం బచ్చడుల్
 కదళీముఖ్యఫలావళుల్ దధియుఁ దక్రంబుం బ్రవర్ణింపఁగన్.
- క. సూపములతావి సకలా, పూపంబులవలపు శాకములసౌరభ మా
 జ్యాపారపరిమళము నా, నాప్తాయసగంధ మొదవె నలుదిక్కులకున్.
- క. శ్రీవిభుఁడుభక్తకరలీ, లావిసృమర వీజ్యమాన లామజ్జక రా
 జీవృత వీజన ధావ, ద్రావానలగరళభర్వ తపనుండయ్యెన్.
- మ. అమృదూష్ణంబు సమర్పితాన్నము మరీచాయుక్తముల్ శాకముల్
 సమలావణ్యవిదూరముల్ బడిదెముల్ పౌరాపణానీత మా
 జ్యము నిర్మాధురికంబు పాయసము ఘనం బర్కలంఘ్యం బసౌ
 ఖ్యము నీ వేగతి నారగించెదొ కదా కాచేలధానాపహా.
- గీ. మారీచవైరికి మారీచమహితశాకానీక మిది ప్రియం బానొ కాదొ
 ధేనుకాహితునకు ధేనుకామితపయఃపానసౌఖ్యము హితం బానొ కాదొ
 మధువిభేదునునకు మధురసాస్వాదనాహ్లాదనం బిది మతంబానొ కాదొ
 హంసవిద్వేషి కి హంసోదకిని సేవనాభిముఖ్యం బిష్ట మానొ కాదొ
- గీ. యెఱుఁగము గదయ్య తప్పు సహింపుమనుచు, వేవిధంబుల భయభక్తి విన్నవించు

- జనకభూభర్త సరసోపచారఫణితి, నాదిఫణిశాయి నవ్వుచు నారగించె.
- క. సలవణమై సహజంభల, ఫలజలమై యేలకావిభవసురభీతమై
విలసత్కైడర్యపరీ, మళమిళితం బైననీరుమజ్జిగఁ ద్రావెన్.
- క. అజ్ఞారే కజ్జాయము, మజ్జారే బజ్జి నీరుమజ్జిగ భళి లా
మజ్జకసారభ మజ్జల, గజ్జల మమ్యారె యనిరికొశికముఖ్యుల్.
- సీ. కడియెత్తుచు నె క్రోలఁగాడయ్య పానీయ మీవేడిచేరింత త్రాగరాదె
మొదలనుండియు శాకముల నేటి యలవాటు కమ్మని పప్పింత కలపరాదె
చెప్పరా దని కూర చప్పరింపఁగ నేల యప్పశంబుల చవి యానరాదె
పిండి వంటల పిండి బెట్టనేటికి శ్మృతశ్మృతభక్తకబళముల్ గొనఁగరాదె
- గీ. బజ్జి భుజియింపుఁ డల్లంపుఁబచ్చడులకు, పెరుఁగుకూడిగురుంగూర వరుగులేల
నరుగు నన్నంబు వరుగంచు ననిలమంచు, నించునేడుక భుజియించి రెల్లమునులు.
- గీ. అనఁటిగొల నుండి పండి తనంతఁదానె, యవసి రాలిన రసదాళి యువతివంపఁ
బుటికలకొలంది నవసుధాఘటికలనుచు, గుటుకుగుటుకున మింగె నజ్జటికులంబు.
- శా. శాఙ్గాంబే మురువంచు వంచుకొను చంచద్విభ్రమభూలతల్
జార్గొప్పం గొరకొప్ప చొప్పడరు నల్లంజిల్వచెల్వంబు నా
గార్గొముల్ వలికమ్మవాతెఱల తీయంబోండ్లు మేలూరుఁబిం
డ్లూర్గాయల్ జనపర్ణభాజనములం దొప్పార నర్పింపఁగన్.
- సీ. మెత్తనైతావులు హత్తి యావులువారు నీఁగిమల్లెల సన్నయోగిరంబు
కమ్మనై నవనీతగతి నేకపాకమై పేరిన నెయివంటి పెసరపప్పు
చొక్కమై సరిగాక శోభిల్లు మృగనాభికాఘుమంఘుమల సద్యోమృతంబు
తెల్లనై శరదాగమోల్లసత్కల్పారవల్లభప్రభ లుల్లసిల్లు పెరుఁగు
- గీ. జంభరసగుంభితార్ద్రక శకలములును, సర్వ పామ్రాదికోపదంశకశతంబు
నంచుకొంచు నొకించుక దించబోక, లోపలికిదించె తాపనద్వీపీచయము.
- సీ. నారదుం డీజీవనంబు ఖాశించునే పా లివి చాల్ మందపాలమునికి
నీపుట్టతేనియ యింపె వాల్కికికి మెప్పించునె మరీచి మిరెపురసము
నేడూరుఁగాయ శాండిల్యమానికి నెంత యగిశాకుచా రగస్త్యముషికరుదె
బాదరాయని రేఁగుపండ్లపచ్చడి మెచ్చు ముద్గలుం డీసూపములు గణింపఁ
- గీ. డనుచు జనకుండు సరసోక్తు లాడుకొనుచు, నుపచరింపఁగఁగలనైన నొక్క మెతుకు
గుఱుతెఱుంగని జటిలోకకోటి నగుచు, దృప్తివహియించి గట్టువ ద్రేన్చె నపుడు.

- క. ఆతేడువగల చారు, ల్నాఱువిధంబులరసావళుల్ వేయుఁబూల్
కూరలు బచ్చ శూర్చిం, డ్లూరుంగాయలకు లెక్కయున్ మఱికలఁజే.
- క. లెక్కలుపెట్టఁగ వచ్చుం, జుక్కలఁ దదృక్ష్వభోజ్యచోష్యాదుల క
వ్తక్క మఱి లెక్క యెక్కడి, దక్కడి యొక్కొక్కకడి వెయఱుఱు సేయున్
- శా. అన్నా యొక్కొక పత్రభాజనముచాయాం బోవగుం జక్కెరల్
తన్నెల్ నడ్డయపూపముల్ వఱదలై దీకొన్న యాజ్యంబులన్
మున్నరై ప్రవహించు తేనెలు ఫలంపుంగుంపులన్ దిప్పరా
జాన్నల్ కాల్వలుగట్టినట్టిదధి రాసుల్ గొన్నయన్నంబులన్.
- గీ. యాదవస్వామిఁ గూడి గంధోదకములఁ, జేతులకు వార్చు నిర్మలచేతులకును
మునుల కొక సోధవిధిఁ దాంబూల తేల, జాలము లొసంగి బహుళాశ్వజనకస్మృత.
- మ. ఘనవట్లన్ మణిపీఠ నుంచి శయశంఖం బేలు పన్నీట నా
టికపాటీరముమేన మెత్తి మెయిరెంటెంబుం బదార్వన్నెరే
కునుంనుచక్కుపరామనూకు తెలనాకుల్ నిక్కు పేరుక్కుచ
క్కనికెంపుం గరుణింపు కెంపు వగ బాగాలుం సమర్పించుచున్.
- క. మంజుల మణి మూక్తిక బల, భంజన రత్నాచ్చ గుచ్చభర్తప్రసవా
రంజన్నపనసనాగీ, కుంజరపట్టపటి విధునకున్ గట్టించెన్.
- క. తొగరాదొర బావకుఁ బ, న్నగరాటొక్కటిరసఖుఁడు నలుగోటులకున్
జగరాజు లెఱుఁగనమ్మిన, మగరామతకంబు జనకమహిపతి యొసఁగెన్.
- శా. కొంచెంబా సడనిబ్బరంబు కడమా త్నుద్రొంబెముల్లోకముల్
ముంచెన్ దీరు బలారిలాయమున నేలొకాన నేరాణువం
బంచారింఁచిన యట్టి వారువము చెప్పన్ వింటిమే యంచు ము
న్నెంచన్ రాజిలుతేజి గంధకరిఁ గాన్కిచ్చెన్ మురారాతికిన్.
- క. ఆతటి దైతేయారికి, నాతం డడ్డపడి లేచి హరిశరణసతో
జాతము శిరమున నురమునఁ, బ్రీతిం గిలించి మధురరీతింబల్కెన్.
- ఉ. యాదవసార్యభౌమ సదయా వసుదేవసుధాభిపూర్ణచం
ద్రోదయ చక్రి శౌరి పురుషోత్తమ హృత్తమ ముత్తరించు నీ
పాదముఁగంటిఁ గంటి మునుపంటితపః ఫల మెఘైయిన్ ద్వదీ
యాదర మిట్టి దంచుఁ గలనైన నెఱుంగుదునాజనార్దనా.
- ఉ. అంబుజనాభ తావకపదాంబురుహాంబుఁ దలంపఁ జాల డెం

దంబునఁ బ్రత్యహంబు గగనంబును జూచెద నీదుపాదపా
దం బొక చిన్న మెత్తుఁ గొనుటజ్ఞుఁడఁ గాన భగీరథప్రియఁ
త్నంబుగ నెంతు నేమిఁ గని దాసునిఁ జేసితి దానవాంతకా.

ఉ. ఎక్కుడుగాదె ద్వారపతి యెక్కడ హా మిధిలాపురంబు నేఁ
డెక్కడ సామివార లిటు నింటికి వచ్చుట యొంటి నేడ నే
మొక్కితిని తలంచితిని కొత్త లకారణబంధుఁడౌట నే
డిక్కడఁ గానవచ్చె సమదేభమనోభయభారభంజనా.

ఉ. సన్నునికోటి కెన్నఁడుఁ బ్రసన్నుఁడుగాఁడు విదేహమేదీని
భృగ్బాణి యొంటికై యరిగి పెట్టెడు నన్నముపట్టెడున్ భుజిం
చె న్నధుసూదనుం డనఁబ్రసిద్ధి గణించితిఁ జాలుఁ జాలు నా
జన్మము ధన్యమయ్యె నిమిసంతతి పావనమయ్యె మాధవా.

సీ. ఒకయింతగుడిసెలో నొదుగుట యొప్పెఁగా నలజగత్పరిపూర్ణుఁడైనతండ్రి
యడుగుదోసెఁడునీటఁ గడుగుట కలరెఁగా మిన్నేఱుఁ బదమున గన్నప్రొడ
త్రావి చేరెఁడుపాలఁ దనిసెఁగా నిల పాలమున్నటిలో నోల గన్న మేటి
యిచ్చిన యొక్కసా మైదఁ బూని మెచ్చెఁగా సిరికిఁగాఁపురమైన యురమువాఁడు

గీ. భక్తియే కారణముగదా భక్తులిడ్డ, యొక్కతులసీదళంబున కుత్సహించి
భక్తిముక్తులు వయసేయు పుణ్యమాణికి, జగతి ననిపించితివి పుణ్యజనశరణ్య.

ప. అనిబహుప్రకారంబులం బ్రణుతించి యాదిభణిశాయియైన యప్పరమపురుషుండు దా
శరణ్యై తేత్రాయుగంబున సీతాశాతోదరిం బెండ్లియై మదీయగోత్రంబు పవిత్రం
బు చేసిన చరిత్రంబు తెఱంగు మీరెఱుంగుదురు వినంగోరెద నానతీయవలయు న
న్న విశ్వంభరునన్నిధి విశ్వామిత్రుండు బహులాశ్వవిశ్వంభరాభరణ కిట్లనిచెఱు
దొడంగె.

ఉ. నంపకపాణి దైవతగణంబులఁ బోయిచుటకై దయన్ దశ
స్యందననందనుండయి నిశాచరి నొంచి మదీయయాగ మిం
పొంద సముద్ధరించి మునియుత్పలలోచన శాపమోచనా
స్యందన చేసి యాశివుని చాపము దుగించి ప్రతాపశాలియై.

చ. జనకు ననుజ్ఞ నప్పడు బిసప్రసవోల్లస దంశుమత్పలా
త్కనకపతాకికా మరకత ఘ్నుట లోరణ దర్పణార్పణా
స్వనమరుఘ్నంతికా చమరవాల విశాల వితానహల్ల నూ

తన నుతిఁగాంచెఁ బట్టనము దంతురపట్టపటిపటిష్ఠమె.

ఉ. సున్నముపూసి చిత్తరువుచూపి పుటోత్కటకాయమానముల్

వన్నెగవైచి నుంచివిరవాదులు గట్టి ఫలాంశుమత్పలా

భృన్నతి నిల్పి తోరణములుంచి సహోటకశాటికాచ్చటా

చ్చన్నవితానసంపద లాసంగిన రాడ్భవనంబు భాసిలెన్.

క. జనకుఁడు రాముని జననీ, జనకుల రప్పించి స్వర్ణసౌధంబులయం

దునిచి మునిగేస్తునిం జే, నిన మేటిం బెండ్లకొడుకుఁ జేయుండన్నన్.

శా. వేశ్మగామణి జేర్చివాసవమణివేదీధర్మిత్రిన్ సుధా

రశ్మిగామనమగ్రీవమునకున్ రప్పించి తామస్వాదా

యశ్మపాణివదాన్యతాపదసదోద్యోగ్రణురాజ్యోలికిం

గాశ్మీరంపునలుంగు వెట్టిరట రాకాచంద్రబింబానసన్.

చ. కవజవరాంధుగొకతెగా యనిపించిన యొకకంతిచే

నవ తొకయింత వత్తుమను సామాజయానల యానవాబ్జముల్

ధవళరుచుల్ గనం దమకు దైవతయావతి మీదుజోడు వా

ధవళము వాడి రిద్దఱు సుధాకరబింబముభీతిభామణుల్

మ. తగుకుందాయెతుచే రెడల్చి కంచబంధంబూడ్చి యిర్వయి వా

కలనల్ దీరిచి తానినూనెఁ బ్రసృతిన్ హత్తింది చేన్తోత్తి కుం

తలముల్ గూడఁగ దువ్వి శానుఁ గుచముల్ ధమ్మిల్ల మల్లాడఁగాఁ

దలయంబెన్ గలకంటి యొక్కతె జనస్థానాసురధ్వంసికన్.

క. ఇందుముఖి వల్పుటటకలి యిడిగొని నొకతె

తిలకవతి యోర్తు పన్నీట జలకమార్చె

సుదతి మృదుశాటిఁ బెన్నెరుల్ చుట్టెనొకతె

సిక యొకతె వైచి శిరసార్చె క్షీతిపమణికి.

నీ. దరహాన సంపెంగ దండ చుట్టెడుచోటఁ గొఱబాదివిరిలేని కొఱత మాన్చె

బల్లవారుణ పాణిఁ బాటీర మలఁదుచోఁ గుంకుము లేదనుకొదవఁ దీర్చె

నలికులాలొక సొమ్ములుమేనఁ దొడుగుచో నీలము ల్చెక్కని నెగులు దిగిచె

సుమగంధి తాలవృంతమునను విసరుచోఁ దావిపన్నీరిని తప్పు ద్రోచెఁ

గీ. జలువ లందిచ్చి మున్నె కాంచనశరీరి, యురిదిపనిలేని యఱగొర్త యుత్తరించె

నిలువుటద్దంబు మెఱుంగీనివెలితిఁ దొలఁచె, బ్రవిమలకపోల రఘుకులగ్రామణికిని.

- మ. సుముహూర్తం బరుదెంచె నంచు నపుడా శూరాగ్రగణ్యం డుద
గ్రామదేభాగ్రాణి నెక్కె నూతనపతాకాపుండరీకావళుల్
ద్యుమణింబోలిన పంజులుం బగలువత్తుల్ మంచియాకాశబా
ణము వింజామరకోవులుం బిరుదులున్ బ్రహ్మాండము న్నిండఁగన్.
- క. ఘక్కానినాదభేద హు, డుక్కా పటహచ్చటా పటుధ్వసులును న
మ్యక్కాహళికారవములు, దిక్కాండము వ్రక్కలించె ధిక్కారమునన్.
- మ. నగరిన్ స్వర్ణగరిష్ఠసౌధముల నానాహంస యానామణుల్
మగపుట్టొందిన నిట్టులుండువలదా మమ్మరె యాజానుదో
ర్పుగళం జొర గళం బయారె యుర మూరుద్వంద్వ మమ్మక్క మేల్
నగుమో మన్న కిరీటిపచ్చ మెయి మిన్నాపూర్ణచంద్రాననా.
- ఉ. కన్నులయందమా కలువకచ్చుల యెచ్చుల కేమి తమ్మిరే
కన్నులయందమా యెఱుఁగవా మగువా తొగవాటమే సుమీ
నెన్నుదు రంటివా కుముదినీవిటునీవిటు లాఁతి నీడుగా
నెన్నుదురంటివా రఘుకులేంద్రుఁ డుపేంద్రుఁడు వోతలోదరీ.
- క. చూచితిమే కద సుమనా, రాచధరాధర ధనుర్ధరంధర బంధు
ద్యోచర వరతనయుల నీ, రాచకొమారునికి సాటిరాగు లతాంగీ.
- మ. కరటిగ్రామణినెక్కి లక్ష్మణుఁడు వెన్కన్ వీటికాపేటికా
ధరుడై వీడెమొసంగ నద్దొర పిఱుందం జామరద్వంద్వ మొ
క్కరుఁ డిర్వంకల వీవఁ దెల్లగొడుగుం గైపొంది కోటీరభా
స్వరుడై వచ్చెను రామచంద్రుఁడు దయాసాంద్రుఁడు చంద్రాననా.
- నీ. కురులుకూడనినాఁడె యిరులుగ్రాసినమేని రాకాసినేసిన రవ్వయితఁడు
రెండవవేల్పుతేఁడుండ వన్నెగఁగూర్తు మనువాని జన్నంబు మనిచె నితఁడు
జడదారి యొయ్యారి వెడదారితిరువో నడుగునెత్తమ్మి దు మ్మిడియె నితఁడు
ముక్కంటి బలువింటి యుక్కంటి విఠిచిన చేబల్కి కల్కిచేఁ జెలఁగెనితఁడు
- గీ. దుక్కిలోనుండి మనరాచటిక్కతేని, యక్కఱకుఁ బుట్టినట్టి యాయనుఁగుఁబట్టిఁ
బెండ్లియాడఁగ నేతెంచు పిన్న యితఁడు, చూడఁగదరమ్మ కన్నుల వాఁడుదీఱ.
- శా. అంగం బంట మనోజుఁడేసె భవదీయాంకంబు వీక్షించు సా
రంగాక్షిమణి నన్నుఁద్రవ్యంబకధనుర్భంగంబుఁగావించి తా
భగింజెప్పకుభానువంశతిలకా పంచాంబకాంచద్ధను

ర్భంగం బింశుక చేసినప్పుడుగదా బాహుబలం జేర్చడం.

ఉ. కంటికి విందవైతే తెలుగంటికిఁగుంటికి బాసయిచ్చు నీ

వింటికి నారినై న మనసిత్తువుగా యది గూడ జేని నీ

వింటికి నారినైనఁ గొద వీడడె మంచిగుణం బటంచుఁ జే

కొంటి కుచోద్యమే కరముఁ గొప్పునఁ గూతుకవుగా రఘూద్వహ.

చ. అసమకృతాంగి యోతుక విరు లమ్ముచుఁ బూసరు లెత్తి రాము న్నాం

పాసఁగఁగఁ జూచి యిట్టు లనె నోయి రఘూద్వహ నీవు నన్ను చేఁ

దొసపరి కౌఁగిటం గలయమండిన నీకుడిపువ్వులేనువీ

ప్రసవశరాంబకంబులయి బాములఁ బెట్టెడు నన్ను కైవడిన్.

ఉ. రామునిఁ జూచి కామునిశరంబుల గాసిలి చేష్ట చక్కికాం

తామణి యుండె నోతుక రఘునందనపాసరజంబుచేత ముం

గోమలిరేఖ రాతి కొనఁగూడెనొ లేదొ యటంచు నెంచి నీ

లామహితాంగ మొందఁగ శిలామయరూపముఁ బాలెన్ నో యనన్.

ఉ. అంచు పఘాటు లెల్లఁ బురి పట్టుములం గన దేవతాతతుత్

కాంచనగర్భ దిక్పతి నికాయ శుకాదులు పాదచారులై

యంచుల నేగుజేఱఁ బురి యంచులకేగి హజార మోరకే

తెంచి రఘూద్వహుండు బలదిగ్గజ మక్కఱి డిగ్గె డిగ్గినన్.

ఉ. వాకిట వాకిటన్ వివిధవర్గ కగార్పిత పూర్ణకుంభముల్

కోకపయోధరల్ మణులఁ గూర్చిన దూరతి పల్లెరంబులున్

శ్రీకరదర్పణంబులును జెల్వుగఁ గాంచి గృహంబు సొచ్చియి

త్వాకు కులాగ్రగణ్యుఁడు వివాహ వితర్దికఁ జేరెనంతటన్.

నీ. జలకనూర్చి మెఱుంగుటలకల తడియొత్తి గొనబు పాపిటఁ దీర్చి కొప్పువెళ్ల

మొగలి తేకులుచెక్కి మొగడ సంపఁగి దండ యుద్దండశృంగాఠ మొనరఁ జల్ల

కోభిత మృగనాభి నాభినాభముఁ దీర్చి చొక్కంతమణుల చేర్చుక్క చేర్చి

కుంకుమ పంకంబుఁ బొంకంబుగ నలంది కమనీయహార మొక్కటి ఘనించి

అవిక హవనించి నెరుక యేర్పడిన చంద్ర, కావిపైఁ గాంచికాదామకంబునుచ్చి

కోటి చేసిన యొక తులాకోటి మొరయ, సఖులు దెచ్చిరి సతిఁ బెండ్లి చవిక కడకు.

క. ఆకల్యాణంబున గౌ, రీకల్యాణంబుల రఘు హరిం బొగడిరి నా

నాకల్యాణులు కోకిల, కాకల్యాణపదకంఠకునధ్వనులన్.

- క. అక్క-శాశాలి పెండ్లి నాఁడొక్కలాగు, వక్కలాకులె యక్కటా వాక్కలాప
కబరికాధర గతరాగ గల్ల భాగ, ధిగధిగద్ధిగధీతితి ధిక్కరించు.
- క. ధనువిత దునిమిధరణీ, తనయాగ్రిణిఁ బెండ్లియాడెదను నేననిము
నున్ను గంకణంబుఁ గట్టిన, ఘనుకరమునఁ గంకణంబుఁ గట్టిరి విపుల్.
- క. కుంతీభూతేతరకల, కంతీకల కంతగళము కల్వారవనీ
కుంతీకృద్విభుకులరా, ట్కుంతీరవమపుడు తాళిఁగట్టెన్ హాళిన్
- క. జలజాక్షి పసిఁడి గిండిం, జలములు వర్షింప జనకజనపతి రఘురా
ట్కుల మణికేలాగ్గఁగవి, పులి నేర్పువమంత్రీ తంత్రీములుపచరింపన్
- క. ధారాధరకన్యామణి, ధారన్ ధారుణిఁ జెలంగు తనదుతనూజన్
ధారాధరధమ్మిల్లన్, ధారాదత్తంబు చేసి ధన్యుం డయ్యెన్.
- క. అల కీల్జడ యిలదేల్చడ, మలఁ గీల్కొనఁజక్కనిక్కి మదవతి కనుపా
పల డాలెప్పల నూల్కొనఁ, దలఁబ్రాల్ వోసెన్ నృపాల దర్పకుషాళిన్.
- ఉ. హోమకృశానుధూమమున కోరఁగఁ జేసిన గోముమోముచే
రాముఁడు చూచె నీతయధరంబు పయోధర మాదరంబు పే
రానుని బంధుజీవసుమ మచ్చటఁ బిండియఁ గన్నయట్లు చిం
తామణి గన్నరీతిఁ దనదండన మేరువు గన్నకైడడిన్.
- ఉ. ఇందటి మించి పల్కెడు మనీషివెపో యవి మావి డక్షిణల్
ముందువిడెంబు మాది యొక ముక్కయురాదట నీవున్నతన్ వే
యందటు శుద్ధశుంత యితఁడందురు మిన్నునుచున్ వితా శతా
నంద వసిష్ఠ శిష్యుల కనంతకచాకచి యయ్యెనయ్యెడన్.
- మ. పరమేష్ఠిప్రముఖుల్ త్వదీయపదసంస్పర్శంబుఁ గావింపఁ బ్ర
స్తరమే దులకభ మింతియైన నిపుడో ధర్మాత్మ యంచున్ న్నగన్
దురితోత్పాటనమైన కేల సనికల్ దొక్కించె నక్కామినీ
చరణాంభోరుహ మంగుటంబుఁగొని కౌసల్యాసుతుం డఁతటన్.
- శా. కళ్యాణాహము లీస్సితాన్నశ్చుత బోకంబుల్ ప్రవతీల్లినం
గళ్యాణాంబర చేటికాశ్వగజ సంఘం బిచ్చి శాపాన్వితా
హల్వాకల్యవతార భేదనవపాదాంభోజఁ గళ్యాణీయా
కుల్యారత్నముఁ బుత్రీకన్ జనకుఁ డేగుంబెండ్లి నాఁడంపినన్.
- క. ఆరేయి రూపరేఖా, ధారేయి మెలుంగు పంటి ధారేయింబల్

- గారాము తోడఁదొడ్కొని, శ్రీరాముని సౌధమునకుఁ జేరిచెనంతట.
- శా. ఆనుబంధుని చిల్కపచ్చపనులన్ హత్తించి కొంజాళువా
శ్రేయం జందపు దారబం. పు సిరు లేరాచరాటంకుని
ద్వామృత్తులన తావుపట్టు తెరివితన గన్న గందంపు హీ
జాకం గేలి యొనూరి వ్రాసెడికింట గెంపుతాతనియన్.
- ఉ. గొప్ప పసిండి కోళ్ల కొనఁగూడిన గచ్చు మెటుంగు పట్టెలున్
ముప్పిరి పట్టుపట్టు తెలిముత్తెపుఁ గుచ్చులతో రువాణపుం
దుప్పటి కప్పతోఁ బటువుతో నొరపుం బజపుం బొకారమా
చప్పర మంచనుందు దొరచందురుడై కళలాంద నుండఁగన్.
- ఉ. గందపుఁ బూఁతతో గొనబు కమ్మరి తొమ్మునఁ బూఁతకానరా
నందపు పల్లెవాటు రుటమందిన దుప్పటితో రుమాలుపైఁ
బొందుగఁ దల్కు చిందు సిగపువ్వులతోఁ దెలినిగ్గుటాంట్లతోఁ
గెంపలిరాకుబాకు దొర గెల్చినరామునిఁ జూచిరాచెలుల్.
- క. చూచి భవనుక్కు దర్శన, నూచక పులకాంకురాంక నూచకదళితా
నీచక కంచులి చుళికిత, మేచకకచ మహిళఁగంటె విహిరకులేశా.
- చ. పుడమిని రాచయిండ్ల మఱి పుట్టు నెయివగకొమ్మ యమ్మరొ
కొడైదెడు నెమ్మొగంబు తళుకుందెలికన్నలు చేరెడేసిగా
పిడిగఁనుగా నుచుంగవును బెన్నెరులుం దెగ బారెడేసిగా
యొడల తొడల్ నడల్ మురువు లోయి యయోయినవంశభూషణా.
- క. చేలకు పన్నెయొసఁగు నీ, తాలక్కికి బులకసస్యతతులు ఇలించున్
నీలలితకృశ్ణారసమున, నీలఘనాభోగ మే గణింపఁగ నేలా.
- క. నీతానతి యలుక మొగఁ, బై తానున్నది రఘూద్వహ పరిరంభా
స్వీతం జేయఁగదగదా, చేతులు పట్టుకొన నీవి చేకులునీకున్.
- క. పడఁలి విడమిడిన నడచెద, నెడవిల్తునియనికిన నెదు విలువితచినచి
యెడకయుక్కు దొట్టి కంతుడు, కడబొమ విలుచాయ చిగురుఁగని చించు
- ఉ. నీనుగొలంతులట్లు రఘుశేఖర యీపువుబోడికాదు గా
రామున రత్నగభఁ యుపరంబునఁ బుట్టిన మిన్న మొన్ననూ
మామకంకరాజ్యరమ మానిసి యాట యెటింగి యూడెగం
బేమియుఁ జేయనేరదు సుమి యనిచెల్వలుచెప్పి వెల్వడన్.

౧. శయ్యకు రమా బాఁగా, లాయనఁజెమ్మా యయో ప్రియోక్తవు కమ్మా
 నెయ్యపు: గొమ్మా గుబ్బల, పయ్యెదయిమ్మా భుజాంకసాలికఁ గొమ్మా.
౨. మొగ్గులు గోరి రా వివరముం బయికోంటుకు మోగు మేఖలా
 యుక్తకు ఘంటికల్ మణిత యుక్తికి ముత్తెపు గుచ్చుదండ మెం
 దొర్చిక కానిటకు గజమనోజు సందిడిదండ నీకయో
 యొక్కయింత లేని ఓరుదింత తలోదరి సిగ్గు లేటికికా.
౩. అసదు నెన్నడు మనంతాకారమొందిన శ్రీమనోహరకటి పృథ్వీయయ్యో
 గురుపయోధరపాణి గోత్రాకృతివహింప వసుమతియై తనూవల్లి మెఱసెఁ
 జపల నేత్రీవ్యయి విపులయై విలసిల్ల నుల్లలత్కబరిక యుర్వియయ్యో
 భవ్యోరుయుగళి రంభకు ధాత్రీయై యొప్పఁగుంభినీ గతియయ్యోఁ గులుకునడయు
 నెల్లయవయవగుణములఁ దల్లివోలె, ధారుణీశంవనకు క్షమాగౌరవంబు
 చాలవనిపించుకొనుటయే సరపనీకు, ప్రిడకూడునె నీపంటిపోడకైన.
౪. తిన్నఁగఁ దెల్లనాకుఁ గడలేఱఁగఁ జీలిచి క్రొత్తగోరున్
 సున్నము రాచిచుట్టి ననుచుట్టకడల్ తగుపాటిఁద్రుంచి తా
 వెన్నెలరాచరాజరణి విదుమి రక్తిమ నిక్కువక్కలా
 కన్నెయొసంగె నవ్వలి మొగంబయి రాట్టవిపాణి పాణికికా.
- చక్కని పాలిండ్లు జక్కవలంచునో రానుచందుమి కరంబు రాయనీదు
 లలితవేణివనోత్పల శ్రేణి యంచునో యొక్కయింతయిన కరంబాలయనీదు
 మహితోరుయుగళి రంభాస్తంభ మంచునో రఘుకుంజరకరంబు గ్రమ్మనీదు
 చారుకపోలంబు చందురుండంచునో వరకరవ్యాళంబు నాలనీదు
 గంధసింఘరయాన వసుంధరాస్త, నంధయామణి యీకున్న సింధుబంధు
 బంధన ధురంధరుం డిలాభర్త నీవి, బంధమోచన సరిబంధ పటిమఁదలఁచె
 కాంత వజ్రోజహాటక ఘటములుండ, నధరమణియుండ నటువెట్టి హాళిపుట్టి
 పోకముడికిఁ బెనంగె రాట్పుంగవుండ, యారె పుష్పధనుర్ధరప్రేరణంబు.
 కామినీ చిత్తచోరుఁడు రాముఁ డింతి, గురుకటీపటియీకున్న గోఱుకత్తి,
 దారి చెనకిన గండంబుఁ దప్పకొనియె, గొమ్మ చెక్కిలి జైవాత్మకుండు గాన,
 మోవి యొసంగ వాడ దొక ముచ్చట గుబ్బపయంట మీఁదఁ జే
 వైవగనీదు కాదు కడ వక్కయు నాకిడి కొమ్మటంటకై
 మోవగనుండి నాఁడొ మృదయేశుఁడు గుండెయి గూడువట్టి తా

దేవుడు గానఁ గొంత కడతేట మనోభవుఁడౌ కన్యఁడే.

ఉ. భూరమణుండు రోమలికఁ బొందుచు గండవరంబుపైఁ బ్రియా

భారముఁ జూపి తానొడలిపై విహరించెను గాంచి మీదటం

గైరహి చేరినెది గదలికావనకాండము సొంపుమీఱు పే

యగు గ్రహించెఁ దొరసిలే నుద్ధతి నవ్వలరాచవీటికిన్

క. కామిని నీతాభూమిని, సామినిమీలితదృగంబుజాతనుగా నా

సామి నిమిషంబులోన, య్యామినిఁ జొక్కించె దర్పకాహవభూమిన్

నీ. గాఢోపగూఢానన్తామృత్తనావల్లి వివిధాన్యవీటికావినిమయంబు

నన్యస్సమక్షశిక్షేల్లఘటితంబు కచభరగ్రహగళద్విచికలంబు

రచనచ్చదచ్చిదారాచరిలపనపట్టి నఖరత్రుటద్దలనసహదృష్టి

బంధంబంధన్తై భనభవాలనన్పత్తి బహునయానునయపుంభావభూతి

గీ. భూరిమర్మోక్తికృతభుజాభుజివిరాజి, సౌఖ్యపరిణామకుచకుంభశయనసమయ

నందితాననసౌరభ్య మిందునదన, నుదనకదనంబు మహిభర్తమదిగరంచె.

క. ఈరీతిఁ బెనంగిరితా, మాంతిరి నాతియుం బురారాతిధను

ర్దారియు నంత నయోధ్యకు, నారాజిర్వురను జనకుఁ డంపెం బొమన్.

శా. నీతారాముల మాశవిభరతులన్ శ్రీ యూర్తిశక్ లక్షణున్

ధూతాఘున్ శుభ్రీర్తి కీర్తినిధి శత్రుఘ్నం దశస్యందనుం

డీతానందముతోడఁ గడుకొని పోయెన్ నాడయోధ్యోర్వికం

చాతండికతఁ జెప్పియజ్ఞనకునిన్ హర్షంబు నొందించినన్.

మ. రఘువంశంబునఁ బుట్టి యధ్వరము సంరక్షించి మానీంద్రీ స

త్యఘముం గాలించి విల్లుఁ ద్రుంచి మహిజం బొసొసింది తాతోక్తిఁ జెం

ది ఘనారణ్యముఁ బొంది యందు ఘన విద్వేషిక్షతి న్నాడయో

ధ్య ఘటోరోజుచుగూడి రాజ్యగుభిపా నారాజవేహరీ.

క. ఈవిందుండిన మనరే, యీవిందులటన్న నతని యింట వెలందుల్

తావిందు లారగింపుచు, గోవిందుం డందునుండెఁ గొన్నిదినంబుల్.

క. ఈరీతి జనకు నింటము, రారాతి దయన్ వసించి యంతట నొకనాఁ

డారాజొడఁబడకున్నం, ద్వారక కేగుటకుఁ బౌధనల నొడఁబఱచెన్.

శా. అదైత్యాంతకుఁ డితైఱంగె శుభ్రదేవాన్యంబు కన్గొంట పా

సావోర్విం ద్విజమాళిచేఁ బ్రసవపూజల్లంట విప్రిస్తుతుల్

మోదంబందఁగ వింట భోజనములం బూణాకాతఁకు సఁతుష్టి నుం
టాదారి నుక్కరదారి ద్వారకకు దా నానుజ్ఞ గైకొంటయున్.

క. దైత్యారి యపుడు జనకున, కత్యాదరలీల వాంఛితాథకప్రదఁడై
సత్యాసత్యాది కళా, వత్యావృత్యాప్తిఁ గురము వాడల వెడలెన్.

సీ. ఈరామ కతనఁ గాదే శౌరి జాంబూనదంబు వర్షించు రత్నంబుఁ గనియె
నీ భామ కతనఁ గాదే భూధరోద్ధర్త నరకాసురజయంబు నాఁడుగొనియె
నీ వామ కతనఁ గాదే చక్రి పారిజాత ప్రసాదన నటత్ప్రణతిఁగనియె
నీ లేమ కతనఁ గాదే మురారాతి రుక్మిణిచేత నిజము వల్కించుకొనియె
రామ యారామఁ గన్న యారాజమాళి, భాగ్యమే భాగ్య మబ్జాక్షి బ్రతుకైతకు
మఱియశోదా కృశోదరీ మణికిశోర, సార్వభౌమాభిరామ యీసత్యభామ.

వ. అంచుం బౌరలోకానీకం బవలోకింప.

సీ. నునుసొంపుఁ గనుచెంప పని కొంజికిలి దొక్కి నిడుదయొంటులనిగ్గు టడుగుజాఱ
సిగమొగ్గు సంపంగి చెందిరపు రుచులు జిగి యొంట్ల కడకెంపు సిరులునింప
డావంకఁగళలు గట్టని యంగి పైతాళి నెఱకెంపు కుంకుమ నీరు చల్ల
నిజకటితటిఁ జెక్కునీలంపుఁ బిడిబాకు కనకశాటిక గుల్ల కావి గట్ట
కొత్తలతంపు గొరజి తాకుల నొకింత
కణుకణుగుమంచు రానేల బణుకుసణుగు
కణుఁగుసాంబాణి కంఘాణిగతికిఁజొక్కి
యొక్కిచనుదెంచు చక్రికి నెదుటమొక్కి.

సీ. మద్దికాయలనాఁడె మద్దివ్రాలఁగ నులూఖలము లాగినఁబల్కికాఁడితండు
తనమామ డవిణ యిచ్చిన యట్టి పట్టంపుఁ జెట్టిఁ గొట్టిన జగజెట్టి యితఁడు
కట్టల్కఁ జదలేటి పట్టిపైదనచుట్టుఁ గత్తి యెత్తిన శౌర్యఘనఁడితండు
రాణివాసపుఁ బోరు రారాపునకు వేల్పు చెట్టుఁదెచ్చిన జయ శీలుఁడితఁడు
శకట కైటభ ముర జరాసంధసాల్వ, ఖరతృణాపతకబక మధుకంస హంస
బాణ శిశుపాలకవ్యాళ భంగశృంగ, నిజభుజార్ద్రకుఁ డితఁడంచునీటుగనుచు.

కా. రాధావాధ వధూటు లీవు నిటకున్ రాఁగా జనాళి జరా

బాధల్ మాసెను వ్యాధులెల్ల నడఁగెన్ బాధిర్యముంబాసె ఘో
రాధుల్ కుంగెను బంగులుంబరువు డాయం జొచ్చిరంచునుక్కరా
జీ ధీరాగ్రణికిం బ్రజావ్రజము జేజే వెట్టి హట్టంబునన్.

మ. అపు డాపట్టనభూమి వెల్వడి శుకన్యాసాత్రిమైతేయక
శ్యపశాకల్యపరాశరచ్యవనవిశ్వామిత్రులన్నిల్ని జూ
నపదక్షోణులు దాటి జోటిగమి వెంటన్రా శతాంగాశ్వహ
స్తి పదాభ్యున్నతి శౌరి ద్వారక ప్రవేశించెం బ్రహ్మదంబనన్.

మ. బహుశాశ్వశ్రితదేవు లాశ్రితఘృణాపాంగుల్ వినీలాంగు న
త్తుహి నాహార్యతనూభ వాసవన సంతుష్టాంతరంగున్ వహీ
మహిళాభతక జగత్ప్రయాంబుజవనీమాతాకాండూఁ గీతికంపుచున్
మహితానందముఁ జెందిరి చ్యుతక థామాధుర్యధుర్యాత్ములై.

ఉ. అందలిరాజు భాగవతుఁ డౌటను జేసి పురంబులోని వా
రందఱుఁ బుణ్యులందఱుఁ గృతాధుకలు భాగవతోత్తముల్ వణి
జ్జించునుఁడౌ కళానిధిగుణగబులు కానివిదోచివైచి గో
విందునిచేత మెచ్చుఁగొని పీఠ నిద్దటిమించె నిద్ధరన్.

వ. అనిన మునిసార్వభౌమునిం గనుంగొని పరీక్షింపనీరక్షి వణిగన్వయపయోనిధి
నిధి కళానిధి కథావిధానంబు సవిస్తరం బాసతీయనే నుని యడుగుటయును.

శా. తుష్టిరాదిహయాధిరోహణకళాద్యోరన్న తుభేచనా
మఖ్యాభిల్లి వెడలందకోట హుకుమీ మాహీష్కతీ మాహురీ
దిఖండేందునిటాల కాకుచనుటీదేశార్ద్రకాశీర్ధర స
మృఖ్యాభామృదతిప్రతాపతపనీయాహార్యధేర్యోదయా.

పృథ్వీ. సగంధగజసైంధవసమసమగ్రీనీతికియా
యుగంధరధరాధురాయుతభుజాగ్రీజాగ్రీత్పగ్రా
యుగంధర హరాక్షిభూహుతభుగర్భిరుచ్చైరక్షహా
దిగంధతమసద్యశస్తి మితఘృత ధాతీధవా.

గన్య. ఇది శ్రీమద్వేంకటేశ్వర సమగ్రకరుణానుగ్రహశాశ్వతైశ్వర్య ధుర్యతామ
హేశ్వర రూపరేఖావిజితరత్నీశ్వర సరససంగీతసాహిత్యసకలకలాపితక్షణ సమాశ్రయ
ద్వత్కవిరక్షణపక్షపక్షణ యినిగలగోత్రీపావన పరిపంధిరాజకల్పితపాదసేవన దామర
ల వేంకటాధీశపుత్ర చెన్న భూపాలకకలితసాభాత్రగురువమాంబాగర్భశక్తిమక్తాఫల
గురువనజసంభవభవశేషభాషామనీషాబల ప్రతిదివాగతార్థి జనవరప్రదాయక శ్రీవేంకట
నాయకప్రణీతంబైన బహులాశ్వచరిత్రంబను మహాప్రథంబునం చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

బహులాశ్వచరిత్రము.

పంచమాశ్వాసము.

- క. శ్రీమహిళామహిళాభద్ర, యామహిమంభోజనాభ యతిలలితసుధా
ధామోదితశ్రీహరిసే, వామోదితవేంకటేంద్ర వైభవసాంద్రా.
- ప. అవధరింపు మయ్యుత్త రాతనూభవునకు బాదరాయణి యవ్వణి కథావిధానంబు విని
పింపందోడంగె.
- సీ. ఆమిథిలాపురియందు రత్నకరుఁ డను వైశ్యుఁడొకఁడు ప్రియవ్రతాఖ్య
తనయుఁ డాతనికళత్రంబు భాగీరథి కొడుకు కళానిధి కూర్మతనయు
కమల సత్కమలాక్షిఁ గళ్యాణమొనరించె గోవిందుఁ డనియెడు గుణనిధికిని
గొమరునకునా దక్షుకూతుఁ బెండ్లి యొనర్చె రోహిణియను వరారోహణతఁడు
తనకుఁ జుట్టంబు పక్కంబు తల్లిదండ్రుల, అన్నదమ్ములు మనుమలు నాలు బిడ్డ
లెల్ల నుల్లండు నిల్లండు నుల్లసిల్ల, ననిశముఁ గుబేరసంపద సతిశయిల్లు.
- గీ. ద్వాదశి నమాన సంకాంతితతిని గ్రహణ, మద్భుడర్థోదయమహోదయములనొక్క
కాసు భూసురునకు నీడుగాని గడనఁ, గోరు ధనవంతుఁ డయ్యునయ్యూరుజుండు.
- క. ఆదాయమునకుఁ దగినది, లేదాయెన్ వెచ్చ మతిలేదాయెనెమా
టాదాయోదనిధియను, లేదాయ గదయ్య యక్కతినచిత్తునకున్.
- ఉ. కట్టఁడు యోగ్యశాటిఁ బొడకట్టఁడు రాచనగళ్లకుం జెవిం
బెట్టఁడు కీర్తి తారమిడి పేర్కొనుచోనరకాసు బేరముం
బెట్టఁడు ధర్మచింత సరిపెట్టఁడు గట్టిమనంబు దిట్ట డ
క్కట్టిడివైశ్యుఁడన్యుల కగణ్యముగాఁగఁ గణించె రొక్కమున్.
- చ. దిన మొక కూర గాని మఱి తేకుఁడు శాకములంచుఁ బల్కవం
డిన పలు గూరఁ గాంచి జగడింపఁగఁ జొచ్చు నటంచు వాని నొం
టిన భుజియింపంఁ బెట్టి కడ నిచ్చ భుజించెద రింటివార ల
య్యనుపమశాకసూపకలమాన్నభృతాదుల వాఁ డెఱుంగమిన్.
- క. పెసరుంబ ప్పేమిటికని, కసరు న్నెయిగొనఁడు పండుగను గొయకూరే
కొనరుం బలుచని చల్లయె, మొసరుంగనఁ డతనిలోభమున కేమందున్.

క. పన్ననియాకుం దానికీ, బుచ్చిన గొంటొకటి నమలుఁబోమొలఁబూనం
డెచ్చోమాయునొయని తెలి, పచ్చడ మటుజెట్టి యొంటిపంచెనెతిరుగున్.

మ. కరఁగుంచాఁ బొరుగమ్మకాన కెదురంగళ్ళం గొనఁబోవ దృ
క్కరసంక్ష్మిక్ మరలించి వారలకిడుం గాసెచ్చుగా బేరముల్
తెరవాటిందఱి వీడు వెచ్చమునకున్ లేకున్న నేమాయె ని
త్తురుగా కొయ్యన నంచుఁ బోకయడకొత్తుం జేతికిచ్చున్వడిన్.

మ. పడి కొండెంబుగ రాచు నుప్పడులకుం బానీతు మర్పించుఁ ద
క్కిడ గట్టుం దిన మెచ్చు గుందులుగఁ బూస్కెన్ నేతిలోనానియన్
మిశుచు న్నూనియ నాముడంబుఁ గలపున్ మేళముదంబందువె
ల్చిడినించుం గదియించుఁ బ్రాదవుడు హాళిం గ్రొత్తబియ్యంబునన్.

క. తాఁజేన కష్ట పెట్టెడి, చోఁబాతిక వడ్డిగొలుచు నుమ్మడ్డుగకున్
ప్రాచిన్చపడిని గాసొక, టీఁబోడితఁడుగ వెచ్చమిడుగుదువడుగున్.

క. శాంతల సొమ్ములు వెలచేఁ, గొంత పడింగొంత కొలను గొంత హఠాఁ
గొంత నారించుఁగువాళపు, నొంతర వైశ్యుఁడు పశ్యతోహరుఁడుగ నా.

గీ. గ్రొత్త తిరువాడిఁ గని ప్రాతరూక యంచుఁ
బ్రాతహణఁజూచి నాడెంపుఁ బణమటంచు
నానెమొరయంచు నొరయైన నాగరంబు
ధవళి నెడవెట్టటంచు వట్టంబుఁదివియు.

క. అరత్నాకరునకు శృం, గారకశాశాలితారకాహితరేఖా
హరికళానిధిపుట్టెన్, బారావారమున నమృతభానుఁడుపోలెన్.

ఉ. చంద్రుఁడ కాంతిసంపకుల బారువికాసవిలాసరేఖలన్
జంద్రుఁ టెల్లచోట వెకుళ్లెడువాఁడు వితీర్ణివైఖరిం
జంద్రకిసాదితంద్రుఁ టెల్ల చల్లనిపూవు ప్రసన్నతంగొరల్
చంద్రముఁ డక్కళానిధి కళానిధినామము పానికేతగున్.

నీ. అంభోజరాజహార్యంగదీధితివాఁడు శ్రవణభూషణవిలాసములపాఁడుఁ
విమలచందనపంకహిమకరంబులవాఁడు కస్తూర్యరస్తటాంకంబువాఁడు
ద్విజబుధేంద్రులకెల్లఁ బెగుదారి యగువాఁడు రేఖాఫలితనమృష్టియలవాఁడు
కొవతేనిసిరితోడఁగూడఁబుట్టినవాఁడు గురుశిష్యచేవిద్యల బరఁగువాఁడు
కావ్యభాస్వత్పరిచయముఁ గన్నవాఁడు, కన్నవారికిఁ జల్లవైయున్నవాఁడు

గోహిణీభర్తరత్నాకరునికుమారు, ధీరునిగళానిధిని వినుతిఃపఁచగదె.

ఉ. అంతట నొక్కనాఁడు వణిగాత్పజుఁడందఱుఁ జూడఁబోవ వా

సంతమహాత్మనంబు మహిజాపరిణేతకు నేఁడు గొంతటి

క్షీంతమటంచు స్వామిగుడికిన్నడచెన్ గుడిసేవచూడరా

దింతయు నన్నతండ్రిపలు కిచ్చ నడితంపఁగ ముచ్చటించుచున్

ఉ. చేరెఁ గిరాటజూటమణి శ్రీరమణీశనివేశగోపుర

ద్వారము హాపచోముకుళితస్వద్యుగధ్వగపూజితానిలా

ధారము సేవనార్థిజనతాపవిపాటికవాటసీరపా

టీరము నానటత్పుటకటీరతటీకనటీకుటీరమున్.

ఉ. అక్కడనుండి జేవనిలయంబునకు న్వలచుట్టించోనహే

దక్కుసుమాసవస్రవణదత్తమహత్తరశీతలత్పస

మృక్కశవాతచూతరసమంజులవంజులక్షూటపాటలీ

భామృటజద్రుమద్యుచరపాదపవర్గగమార్గగామియై.

క. కనియె వణిబిడ్డిదధ్యో, దనసద్యోమృతసితాప్లుతప్రతిపూజా

ద్యసుపమపరిమళమోదిత, జనజాలవిశాలపాకశాలస్థలన్.

శా. గ్రావస్తంభపవిత్రపాణ్యశనభుగ్రామిణపర్యంతభూ

వ్యానల్లత్పవగంబు శీర్షగతపూర్ణాపూపపాత్రీధురా

ధావప్రవావిడబాడబంబుగణికోద్యల్లీలహస్తిసక

వ్యావృత్తాశయమైనదాశరథిజేపన్థానమీక్షింపఁగన్.

గీ. రండుకోవెలసేవలరాజుముఖులు, రాకయుండిననెఱుఁగుదురే కదయ్య

వచ్చుగుడియధికారి చీవాదుపెట్లు, తమకుబలెనంచవసరంబు తమకుమొరయ.

నీ. తలగడగాదట్టిదార్చికూర్చెనోలేదొవడిద్రుళిపడిలేచివెడలువెలఁది

బారాపదియటంచుఁ బాచికల్వైచియల్లటఁ బాళికడఁదోచియరుగఁనతివ

తెలియవెట్టినదనఁడెలియదుపొన్నుంచు నామంబు దిద్దుచు నడచునాఁతి

మాటలాటగఁజూడ మీటుఁజుట్టుముఁ బిల్వుమనుతల్లిఁ దిట్టుచుఁజనెడుచామ

పడకయిలుసొచ్చి పడెంపుమడుపు లిచ్చి, మోవిచవిచూపి యెడఁ జన్నమొనలుమోపి

విటునిటుఁడు మిదేవస్తనటనిగుడికి, నడుగిడుపడంతి యయ్యె నయ్యడనఁమున.

గీ. ఆధరపయోధరలలోన మాధురీధు, రీణరీణాద్యవిద్యాధరీకృతాజ

టీసమ సమాఖ్య , గణికపల్లనలుధసుధాగణికవెలయు.

- ఉ. అగ్రణీకాశభామణి విటాగ్రణికాగిలి వీడనాడి వే
 డ్గినగేది మేధుని కటేరణిటి న్నటియింప మాఁపుపై
 మొగ్గిన ముప్పగొప్పెడ విరుల్లిరియంగ మెఱుంగుఁ గన్చుటన్
 నిస్సూగుచ్చుతింప గగి నిబ్బగపుం జనుగుబ్బ లుబ్బగన్.
- నీ. విటామాలి యటమధ్యుదచ్చుఁజెట్టిన తిమ్ము కరియంఁటెనాఁగఁటఁగావినగుడ
 నా గంప ప్రితిబింబహాపంబు నింపెనా నింపునాతెఱకెంపు కెంపుమురియఁ
 గఱునాదోరుపథాఃగతిఁ గన్చుయొత్తేనా నున్నచెక్కిలి కాటుగక్కు నిక్కఁ
 గచ్చుందు టరదంబు గనిపించెనా గుబ్బమెఱుంగోర పచ్చిగో రొరపు నెఱపఁ
 గొంతకొ తపాబొంగుగిల్గింతవెంత, గాఁగిలింతల వసినాళ్లు గాఁగిలించు
 మింనునెమ్మని బడలిక మండగిని, నిండుగయిదండఁగొనివచ్చె నీలజేణి.
- నీ. నిడునోగజడ శ్రీగనెడు నాగరకులవైఁ గమ్మవిల్బయి చేక త్తినూఱు
 నునుఁజూపుగను భరంపులను బొపురే యని పంచాస్త్రుఁ డమ్మలపాలు సేయఁ
 బెనుఁగిండులను తిండు చనుమెండుగనుప్రజ వెడవింటికలగుండు వడఁగఁజేయఁ
 జొగురాభినుతిశోభి నతనాభిఁ గనెడురాజుల మనోజుఁడు వడిసుశ్శ ముంప
 వచ్చి యచ్చిన్నవలరాచలచ్చి యుల్ల, లచ్చికురబంధసంబంధ లలితగంధ
 వలితపుష్పంధయాశ్రేణి తలిరుబోణి, శ్రీరఘూధ్వహుగుడి ప్రవేశించె నపుడు.
- నీ. తనమందహాసంబు జనమనోజ్ఞ కటాక్షవీక్షణచంద్రిక తిమ్ము వెడలఁ
 దనదీర్ఘతరవేణి తరుణహారాపాంగచిత్తభూశింజిని జీతమడుగఁ
 దనరోమరాజి సధ్వన్యధన్యాలోక పాకభిన్నలము ల్బద్రమనఁగఁ
 దనతరూలతను బాంధ్రశ్రేణిదృక్కోణదర్శనజపలాళిదండ మనఁగ
 ముబ్బునెఱిగింపు చనుగుబ్బరాయిదులకుఁ, గాను జడియ.వచోరీతిఁ దేనెజడియ
 గడియ పడియంగ గుడియంబుపడఁతిమెట్టే, మడఁతిగమిగొట్టు మెట్టాడుమండపంబు.
- క. ఇచ్చట మణినుంజరి లే, దిచ్చెలువలు గుడికి రాఁగ నేఘలమనలో
 నచ్చపలేక్షణ వచ్చిన, వచ్చెన్బ్రాణంబు పల్లవప్రజ కెల్లన్.
- ఉ. అచ్చపుమావితోఁపునకు నామని వచ్చిన యట్టిమాడ్కి భా
 స్వచ్చపలాక్షీకి స్వయసువచ్చిన లీల మనంబు దంతికి
 స్వచ్చిసవైఖరింభవనపాంచితఫించిక నెమ్మిబోదకు
 స్వచ్చినకైవడిన్గుడికి వన్నియవచ్చె లతాంగి వచ్చినన్.
- కా. ఆవైశ్యాగ్రణి మండపం బపుడు డాయంగాంచె విద్యుల్లతా

శ్రీవిశ్రాణన విశ్రుతశ్రవణ మిశ్రీభావశాఖంజనీ
జీవంజీవ సభీభవస్నయనతాజీవ న్ననోభూభుజా
జీవాతు న్నజీమంజరి నివ్విటమణీజీవైకసంజీవనికా.

సీ. అక్కలానిధిమొగం బాసక్తిఁ గనుఁగొన్న గనుగల్వలకుఁదెల్పి గడలుకొల్పెఁ
జెక్కుటద్దంబుఁ గాంచినఁ జొక్కురక్కొల్పు కనుదమ్మి యరమోడ్పుగానొసర్చె
నోరబయ్యెదచేఱం గొకయింత గనుఁగొన్న మెఱుఁగు చన్దక్కవమెఱుఁగుచేసె
దయఁజూపు వెన్నెల ల్పయిఁజల్లఁగాఁ జల్లఁ దెచ్చుకోల్మిగొల్పె దృక్పకోరి
నిడుదపెన్నెటి జడఁజూడఁ గుడికినెడమ, కటునిటును దువ్వికటికిచీఁకటులఁరాల్పె
నసదృశాదృశ్యమధ్యమ శ్యామరామ, యల్లవేశ్యాలలామ వైశ్యాగ్రసీమ.

సీ. పెన్నెటిగుంపుపై భృంగినాట్యముసల్పి చటులదృక్కులమత్స్యపుటమువైచి
వెలఁది నవ్వులమీఁద వెన్నెలాలో యని కలవరాయని నెమ్మొగమునఁ బిల్చి
పాలిండ్లపైమించుబంతులాట ఘటింటి యూరుపై యమునావిహార మాని
ప్రోన్నతశ్రోణిపై భూమికవాటించి తరుణాంఘ్రియుగళి సైతమ్ము లాఁడి
విడిచిపోఁజాలవయ్యె నవ్వెలఁదివెలఁది, నందిదండల సంది లేఁజందమామ
కందువకు నందమని పొందెఁ గాని యర్య, లోకనముచివిభేదనాలోకనములు.

ఉ. దాని ధగద్ధగిత దర్పణ దర్ప కపోలపాళికిం
దానిసుధావిధామధురతామహితాధరసీఘపీఠికిం
దాని చకచ్చకచ్చపలతాచణలోచనచారురోచికి
నాన్మనస మిచ్చి మారనిజమార్గణవర్గనికృత్త చిత్తుఁడై.

ఉ. అక్కట యిక్కటాక్ష మళి యక్కట చక్కనిమోము సోములో
చుక్కట చొక్కటం. బయిన చుక్కట గోటు మెఱంగటద్దమీ
చెక్కట యక్కటారిజిగిచిక్కట కీల్బడ మేను జాళువా
యిక్కట యొక్కటంగొదవె యిక్కటకంబు పధూటి సాటికికా.

గీ. ఖంజరీటంబులకు బొమ్మగట్టునయన, కంజరీతి తటినన్మంజీమంజరించు
మంజరీసుకుమార కీమగువసాటి, కుంజరీయాన కీమణి మంజరికిని.

ఉ. లంజలులేరె యాతల నిలాతలదైవనివాస భూవన
త్రంజముభీశిఖానుణులఁ గన్గొనమో రతిరాడ్ధనుర్లతా
శింజిని పుంజి నిట్టు నటుసేయు నిరు ల్పెఱులీనగంటిమా
మంజులవాణియైన మణిమంజరిఁ బోల్లణికావతంసముకా.

- గీ. అమృతములాడుఁజనువోయి నిమృతపండ్ల, బంతులాడుఁ జుమియన వింతగాదు
బొమ్మరములాడుఁబోయన్నఁ బొసఁగకున్నె, మున్నె దీనిఁగలావతి యన్న నేమి.
- గీ. ఒడలిజిగిబిగి కడలి నెన్నడుమఁగట్టు, రానుసేతువె యీరామ లోమగాజి
కట్టఁదీఱిన దరివైచు గట్టు గుట్టు, లవలఁదిరిగెడుసుడి నాభి యనఁగరాదె.
- గీ. అతవకటి భారమై కల్పలతయు నొసఁగఁ, గనిపసిఁడిగట్లఁదులదూఁగి కౌమినీస్త
నంబు కరికుంభజాతార్పణంబుఁ జేసెఁ, గలిగె హేమాద్రిఁ జూచినందులకు ఫలము.
- గీ. ఉదిరిబిళ్ళల తులఁ దూఁగి యువిదగల్ల, తలము ద్విజరాజునకు వసూత్కర మొసంగి
మొగమునకుఁ గానివానిఁగాఁ దగుల మింట, వ్రేలుచున్నాఁడున్యగోధవిటపమంది.
- గీ. నందదరవిందనయన నాంతఃము లైన,
హసనములతోడ వర్ణ సామ్యంబు నొందఁ
దుదిఁ బిసాళించిన లతాంత మది తలంపఁ
దాంతమగుఁ గాని యెంతైన నాంత మగునె.
- క. కౌముది హాసము మోవి య, హామణిసారంబు కువలయానందము కం
దామఱు గాదె యువతిల, లామప్రసన్నానము కలానిధి గాదే.
- ఉ. చిందులు వ్రొక్కు నేమనసు చెల్వకుచెంబులు తాళము ల్సుమీ
యందఱు మ్రొక్కఁబోదురె యొయారినొస లృశిరేఖయే సుమీ
యందము లంచుఁ జూతురె లతాంగి కపోలము లద్దము ల్సుమీ
యంఁగటిడెందము ల్కునుఁగు సాచెలి నాభి కొలం కవుంజుమీ.
- ఉ. పుత్తడిగట్టు గైకొనినభూరిచయంబున కెండఁద్రోచి తా
యెత్తె సరోజజాలముల నీడిచెఁ బరికములోనికిన్ మదో
నక్తములైననాగముల మస్తముపై బిరు సింత చూపె నీ
బిత్తరిచన్నులందుఁ గనిపించెఁగదా కఠినంబు లౌటకున్.
- ఉ. ముక్కటపూస యొప్పె సతిమోమునకు నక్కిటి బొండుమల్లె తూ
పక్కమలారి నాటు క్రియ నన్నెలప్రక్కలఁ బైన జల్వకు
నగ్నికొను చంద్రఖండములునాఁ గలువ ల్చిగురు ల్గుమాలినాఁ
జెక్కులుఁ గన్నులుం బెదవి సిబ్బితినవ్వులుఁ గ్రొవ్వులూఁటడిన్.
- నీ. సాంద్రకేశములకుఁ జామరంబులు చెల్లుఁ నెలనవ్వులకుఁ బూవు లింత చెల్లుఁ
గమ్మవాతెఱకుఁ జెంగావిపావడ చెల్లుఁ గంఠపీఠికకు శంఖములు చెల్లు
గాత్రదీధితికి బంగారు పెక్కెముచెల్లు నవలగ్ననీమకు రవిణచెల్లు

- జంఘాయుగమునకు సన్నగాఢలు చెల్లు గోళ్ళకు ముత్యాలకుచ్చు చెల్లుఁ
గలిగి కచరుచిహ్ఁ గొంతగలుగుకొంత, కరులకును బీళ్ళొల్లులు బీరుదు చెల్లు
నన్నియంగంబులఁ బ్రవీణ యసమబాణ, సమరసమయాత్తు యీహ్ఁఁట ౩ గతి మేటి.
- స్త్రీ. రాహువు గదిసిన స్తోహహహహ యిటఁ బల్చిమాంగస్తలము నేదోహహహహఁ
బరులయుల్లములకుఁ భల్లమై కొఁసాగి కనుదోయి తలచుట్టు నైకొనలగ
జగజెట్లబలె జాటి చనుగుబ్బగుబ్బలఁ జెఱగొంత భుజమధ్యసీమఁగట్టి
ఘనతహ్ఁన్నతికిఁ జక్రము పంపునేయంగ నుల్లసత్కటి యూగులెల్ల నొత్త
బాల్యమూఢాధినాథునిఁబాఱఁబట్టి,
జవ్వనపురాజు సెలవిడ్డ శంబరారి
బలము లాత్మాంగము లనంగఁ బంతుమీఁదఁ
బొగడవిరిబంతి యాయంతిఁ బొగడఁదరమె.
- స్త్రీ. కనుగొనల్పేళుకుచూచిననాఁటిదృష్టికై పడసివైచినపూవు పంకజంబు
కడుమోముఁ జూచిని కనకై సురాళించి కడవైచునెఱగుదు హాడపుఁజందు
లలితాంగమిచ్చు కల్యాణంబునకు నివాళించినయారతి మించుఁదీప
గబ్బిగుబ్బలఁ గన్న క్రాంగలకై బలిగొని విడచినకోడి కోకపాక
మేచినరుహాక్షి సాటి యేయిందువదన, యీడు నేఁడేతటిద్దాత్రి బోడు మణియు
నేరథాంగీపయోధర యేగణింప, మగువసిగమిన్న యీమణిమంజరికిని.
- స్త్రీ. కరువుగట్టిన గట్టికటికిచీఁకటి చెక్కితీర్చిన నీలాహి దీనివేణి
కోటికొక్కటి మించుఁ గొని కాంచి చేసిన తీయవిల్తునితూపు దీనిరూపు
మిహిరాంశు గరసాన మెఱఁగుసానలఁబట్టి దిద్దినయద్దంబు దీని మోము
తేరాచపేరెండ తేకులు సాగించి తీర్చినవిరిప్రోవు దీనినవ్వు
గట్టిగవ నన్ను బటువు రాఁ గట్టినట్టి, బొమ్మరమ్ములు దీని కుచమ్ము లహహ
చుక్కగమి చక్కఁగాఁ జేర్చి చిక్కటించు, నవ్యపారాళి భళిదీని నఖరపాలి.
- స్త్రీ. పలుమొగ్గ లాణిపాణులచవులనఁగ నేల యలఁతి వజ్రపుమోసు లనఁగరాదె
నెఱికురుల్పెఱనాచు నిడుప్రోవు లననేల యరిది నీలంపుఁ బై రనఁగరాదె
జిగివాతెఱ సిరాజి పగడమా నననేల నునుమానికపుఁబంటయనఁగరాదె
కొఱనవ్వుకపురంపుఁ గ్రోవి యా నననేల గొనబువెన్నెలరాశి యనఁగరాదె
తనువునంపంగిదండ యాననఁగనేల, యందపుం గుందనపుఁ గొటా రనఁగరాదె
యిద్దినరుహాక్షి నాపాలి కబ్బెనేని, యబ్బలవిభేది నగుటయేమబ్బరంబె.

- నీ. భ్రమ మొందుటయకాక భ్రమరము ల్పవములా పచ్చాశ్రయొన్నతీర చాదుకొనిన
మిట్టిపడుటెకాని మీనము ల్పవములా కువలయంబు మఱుంగు గోరియున్న
మొసచూపుటయెకాక యెనయకానె విశిఖము లాజిసారంగోదరమునఁ బడెన
యలు ద్రిప్పుటె కాక ప్రితియె చకోరము జ్యోత్స్ని కావళశక్తి జోక ననినఁ
బ్రాప్త కల్యాణతయనుఁ బంకభావ మలఘు
జాలసౌధ్భేద మనిశప్రసన్నవృత్తి
మెఱుంగు దఱుంగమి పరుఁడుగుల్పఱచుటనుది
నాభ్యుదయ మొందుఁ గాంతదృగంతములకు
- నీ. అలివేణిచరణద్వయము లాదులకులైన సితవిలోచన నడ సిఙ్గికి నైన
బింబోస్థికటి ధరాభృచ్చయంబునకైన దరకంఠిమధ్యంబు వారికి నైన
నున్నతకుచనాభి పున్నాగములకైన వినుతోరు మోము సోమునకు నైన
కాహళీజంఘవాక్యము శుకులకునైన బిసరుహపద నెరుల్బుంగి కైన
నరిదినుతి కంఘ్రికప్రభృత్యరుణమాంద్య, పృథుతరోన్నతికార్మ్యగాంధీర్వకాంతి
మృదులతామేఁకద్యుతులైచ్చుఁడరనె, యితతతోటికి నీజోటియేటిసాటి.
- క. గట్టితగ బుట్టచెండ్లం, గొట్టుట యబ్బురమె కలశకులకైలములం
బిట్టోటుపఱచి నీళ్ళుం, గట్టెలు మోయించు దీని కరినకుచంబుల్.
- క. కాఁగెడు గుబ్బచనుంగవ, కాఁగెడువిరితేనెగురియఁగలవాతెఱయఁ
గాఁగెడుకుందనపుందళు, కాఁగెడుమెయి సోయగము లాయారికయాశే.
- క. నగరాట్కుచపలుసిరిజిగి, నగరామగఱాల జనులనగరామెగముం
దొగరా వగరా వాతెఱ, తొగరా పొగరాను చిగురుతో సరితొగరా.
- క. రాజీవానన మరునా, రాజీవాగణికులకును రాజీవారూ
పాజీవా బహువిధరతి, పాజీవాదాస్య జీవదజపాజీవా.
- క. అనినణిగగ్గిణిసుతమణి, కనలుతఱింఁచేవళమునఁ గాహళధక్కా
నినదహుధుక్కా శంఖ, ధ్వనిపటహరవాద్యము రజ నాద్యము తాదనెక.
- మ. ఆలచట్టుం దలచుట్టుఁగన్కలికిఁ జేయంజాలు రావేల్పుఁగో
వెలచుట్టు న్నుచునోవతఁససరణి న్నేయఁచేయఁగాఁజేసి మం
జులకంజాతవితానమండపనివాసుం జేసినైజానసు
ల్లలిఘల్నిటిన దారగించి మహిజాతానేత శాతాత్కుఁడై.
- నీ. అవసరాపూపికాయాత యోగ్యతోణిగతవైష్ణవశ్రేణికల్పకంబు

వైష్ణవసాష్టాంగవందనక్షీత్యయుక్చందనహృదయరాణ్ణందనంబు
సమదరాణ్ణందనశ్చక్రూపరికరాబ్జదానదక్షకటాక్షధనగణికము
గణికేష్టవాగ్బద్ధకంచుకిక్షతసాటిసానిపాణ్యాగ్రహీధాధికారి
తదనుచరహుంకియానిరుత్తరతరపి, జాస్తిమిత మైనదశశతస్తంభమండ
పంబునడుచక్కిఁ జలువచప్పరములోన, జానకీజాని కొలు వున్న సమయమునను.

క. కేళిక కెవ్వతె నవరసా, యాలేమం బిలువు మనిన యధికార్యగో
క్తాలబ్ధిలోనె సరసో, నీక్కులరుణంరుణితకింకిణీనికన్వణరయే.

నీ. తనకళాచిక మెచ్చి దహళాధినాథుచేతన కళా : కఁగొన్న తలరుబోడి
యంగహారముఁ జూపి యంగాధిపుమనోహరాంగహారముఁ గొన్న యబ్జపదన
యురుటింత గనిపించి హూణాధ్యుకెంగేలియురుటుఁగైకొన్న నీలోత్పలాక్షి
కట్టడల్పకటిఁచి ఘోట్టాణుచే నేలికట్టడల్ గైకొన్న కమలగంధి
డవిణముందట మొరచు నద్రవిణగాత్రీ, ఎచ్చి ముఖవీణ మురజమావజముసాంగ
మును విపంచియు ఘుమ్మన , మలరఁదెరమాటుమైఁ గొంత నిలిచి యత

క. సరళర్పుణంరుణమాపుర, చరణగతిస్ఫురణమునకు జనములమనముల్
దరువుగ నిడ రఘువరుపై, దరువొక్కటిగొనియె నెందుఁ దరువుదలిర్పన్.

క. కడలితెరవచ్చునచ్చర, కడిమిం జలదంబు పొందుఁగాదని కడఁకన్
విడివడు మెఱుంగన గవిసెన, యెడసిన యాదర్శమన మహిళతెర వెడలెన్.

క. కంతుం డొఱ యూడ్చిన నుణి, కుంతం బనఁ గుబుస మాడ్చుకుండలికుఱగా
ట్రాంత యన నింతి భూషణ, కాంతిఁ దళుక్కనియె యవనికానిర్గతయె.

క. బెళకె నటి మఱియు భళి పు, త్తడితెఱమూర్తీ భవించెఁ దధ్యంబనఁగాఁ
గెలకులఁ బట్టిన పంజుల, వెలుగులు పుంజీభవించి వెలసె ననంగన్.

క. పుష్పమోద సమాంఘిక, పుష్పాంజలి యిచ్చెఁ బుష్పపుటమునఁ దద్ధృ
జ్ఞిష్పాండిత్యము లనుచుం, బుష్పస్త్రుడు వాఱఁజల్లు పొదితూపులన్.

ఉ. కైయడవుల్లడల్కొలిపి కై మొరయుం దివుటఁబుశబ్దమా
రాయన దేసి కట్టడిఁ నిరంబుగఁ బట్టి ధరాధిరాడ్డను
గ్రేయునిపైఁ బ్రబంధములు గీతము చేరువచూపి చూడ్కిక
య్యాయతలోచనాతిలక ముప్పడు ముప్పిరి యొప్పగుప్పగన్.

నీ. లాలించు మైరాగలహరిభోగినిభంగి నొఱయుశబ్దము నెలయురుముగరిమఁ
గోపెత్తుఁ దొలుకారుకొమ్మించు మించునఁ జిరులాగుఁగొనుఁ బుట్టచెందుపగిదిఁ

తిరుగింత గనినొందు మరుబొమ్మరములీల దశసంచువెంచు రథంబునడక
మెసిరిగను మంసమరుదాపు దీపమ ట్లంటుగానము కంచుగంటకరణి
చులును రేవగాలు లను తాళశుద్ధబుద్ధి, యుదుట రేఖాప్రమాణంబు బుదుటుమురువు
సయభరంబులు భూజగన్నటుల కేలుల, మొనప దనిసిం చెవెలయాలిముద్దుపట్టి.

లయగ్రాహి.

కెంజిగురుటాకు సుదవిం బిడుచువామపదకంజమదనీలమణులం జులుకుఁ గెంపుల్
పింగిగొను సుపురము మలజులయుశంయుశలకుం జొరఁ గిరాజ్జమపరంజిచిలుగఁట
ప్రంజిగెడు మేఖలపయింజఱచి మంజులేర శింజితయుణంయుణల పుంజి గనుడింపక
లంజెలకేరోమాణి యనంతెలఁగు లోక శుకపంజరితహాసమణిమతిజరిసటింపక.

చ. అలఁతి యలంఠఁ దీర్చికొన సంతవసంతపికానులాపికా

వలీకినులుంగుఁ గోర మరువల్పులకోరిగతిం ధురీలున

స్వేలువడఁ దాళమంటి తననిల్కడకోపు నయంబు రేఖయు

స్వేళ కొమగింపుసొం పొసఁగ బిత్తరిపాదరసంబుకైవడిక.

చ. తిగుడుత తత్త తత్తకిట ధక్కిటధక్కిట ధక్కితోతయుం

జగజగ యుక్కుయుక్కు కిణయుంకిణయంచులతాంగిరంగముం

తుగఁజొరఁబాటి కైమొరఁబంచుఁగదలెచ్చ పతత్పదోద్ధతి

న్నిగళముఁద్రెంచుకొన్న రతి నేత్పిమహోగ్రమదానశంబునక.

శ్రీ. అగ్ధాభినయవేశ సంగరేఖాయాఫి గల్లకెల్ల విజాతిగానికోపు

కడకట్లరెడుతత్త కార గౌరవముకై మొరయుగ్గడించుచో ముద్దుఁబలుకు

లయగయికొనుచోట లాస్యహాసపౌధి యాదిగూడినచోటియందగింపు

జతియెత్తి గోలుచో జతగన్న పొదలిక తీరుమానముచోటి తేటసాలపు

కాంక్షఁగనువారి నీరుగాఁ గరఁచివైచె, నున్నయన్నాట్యపాటంబు జుండనిమ్మ

పాటలామోద యొకపాటఁబాటపాడ, మాటకప్పురొ మ్రోటుమక తేటలాత్తె.

శ్రీ. నరణానుచితవాద్యయురజినెఱ్ఱఁగఁజూచు నాల్జాపు మరుతూపువాడి దిష్టఁ

దెత్తెయ్యటంచు ధాత్రికి జూపుపదఘాత మె తనైపికుడైన నెదకుఁగోర

పదవాక్యశృక్పూర్వబాహాభినయలీలఁ సముఁబిల్చుటయెగాఁగి కమను లెంచఁ

గదలెనో కదలదో నుదతిపుటాలమేనవురంచుఁబ్రజచూడ్కికవుఁగనింపఁ

జేటికాశయాశాటికాభేదగళిస, లలితతాళావసానోల్లలత్కపోల

శుర్మజణకణ కంకర్యకలన కొప్పు, నతనుఁ జత్తన్వివృత్తాన్వితితఁ జెలంగె.

- క. ఉయ్యెలకోటంజూలదె, యాయ్యెలగా నొరులశరము లూరిండుటకు
స్వయ్యాయగు రిగురుంబోం, జ్ఞోయ్యరులు సరియె దాని యొక మైసిరికిన్.
- చ. నిలచిననిల్ల డెల్ల గణనీయము, చూపినచూపు లన్నియుం
నొలకరిమించు లించకనుకుంపకు శిశ్చగఁ జూచుచూడ్కియను
గలువలకోరికల కడకట్లను మెటనె యెగు శస్ట్ర మ
వ్వల జని జెట్టి పాత్ర తలవం పని మెట్టిరి జూణ లచ్చెలిన్.
- క. చదువిత దీఱ నొరులూం, దరు వింలగనిలెనర్త సంగినసంబూల్
లరుపరిపట్టు మట్టిరి, తరుపరిపాత్రలునుతంచు తెఱవకునంలెన్.
- గీ. దానిశేలికచేల్చిమోవంబునొంది, దానిశేలికిగుడిజియ్య నయచలంబొ
దానిశేలిక మైభోగతరము లిచ్చి, పదిలరములొన మోచ్చుకట్టడలుచే సె.
- చ. జేడినె గ్రీడనబ్బుటకుచేడనహింపురటన్న గిన్నెనం
జూడఁ బొసంగుభృంగినిభ చూళిక శేలికఁ జూడఁగూడున
వ్వేడు కాండ్రసిండు నిజవిక్షణరూలిక వన్నెవెట్టెన
ప్రీడవలీకలొలయుకురీకుక రీవచ్చు నాభిరేధులన్.
- ఉ. బిత్తరి పైడియిచ్చుసేటుఁ బట్టినటందురు కొందఁ శేలికో
గుత్తని కొందఁ తామరరు కోవెలజియ్యల కియ్యెయగోరిన్
హత్తునడండుఁ గొందఁ అపుడందురు వేటలెలారి మేలునాఁ
డిర్తలికాకుఁబోడి కని యెరుతురు కొంగఁ అనిర్గయోత్తులన్.
- ఉ. అంతట నేవతీచి పణవాదులు మ్రోయంగ లేని జానన్.
కాంతుఁడు వారకాంత లిడుకప్రపుటారతు లంది నీవి శు
ద్ధాంతయుఁ జేరినం జెలియ లన్నయుఁ జేటియు మాత్ర దీతగాల
ప్రదంతట నంతట న్నయిడి గుచ్చినవేడుకకాండ్రు వెన్నొనన్.
- నీ. కుచమంభముల నెట్టుకొను పట్టుననుకట్టు కాసెగా సగదట్టి గట్టుపట్టు
చరిపెణలోరాయు బిరుదుఁడెండేరంబు గమకపు మెలనూరిగంటచాలు
చెక్కులచెనుటఁజేర్చివమ్మగీసుదరేఖ కుంకుమపంకంబు గొనబూన్పూఁతి.
మెరయునెన్నుదుటి చందురువంక నానుంబు ముందఁబురువుగా మెఱయు డవిణ
వెలయఁగంకణకరమింత పీడికొనుచు, స్మరనకున్నిద్రభద్రగుంజరసోనంగ
మందగచునంబునం దచరుందిరసు న, కుందిరంబుగఁ జనుదెంచెఁ గంఠరదన.
- కా. ఆలాసన్యనతిఁకలంసయు నికాయంబుబ్బువేళి చు న

వేళ న్నావ్యశక రాధ చిత్తజభుజావేల్లప్రసూర్వత్తి కా
జ్యాలజ్ఞాః త్ర కాక టూక్షగరిశిక్షామంపమంచాక్షుఁడై
నాన కాక్షిపిలాసకృత్యములు నానాకృత్యములైచ్చుచున్.

మ. కనుఁగొన్నయ్యలు చండ దండసునినం దైకోకయ్యావేటక
తినమి నశి పుపింద విందసర కేతెంచెంగదా యన్నవీ
నునకపంజేగ్గక దర్పకప్రసారసందోహహరిస్సాంతుఁడై
తనగిహంతము చేతతైత్యసుతుఁ డంతశ్చింతగంతుల్గొనన్.

తా. ఔషధ్యుత్పరిసాటిచేసి నటన నోహోజాశువాచిల్పరా
మగ్యుల్లల తీరగోండ్లఁ గననూ మద్వీక్షునున్లవ్యమా
వేయ్యాలు ల్లరభిని చేటినుణికి న్నెచ్చించి పంచెపుకా
క్షయ్యులక్కుచేమామ్మకొందు నకటా సంతాప మింతేటిన్.

తా. వైశ్యుల్నిప్పిస నవ్వనీ కటకవిద్వత్కోటిచేటిభటా
వశ్యాశుఁడని పల్కినం బలుకనీ వాణిజ్యపూజ్యుల్లోధనే
ద్రోశ్యుల్కం నపుహొత్తుచాత్తదని ముండే త్రోచినఁద్రోవనీ
వేశ్యాకన్దుకరాల చుంబనకళా వృత్తింబవర్తించెదన్.

మ. అని యారేయి వరీయుఁ డర్యమణిశయ్యంగూర్కెనోలేదోవే
విన వేష్యాగురు విప్రునిం బిలిచి వేవేలిచ్చి యికార్కమ
త్తిన సంజేకద కొంచునాసి భవదంతేనాసిని గూర్చుదా
యన నాఁ దాయన వేగనట్టుకిని రూపాజీవకుం దెల్పఁగన్.

చ. విడిచినవీరయు నుడుచువేసలిపుప్పులు తెల్లిదాల్చు పు
త్తడికడియంబులుం దనదుతముఁడునికొమ్మమెఱుంగుఁ గవచ్చులుం
దొడిమిచ్చి దానిని తోడనె బుద్ధులుచెప్పి చెప్పి తా
విడమొకటిచ్చి యుగ్గణిక వేపనుపం జనియెకరయంబునన్.

చ. చనినుటచేటికా చయము చక్కనిముచ్చటలాడువెచ్చగాం
డ్రనుగని పేనుజూచు జగడంబులు దీరుపనిల్చుఁగాని సో
యినపని గొబ్బినం గనమి నెక్కడియేలికసాని కష్టతా
డన మొనరించునో యనదుటంకు స్వభాషము మాన్పశక్యమే.

తా. నక్తంజాగరణారుణాక్షితను నానారజ్జుఘాతాదిం
త్యక్తప్రడపునఃప్రసర్జ్యటనయధ్ధమిల్లస్వస్వామినీ

భుక్తోన్ముక్త సుమాంబరాభరణతాంబూలార్ద్రజిహ్వంనలా
సక్తాలోకనయేకకాశకవేళ్యాదాసి యేతేచుచున్.

సీ. ఎదురైన సతనిల్పి యీబండిగురివింపయొంటిపే రెంతకుఁగొంటివనియె
గొండుటఁ జొటుకునఁగొజికి యెప్పులెనెని నెండుపట్టిపాటియెల్లెనునుచు
నొకతెముంగిటఁగాంచి యుముకవుట్టదె తట్టువీరగోమయం బెండసాగెననుచు
నీళ్లుపామునెలంతనిలుమని దినమెన్ని పంటులు వట్టువీరయింటికి నుచు
వచ్చెవెలబోటిచేటి యవ్వైశ్యవాటి, తెలుపుగలశాటి ముక్కలతీగపోగు
యెంతవెట్టియు నొరతనంబెఱుఁగవయ్యె, నెందుజాతిగుణంబుతో మందుగిలదె.

క. గడివోతుదాసి యపుడం, గడికడకుం దాసి వాసి గడియించుఘనన్
విడధిపనందనరాకా, నిడధిపుఁగని వచ్చినట్టి నిజకథఁ చెలుపన్.

క. మిన్నంటి దానిసుద్దికి, మొన్నంటికళావిలాసములు వేర్కొనుచున్
సన్నతగాత్రమొగంపుఁ బ్ర, సన్నత కదయిచ్చి బేగసారము పూజనెన్.

సీ. పసిమిగ్ర మైదు నిమ్మపండ్లమ్మఁదెచ్చిన నంటక సతిగుబ్బ లంటఁ చలఁమఁ
జొక్కఁపుఁదెలిజీనిచక్కెరల్ దేవెలకందక చెలిపూవియందఁగోగుఁ
గనకంపువనకింత దనకమ్మఁదెచ్చిన నొరయక తరుణిమే నొరయఁదిపురు
గొప్పసీలము క్రయంబొప్ప నీకిడెదన్న నొడియ కింతికచంబునొడియఁగడఁగుఁ
దేనె యని నూనె నూనెకుఁ దేనె నూనె, లేనెలకు నేయి నేయంచు దివ్యచమురు
కాని గొనివచ్చు నించువిల్కానికాని, కోలసడఁగన్న తొడగన్న కొడుకుమిన్న.

సీ. కవితెనిల్చినయప్పు జవిత్రవాయఁగఁబోయి బుజవైచె వేనూళ్ళపూటలెక్క
నొక్కనికొకకొన్ని రొక్కరూక లాసంగి కాసులలెక్కలో వ్రానికొనియె
వక్కలలోచక్కువకువైచినబరీదు లొకనికి సరకుతో నొడినినైచె
బైకమిచ్చిన నొంటిపడి కంగడికి నిడ్డ కలపెసల్లంపెఁడుఁగొలిచివిడిచె
మాటయరవిన్ని నొరునిపై నానఁ జూడ్కి

బయలుపయికంబునకుఁజూచుఁబాణిలంజె

తగవునకుఁ గొంతపినవెట్టినగవు గనియె

వేశ్యసుద్దికిఁ జెవియిచ్చి వైశ్యసుతుఁడు.

గీ. నెట్టితోరేలు విటుల నన్నట్టిలంజ, సుద్దు లొకకొన్ని లేనివి ఒద్దుకొనుచు
ననఁటిపండ్లొల్చి చక్కెరనద్దుకొనుచు, దాసిపసివెట్టి తోళ్ళనూత్రంబుచిక్క.

గీ. గుట్టిడక నెట్టితోఁ జెవి కొటికి కొటికి, సరవిగాఁ దనకోలిక సానివారి

- మరక్కరక్కంబు తెల్లను మట్టుమీటి, చీర కాసించినడిగెఁబొనోరెఁడెఁగు
క. నుడిగి రహస్యోక్తులు దా, నుడిగి దృగంచలనిబద్ధ యునమణిమంజ
య్యఁడు రాణుఁభిగుణవైఖరి, విడఁదిప శేఖరునితోఁ బ్రవేశితఁబలికె
ఉ. మూసెన ముత్తియంబు వెలముద్దియలుం బలెఁగాదు పల్లవు
ల్పేసిన భాగ్య మత్తరుణి చిత్తరుబొమ్మ రతిప్రపీణ పీ
ణాసరి నాగ్రగణ్య మృగ నాభిమృగంబు ధనంబు రాశిగాఁ
బోసి నుసమా మితీయు భూభవనంబున బుట్టఁబోదురా.
- చ. ఎఱుఁగవు గాక యీకలికి యెంతయొయారి దిగంతరంబులకె
మెఱవడి గన్న కిన్నె దొరమెచ్చు మిటారికటారిగాఁడు మే
రురువణిమేరమానసి యయో కడునుబ్బరికత్తె మిక్కిలిక
గుఱిముఱి నాగవాసమునకు న్ననకుం గొనియాడ శక్యమే.
- క. కనకంబునకు న్నందు, న్నెనుకయుఁగన నేల యోయి నీకంటేనా
ధనమున్నపుగడించితో, నినుధనముగడించెనో పణిగ్పంచమణి.
- నీ. పురులు కూఁకటితోనఁ గూడినంత నె కుంతలాధ్యుండు సవరంబు లంపలేదె
చనువోయి పొటమరించిన నాఁడె అవికెజో డల్లపైతాణిరాజంపలేదె
జనునభారము కొంత జనియించు నెడఁగాంచికాధినాథుఁడు కాంచి యంపలేదె
మందయానవిలాస మందినతటి కటకాధీశ్వరుఁడు పెండ్లె మంపలేదె
యంగనసమర్త వెట్టిననపుడె నన్నుఁ, గుప్తరించని విటులేరి నేస్తమునకుఁ
బూర్ణచంద్రాస్యయాప నాభ్యుదయమునకు, నెదురుచూడనిదొరికిడ్డఁడెందుఁగలఁడె
- ఉ. అంగకళింగరాజులు గృహంగణమంగన కాచినారల
న్నంగయికోదు వారిదు ధనం బదె యక్కరో చక్కఁజూడుమ
న్నంగడకంటఁ జూడదు కనత్కనకాంగి తనంతఁదానె నీ
యంగడిదాఁకఁ బొమ్మనుచు నంపెఁగదా యిదినీకుఁ జాలదా.
- క. దానిశరీరము నీదిను, హానిశతాంశంబు లేదటంచుకొ ప్రవ్యా
ప్తానిశమదయై బానిస, యానిశికేతెన్పుటంచు నింటికిఁ జనియెకొ.
- ఉ. మున్ను విటుల్కచాకచి సమున్నతి దెచ్చిన కుంతలాళి బా
రన్నిరసించునంచు బలురాయిడివాలిన చన్ను లఱిచోఁ
దన్నినవంచు నుబ్బలకుఁ దాళిన యేండ్లవి పెక్కులుండఁగా
మొన్న సమర్తవెట్టెనని ముద్దియ డబ్బిన నుబ్బెనయ్యెడకొ.

- క. అపు డతఁడు పణ్యచపలా, విపులాక్షీ మణికిలచి విపణిపాలఁతిపాం
దెపు డను తఱి నపరనగం, బాపయింబడి పారలి ప్రాద్దు పొటుకునఁగ్రుఁకెన్.
- సీ. నీకుఁ గాఁగాఁ జేడె చేకూఱినది గాక కొంచెగానికి సవకూడు తెల్లు
నేను జువీ దాని కెచ్చరించిననాఁడ నామాట జవదాట దావృగాక్షి
మణివారి మేనమామకు నాకు నోయి పొగిణిన్నేహ మెపు డింతనాట నుండి
వయసునాఁడా రూపనంఁకుఁడా యంచును నచ్చెల్ల యడిగె నన్దుఁచ్చి గుచ్చి
కుచ్చితం డింత యెఱుంగ చచ్చుచ్చె కంటఁ
కంటి విభ్యాతి నాతిఁ గైకొంటి వనుచు
నచటి జూటలు నసగొంటు లతని వేడి
వేడి పూచనె దోఁచిరి వెట్టి రేచి.
- క. తల్లలనావలనాసం | పుల్లదృగంభోజభల్ల భుగ్నాత్మకుఁడై
యల్లతఁడు హల్లకాహితు | డల్లంతట నుండగానె యంగడిమూనెన్
- సీ. సకునిచేఁ బడిఁగన్న సికమల్లికలు జుట్టికొత్తనందురుకావిగడ్డఁ గట్టి
మునుపంటివలెఁగాదు నునుపంటనిడుమన్నఁ బొందికఁ గన్తూరిబొట్టు వెట్టి
నీమోమునకుఁ గావు నిడుచయొంట్లవిబాగు గద యన్నఁ గుడువచొకట్లు దాల్చి
యాళోకకుచ కట్టు నీకోకవగలన్న పలిప నేలుపు వల్లెవాటు వైచి
చెలిసడుగు నీటు మెడనిక్కు చిదుగుపాట, చదురుపదరులు జముదాళిసాము పహిర
హింప వైశ్యాత్మజుఁడు వేశ్యయింటికడకు, వెడలెబాపనచెలికాంఁడు వెంటనంట.
- క. ఒకనికిదుప్పటి యొకనికి, సికవస్త్రము వేటొకనికి సికతాయెతు లిం
టికివచ్చి యిత్తుననియెన్, శకునము బాగాయె నన్న సంభ్రమపరుఁడై
- సీ. ఒకదారు లొకదారి శుకశారులెనయు మానికెదారిచెల్లెండ్ర నిలయమమరు
ముంగిట నిధు తిన్నె మూయని మద్దెల కుట్లదండియఁ గుడికూటిగూడ
కోవెలతెక్కింపుగుడ్డ వాసెన కాఁగు కుంటెనకొండిగాఁ డింటిబంటు
బొజుగిడ్డకావలిబుడుత గొడుంగుల గబ్బిగుండఁడు రసమబ్బు వెజ్జు
ముందుబోడ్డాసఁ బాఁతిస ముసుఁగు జూటు, చిగురుచల్లనిబలుపూఁత చెందిరంపు
వాస్తుబొలికట్టు గేస్తురాబస్తరించు, నూరబవినీఁడుగలగృహం బొరసి విటుఁడు.
- సీ. వారకాంతామాత వయసునాఁడెక్కిన ప్రాంతపల్లకి కొమ్ము పరులు చూడఁ
గట్టిపెట్టిన మిద్దె గడచిపోఁబనివెట్టు చుట్టుకొలారింత చూచునటుల
విటుల విరాళించినటు లచ్చెరువు చెందఁ బటులాంగలికపాళిఘటనగన్న

- పట్టపైన యుబ్బుఁ జప్పర యుప్పరం బైక పడకింటి ముందటిబాకితన్నె
 పన్నెలతివాసిపై కీణవైస్సవుండు, స్వీకరబాపడు చదివించు విప్రగ్రహము
 భరత మయగారు విడమిచ్చుపడఁతి గొలువ, నచ్చెలువ పచ్చికొలువున్న యచటకరి.
- గీ. సురటు లొకరెండు గోవకస్తురి జవాది, గాజుగిన్నియ చందురుకవి ఆపికె
 కొప్పునవరంబు పోక లాకులు దుకూల, ములుపగార బట్టి పెట్టి కూర్చున్న తటిసి.
- ఉ. కప్పుమెటుంగు కొప్పునగకాయలు కాయల కొప్పు దండముం
 జొప్పుడు దండమట్లు రహించాపిన మేరువు మేరువుం బలెం
 దప్పని మెట్లు మెట్లు కొకదారిగ నేర్పడు శిల్పితంతులుం
 జెప్పఁగరాని వీణోదనచేతికిఁ దమ్ముడు తెచ్చి యిచ్చినన్.
- ఉ. కోమటి చూడఁ గాంత యొకఁకొంత పడం బొకకొంతపల్లవిం
 జేమెరవల్లు చూపి గురుచెంతకు వీణియఁ జేర్చి దీనిపా
 లేనుహిపాలకుం డెటుఁగు నెయని వైశ్యునికాన్క గన్గొన
 న్వేమటుఁగాంచి యమ్మఁబిలువే యని చేటిని బిల్చినంతటన్.
- గీ. నటిననటిన చికిచికినెటులు బొమలా, పాదములు పెద్దపుట్టంబు పడగజోడు
 పూత నేవాదులకడంబు మాతనిట్ట, తెల్లవెండుక వీడెంపుఁజొల్లనిగుడ.
- నీ. ఒదిగియాత్తువయోవియోగంబుచే నంచనడక నడల్చెనా నడకృశింపఁ
 బున్నంబు లుడివోనఁ బొలుపువోనాడిన తీవయో యన మేనిచేవఁద్రోవ
 మున్నె పయోధరంబులు వ్రాల కళ డిందు కమలమో యన మోముగానుపింప
 నధికశరత్ప్రాప్తి నవతరించిన శుభ్రమేఘమో యనఁగ భమ్మిల మెనయ
 నొంటిపలు సొంటి తలపట్టు కుంటినడక, కంటికాటుకయొడివక్క కాజిత్తి
 వ్రేలియాకొత్తుఁ జెందియవ్వెలవెలంది, తల్లియేతెంచి విటుకాన్క లెల్లఁగాంచి
- క. ఎవ్వరుదెచ్చిరొ కస్తురి, దువ్వట మీఱవికె నెలవతులు సవరంబీ
 జవాది యన్న నవ్వెల, జవ్వని యూరవ్య నయనసంజ్ఞంజూపెన్
- నీ. ఇతఁడా కళానిధి యీకళానిధిపేరు దగు నీతనికె యెంతదాత జాణ
 స్నేహింపఁ దగునాఁడు చేపట్టుకుంచంబు ధనరాశివాఁడు పేదలకు దిక్కు
 చుట్టాల సురభి రాజులచేతినిమ్మపండే రాజు వీఁడె బంగారమయ్య
 వెయ్యులు లిచ్చె నీవిని దొడ్డు కొంచెంబు నేరఁ డేవేళ జన్మించినాఁడొ
 నేఁడు మొదలుగ మఱియొక్క నీటుకానిఁ, బిలుతువుగదా యహో వైష్ణి
 నీవెఱుంగుదు మనపాలి జేవుఁ డితఁడు, పొడకు మని కూఁతు నదలించి విటు

౩. వినియందుదురై కదా వెలయాండ్రీ తీటుగా దీకాపు పగవార మింత మేము
మొన్నమానిసి యకాటఁ : న్నె కన్నెటికాన నెంతేసి రాచవా డింటిక నపు
మేమి కావలసిన నదె కొమ్ము మేమురమ్మనిన వచ్చెన నెఱప్పవైతి వేని
వ్వాడైన విని డిందుపాటు చేసెద మిదె యంచు పట్టెడు ముడుపించు నగులు
పెట్టెడఁడరిసినఁ బట్ట నిన్నుట్టి నాన, నీవుపోరానివాఁడవు నిన్నుఁ గలొ
యాదిగుడిలోన నినుఁజూచె నటగదాప, రాకు తటుచయ్యె నీపైవిరాళిఁ బొరలి.
౪. నీమహాలంతు లెల్లఁ చమచేతికి వచ్చినదాఁక నోయి నా
సామి విత్తీర్ణ కర్ణ యనసాగుదు రంతటిలోన నోయి నీ
గామః నామమెయ్యెదియొకా యనఁజూతురు కూఁతురాపగిక్
గామిడికత్తెగాదు మిముఁ గన్నులఁ గప్పకొనంగ నేరుచుక్.
౫. ఎవ్వనిఁ జూచినం గళల నింద్రునిఁ జంద్రుని నిన్నుఁజూచిన
ట్టివ్వనరాశి వేష్టితమహి న్నిహిఁ జూడగఁ జుచ్చరించు నా
జవ్వని పిండు రెండవ బినపొసవపొదరుండవే ధృతిం
గవ్వపుగొండ విచ్చకముగాదుసుమీ తమతల్లితో డనక్
౬. ఆచ్చేడియ తచ్చనలకు | నిచ్చనుహోత్సాహ మంది యిచ్చెలువకు నే
మిచ్చిన ఋణంబు గావని | బచ్చు రుటంబచ్చుపడఁగ భావించి మదిక్.
౭. భావించి సఖునిఁ గన్గొని | రావించి దుకూలములు వరాలాం దెమ్మా
యావనిత కనుచుఁ జెలినని | యీవలఁ దెప్పించి మఱీయు నిప్పించుట యుక్.
౮. అప్పుడు లంజెసాని సాగసాని కడుంబయితాణి యొప్పుగం
గుప్పస మింత్రగుచ్చి కుచకుంభయుగం బరనిక్క నీల్లి బ
ల్గొప్పు కికుప్పుఁ గప్పరుచి గుప్పఁగలేచి తటిన్నరీచిక
ల్లుప్పలుగాఁగఁ జూచి గురుకుంజరు పిడ్గొని వేడ్క రిక్కొనక్.
౯. మజ్జనశాలకై యరిగి మజ్జనమచ్చట నాడివచ్చివే
బుజ్జవమొప్పుఁ దల్లి యిడు పూన్నిభుజించి ధరించి గొజ్జెఁగ
ల్గొజ్జెఁగనీట నీటుగను కుంకుమపంక మలంది కంతుచే
గజ్జెలకోల బాల గణికామణి తారణితాంగదాంఘ్రియై.
౧౦. పంకజపాణిచక్క నిడు పావలుద్రొక్కి శయావశిష్టపుం
గుంకుమ పావడం దుడిచికొం చుడిగంపుఁబడంతి దృగ్విలా
సాంకితచుట్టియిచ్చు తెలవా కథరంబునఁ గొంచు రత్న తా

టాకధగధగప్రభుటంపుతటిల్లతపిక్కటిల్లఁగన్.

నీ. ముడుఁగుఁదామరకింద నడఁగుకొంబలుపుతో నకినెలపట్టిమంచపు రుటంబు
డగ్గఱ నేస్త కాండ్రకు నిడ్డజగపీఁట తళుకుబంగరుకాసెఁ దగులుతగులు
వేఱయొక్క యందుకై విటమోహమున నూలు బాగాలువైచు కప్రంపుబరణి
తెల్లజిల్లేడువేలు పిళ్ళారి దివెగూడు గాజుటద్దము కావుకరవటంబు
పట్టుపుట్టంబు సొగటాలపాళి నేఁత, పొఁతచిటిచాఁప మంచి విపంచి మంచి
సుతులు గూడిన దండియసొంపుగన్న, పడుకయిలుసొచ్చె నప్పుడప్పణ్యమహేశ.

క. అలరుందావియు గందపు, వలపున్ సొంబొణిఘాపవాసన యిలు వా
కిలిసారముంచిన విటమణి, కలకాలం బిచట బ్రదుకఁగాఁ దగు ననియెన్.

మ. రణనాటికచరాలుతత్కలరవీరంగ ద్విటంకంబు లెం
కణలభ్యాంగణవేదికాభవన భక్కత్కీర మామోదనా
చణశయ్యాతలపీఠ శుభ్రపటవాసభ్రాజి పేటిక మ
గ్గణికాకేళినికేతనంబు విటవర్గస్వర్గ మీక్షించుచున్

క. అగురుగురుధూప కుంకుమ, మృగమదపాటీరపంక మిహికాలహరీ
లగనఘనగంధగణికా, నగణితపర్యంక మర్యనందనుఁ డొందన్.

క. పాటీరగంధిగణికా, జూటీరత్నంబు వైశ్యజ్ఞానకుం దనకున్
వీటిదాస్యముసేయు వ, ధూటీమణి సమయమెఱిఁగి తొలఁగినపిదపన్.

నీ. పైపూఁత తమి లీలఁ బైవ్రాల జుమ్మ రనియె వైశ్యరాధేయునికిని మేను
కంకణార్భటుల బాగాలు చేనిడుపూన్ని నగరేశ్వరునియొడ ల్గురుపొడిచెఁ
దెగఁగాఁ గొటికి నోట సగ మెసంగినచుట్ట మలయజావల్లభు మైచెమర్చెఁ
బుక్కిటతమ్మలం బొక్కింత చవిచూప నుత్తమజన్ము మే నుబ్బెఁ గళల
మోవి చిక్కించుకొని పంటిమొనల నొక్కి, దక్కితి నటన్న కలరవోత్కంతకంత
కవకివధ్వనికిని గణికకు మనంబు, క్రియముగావించె నుద్యోగరాఘవుండు.

చ. సరసపుఁ బల్కులన్ బడకసంగతి కొప్పని గచ్చులన్ బయో
ధరతటు లంటనీని వెడతక్కుల నెయ్యపుటూదికొట్టులన్
సురతపుఁ దృప్తి లేనియరచొక్కుల వాతెఱతేనె గుక్కికు
ల్పెరపుటలన్ గిరాటవిటు నిద్దపుఁ జిత్తము మెత్తఁజేయుచున్

చ. అలఘునఖవ్రాణంబులఁ గరాంగుళి కాధ్వని నర్కమర్కపుం
బలుకుల రంగుముంగురులపట్ల భుజాంతరముష్టి ఘట్టనం

- బులఁ బడతాడనంబులఁ గపోలచపేట విలాసచేష్టఁ జ
క్కిలిగిలిగింతకాటుల మృగీదృశ లోనగఁజేసె వైశ్యజ్ఞాన్
- ఉ. చక్కెరమోవి యిచ్చి బిగిచన్దవ కాఁగిలి యిచ్చెఁ జెక్కుకాఁ
టొక్కటి యిచ్చె గోరు కొన నూరులు చించఁగనిచ్చెఁ గాని యా
దిక్కునఁ జాచుకేలు సొరిదిం బిరుతివ్వక తట్టివైచె నాఁ
డక్కరినాత్తురా లతనిపాఠము చూడక మాటిమాటికిన్.
- గీ. రవలిదండలు సడలించి అవికె దిగిచి, కాంచియెడలించి నెటికఁచెంగావి చుట్టి
పోకముడి యొగటికట్టుతోఁ బువ్వుబోడి, పడక కొప్పినచందంబు పలిఁగరంచె.
- చ. పడకకు నీవజాణ వని పైబడి హేయని మోము మోముపై
నిడి వలచెక్కుటద్దము కయిన్వడివెట్టి యురంబు తట్టి యి
మ్మకిగద యక్కతోడు మదిమక్కువ నీపయి యక్కరైన య
స్వడు వెల కమ్మకొమ్ము పొరపొచ్చెగాదు ఏధూ మనోభవా.
- చ. నిలువునకుం గరంగఁ గళనేర్పున నంటితి నీవు చాలదా
తెలియను నిన్ను మున్ను నొకతీరుగఁ జూచితి నీదుకాఁగిట
న్వలవని యాటదింగలుగునా యని పైకొని నిల్చినిల్చి య
చ్చెలిపయివ్రాలి మోవి కఱచెం గరఁచెం గరచేష్ట నీరుగన్.
- క. పికవాణీగళవిగళ, త్కకపికశుకకులనినాద కవకివరవయు
గ్వికవిక కిలకిలహసన, ప్రకటవ్యసనముల కతఁడు పరవశుఁ డయ్యెన్.
- ఉ. చక్కనివాఁడ వీవెకద జాణవు నేర్పరి వంచు నక్కపై
మక్కువ ప్రాలి తత్కరముమైనవరించి సిగంది వంచి య
చ్చెక్కిలి మిక్కిలిం గఱచి చేతికొలంది నురంబుగ్రుద్ది తా
నక్కడ ముద్దువెట్టుకొని యాసతి దాసునిఁజేసె నవ్విటున్.
- క. ఇదియేపరమానందం, బిదియేపరబ్రహ్మ మనుచు నెంచంజంచ
నన్దనాగగామినీకృత, రదనచ్చదనచ్చిదా చ్చరాగచ్చలుండై.
- ఉ. రాలినవాఁడుఁబువ్వులు ధరంబడువక్కలు నాకుఁజీరిక
ల్నేలను జిందు గందవొడి నిండిన తమ్మకరల్ కదంబముల్
వాలిచివైచుకాగితము వత్తి రవుల్లాని మృగ్గుదివ్వెయున్
హేలఘటిల్లు నప్పడుకయిల్వెడలెన్ విటమాళి వేకువన్.
- క. నానాటికి గణికామణి, పైనాటినకూర్చి వేర్చి భర్తపటంబుల్

దీనారంబులుఁ జేర్చిన, దీనారంభముల నతఁడు తిరుగందొడఁగెన్.

గీ. ప్రత్యహము నూనె నీకాయ పంచదార, కొత్త పోకలు మిదియ మింగువ గుడంబు
ముత్తెనరులు పెనల్పెట్టి గుత్తలంజె, కెత్తి పుత్తెంచి యంగడి రిత్త చేసె.

ఉ. అల్లుఁ డటంచుఁ దల్లి తమయాతఁడటంచును గూతురన్నిటం

బల్లిదుఁ డేలికాననుచుఁ బానిసె వావిని బావయంచు న

చ్చెల్లెలు నచ్చినట్లుపయిఁ జేతులు వైచుచు ముద్దువెట్టి పైఁ

ద్రోళ్ళుచు నల్లిబిల్లివగఁ దీసిరి వాసివరాలు రాశిగన్.

సీ. రత్నంబులిచ్చి నారవధూటి దయఁదెచ్చి పువ్యరాగోదయస్ఫూతిఁ పదలెఁ

గలసొమ్ము చేర్చి మేల్గణికామణికిఁ గూర్చి కూర్చినభరణిపైఁ గూర్చివిడిచెఁ

దనమంచిలంజెపై మనసువెంచి పునర్వనూదార సంగ్రహమోదమడఁచె

గాదెకొల్పెత్తి వేశ్యాదరం బత్తి విశాఖలసత్ప్రేమ చాలుననియె

కోహిణీభతఁ రత్నాకరుని యనుంగుఁ, బట్టిమున్నకళానిధి పలుకులేల

చిత్తమిడెనేని యేమేమి సేయలేదు, కంతుహరునైనఁ బెల్లాటక తైతగులు.

క. అడుగనివానిదె పాపము, పొడఁగని పద్యంబుఁ జదివి పొగడఁగనిడు తా

నుడుగని యీవులు వలరా, నడగనినుడుగులమిటారి నను పెట్టి దొడ్లో.

ఉ. వైశ్యకుమార మారపరవైశ్యధరాధరవజ్రధార దు

ర్వైశ్యహృదంతశల్య శతవైశ్యభయఁకర లోభవద్భవ

ద్వైశ్యభుజంగ యంచుఁ గయివారము సేయుచు డుస్సి రథఁము

ర్వైశ్యలు నట్టువ ల్కణితవేత్తలు మట్టులు జాతికతఁలున్.

క. ఉద్యోగరాఘవుం డని, పద్యంబులు నూకఁగేరి పంచలఁ జదువన్

విద్యాధికులకు వల్లము, చోద్యంబుగ విడిచి లంజ చూడఁగ నిచ్చున్.

సీ. అప్పవెట్టినచోటి కడుగఁబోవఁడు గాని సన్యాంగనలతప్పపైఁడికరుగు

నొకరికిచ్చినవెచ్చ మొకటివ్రాయఁడుగాని మకరి వేశ్యాగల్లముకురివ్రాయు

సంజబేరములాడి సంచిగట్టఁడుగాని గణికాలలామకుఁ గాసెగట్టుఁ

దాసువణఁముఁ దూచఁ ద్రాసువట్టఁడుగాని వారకాంతను సొమ్మువహికిఁ బట్టు

లింతచిల్లరతండ్రి కందీఁడుగాని, యల్లవెలచేడియకు విడెమంది యిచ్చుఁ

జేటికా సఖికోటికాచ్చిన్నకటుఁడు, శాటికాహృష్టనటుఁడు కిరాటవిటుఁడు.

సీ. ప్రతిదినంబును జెంపపై రేఖ దిద్దించి ప్రొద్దొకవగ వన్నెబొట్టువెట్టుఁ

దనచేకొనని యాచకునకుఁ బొమ్మనిపల్కు నెలకట్టడలు సేయు నేస్తకాండ్ర

కొరువేడు నర్థార్థి కోయి రమ్మని యిచ్చు నొల్లనిచో బల్చి నిల్లుసేర్చు
సేరు కుంకుమ నూతి చెలికాండ్రైపై జల్లు గోణముతోఁబోవుఁ గోకలిచ్చి
కలఁడె నీవంటి బలువెచ్చకాఁ డటన్న, నధికు లీరెఱిఁగినఁజాలు ననుచు బిగియు
దర్పణాలోకనీయకందర్పకేళి, ఫలితనఖపాళి పల్లవపాశమాళి.

ఉ. గాయకుఁ డొక్కగాయకశిఖామణి నాయెడఁ దద్దురు నివిప
త్యాయతవృత్తి పతీకలు ప్రియవ్రతసూనునిఁ గాంచి వైశ్యరా
ధేయ సుధీజనావలివిధేయ భవత్సుతుఁ డిచ్చినట్టి కా
శేయముఁ గంటె దానగుణశేఖరుఁ డంచుఁ బదంబువాడినన్.

ఉ. ఉల్లము జల్లనం గలఁగి యొక్కెడఁ దక్కెడకోల వైచివీ
డొల్లఁడొ కాని విద్యలనియుంటిఁ గదా యని కొంత చింతతో
వల్లము పాఱవైచుకొను వైశ్యనిజాడ నిజంబుగాననం
జిల్లర బేరము ల్విడిచి చేరికుమారునిఁ దండి యిట్లనున్.

క. ఓరితిరిగెడువేశ్యా, నారీతిలంకంబు తగులునంబడి యెటులం
జేరొక్కమిచ్చిచెక్కిటి, గోరొక్కటిఁ గొంటి కొంటిగొంటుతెఱంగుల్.

క. కేవలనైపుణి విపణిన, యౌవలసిన బేరసారమొందక యెందున్
నీవలె నీవలఁ దిరిగిరె, కోవెలవెలయాండ్రినంటికోమటిబిడ్డల్.

ఉ. ఎక్కువ దెచ్చి తక్కువకు నింటికడ న్నర కమ్మఁ జూచుటో
వక్కలు నాకు లమ్ము బుధవారపు సంతకు జట్టిగట్టుటో
తెక్కలనంపుటంబుఁ బ్రబలించుటో కోమటివారి పిన్నవాఁ
డెక్కడ లంజబేర మది యెక్కడ నెక్కడి కెక్క డక్కటా!

గీ. ఒక్కనాఁ డైన ననువైన వక్క దినక, చిక్కచల్లయుఁ బెరుగుపాల్గుక్కెడఁజుఁగ
కెక్కుడుగఁ గూడఁబెట్టిన రొక్కమకట, యక్కడికిఁ చేర్పనీకుఁ జేయొక్కడాడె.

ఉ. చూడమె దాని యిల్లు రవిచూచినసూడియఁ గేరితూర్పున
న్వాడకుఁ బశ్చిమంపుఁ దలవాకిలి గచ్చుటరంగుగోడకున్
వేడుకకాండ్రయోటములు వింతలువ్రాసిన వీడు గాదెయా
కోడె మిటారి నాగడనకున్నటిపాత్రమె నేడు పుత్రకా.

శా. ఈచౌకట్లపయిం బదైదులు వరా లిమ్ము మొద ల్వడ్డియు
న్వేచెల్లించెద మెప్పు నీవడిగిన న్నెట్టియన న్గల్గినన్
మాచేనుండునె మెండుగా సరకుఁదేమా యందుఁగా నారి మో

మేచందంబునఁ జూతు నాగడన నీయావు ల్బయ లేచెనెఁగా.

ఉ. నంచులు మోసి బేరముల నంచులు నించిన కాంచనంబులుం
గుంచెడు మాటల నిట్టులఁ గుంచెడు చంచలలోచనాళికిన్
గొంచక పంచిపెట్టితివి కుంచెడు కుంచము కూడఁబెట్టిన
న్నంచము మాయసేసె ననుమాట ప్రపంచము గాంచె నెంచగన్.

సీ. వెచ్చంబు చేసినఁబుచ్చినగొంటుపోఁ కిచ్చిననొకజాడపచ్చనాకు
కొమ్మన్న నలసందగుగిళ్ళు కొణిదెఁడు పెట్టెడుచో నుప్పు షిడికెఁ డంత
యిందమనిన నాలుగే నిర్మియపుగింజ లిడుదేని తలకింత యిప్పపిండి
దయచేసినను గూరదంటు వేడినవిరెండొసఁగిన దొక నల్లపసువుఁగొమ్ము
పాలుమాలిన యేనొక్కపఱకగాక, కుదువయిచ్చిన సొప్పేమి కోకలేమి
తల్లిమెడనున్న నానేమి దండలేమి, కొడుకమనజాతిలోలేనిగుణముగలదె.

ఉ. మక్కువ నొక్కవేళల సుమాళము వచ్చిన పంచె కొంగునం
దక్కరి పాఠకాపులొక తారముగట్టి రమింపఁ బోయి మే
మక్కడ రౌతు బంటునికి నందముగైకొని సానికూతురా
చక్కెర లెక్కరావనుచుఁ జక్కఁగ పత్తుము రొక్కమిత్తుమే.

క. తారము గాకుండిన నవ, తారము తారము పసిండి తగువెలనవలా
బేరము మఱివైశ్యస్తం, బేరమునకె తగుదుగా కుబేరముఖులకున్.

ల. నెటికెలు దిస్సి చే విసికి నిక్కి యొకించుక యావలించి నం
జిటికలువేసి మైయొరగుచేసి భుజంగులవాతెఱల్పదా
ఘటికెలు చేసి దబ్బరలు గూసి సదా సికరాసి మాడలే
పుటికలఁ బోసి వాసిగను పొత్తులతోత్తుల కేడ సత్తెముల్.

క. పండుగలని గుడిలోపలి, దండుగలనికొండలయ్య దాసశృంచున్
మిండలమిత్తి మిటారులు, తెండోయని దోచకున్న దినములు గలవే.

ఉ. కంజభవాచులు న్ననసు గానరుగా నరులారతిక్రియన్
రంజిల జేయువార లపరంజి యొసంగెడువారు కన్గొనన్
గెంజిగురాకుఁ జూపిన భగేలున లీలని గుండెవారయో
లంజెలపొందు లింతలఁతులహృదయాంతమునం దలంతురా.

క. అచ్చిక బుచ్చిక లప్పటి, మచ్చిక వెచ్చకుఁడు గామి మచ్చరములపై
యచ్చక యిచ్చిన విటుఁగను, విచ్చి కనుట సొమ్ము సుమ్ము వెలవెలఁదులకు!

- పీ. పడపుఁ బూఁబోఁడికి బత్తి యెదురుచుక్క పణ్యాబ్జపాణికి బాస దవ్వు
వెలవెలందికివిటవీడ్చిపై దయసున్న వారవామాక్షికి వావి తవళి
పెల్లాటకత్తియ కెల్ల నంటు హుళక్కి గణికామతల్లికిఁ గాని వావి
లంజకు మర్యాదలాగు దుత్తారంబు నేశ్యకు సత్యంబు వీఁక దుద్దు
నాగవాసంబునకు వతఁనంబు టక్కు, నూళియకుఁ బ్రేమబద్ధు బోగాలపాలఁతి
కిని గృతజ్ఞత యట్టట్టుఁగనుకవెనక, వెనకవలదురూపాజీవవిశ్వసనము.
- శా. వియ్యాలందిన విందు నిందనముఁ గావించంగ నంగళ్యనుం
గయ్యాలయ్యెను నిన్న మాపు గలఁతం గైకొంటి మేల్గాదె మా
యయ్యా! లంపట పెట్టనేల మముఁ జింతాపారసంతాపమై
యుయ్యాలయ్యె మదీయచిత్త మకటా యూరవ్యవంశాగ్రణీ.
- క. ఈపాపఁడు నీకొమరుం, డాపణపణనిపుణుఁడా ధనార్జనమందు
న్నీపాటి త్రాణవాఁడా, యేపాటి యటన్న వారియెడ నేమందున్.
- క. అనిపలుకు తండ్రివచనము, చెనఁటితనూభవున కింత చెవిఁజూరదాయెన్
మన సాఘనసాంద్రకచా, వినయోక్తులచేనుమేయ విడుచుటవలనన్.
- నీ. తఱుకురుమాలులోఁ దాయతుల్ గానరాఁ జెంప దుంపెసలారు సిగరుటంబు
చిటిగొరిజెలు దాటి జీరాడు ములగపూవన్నియ కండువా వల్లెవాటు
నుదిటి నెన్నడుచక్కి నుదిటించి విరిమించ దిద్దిన నెలవంకతీరుబొట్టు
మునివ్రేళ్ళఁ దగిలించుకొని చురుక్కునఁద్రొక్కు సకళాతుముచ్చెల జరుగుటెక్కు.
చెక్కుటద్దంబునకునొక్కు నుక్కుగోరు, బెదవిపయికెక్కు పలునొక్కు పెక్కురేఁగ
గల్గిచల మెచ్చ యమ్మచ్చెకంటి మెచ్చ, వాడబచ్చిగఁ దిరుగాడు కోడెబచ్చు.
- నీ. కంతపీఠికఁ బేరుగావైచి మెలిగొన్న తెల్లని యొంటి జందెంపుఁ బోఁచ
నేవళ మందంపు నెఱిపూత గందంపు దాఁపలివలెవాటు దసిలుసేలు
పటికంపుఁ బిడివంకిపైఁ గట్టు మొలకట్టు బిల్లతోఁగనుపట్టు చల్లడంబు
వాడ పోడిలుమెచ్చ వన్నెపచ్చడమిచ్చి తాఁగొన్న గిటుకుటద్దంపుబోడు
వీటవిటకోటి యడగని వీడెమిచ్చు, బుడుత మిడుత యొనంగుచే వూన్కిపికిలి
చికిలిపలుకుంచనపుఁ దల్కు వెకలిసకుల, గూడితిరుగాడుఁ దొడగన్న కోడెకాఁడు.
- ఉ. తేజనభాజనంబుఁగొని తిన్నని యాకిడి యన్నమాజ్యమున్
భోజనయోగ్యశాకచయమున్ నయమానిన నూపముం గరం
భోజనవీనతక్రిదధి ముఖ్యములొప్పుఁ బురోహితుండు దేఁ

భూజన మెంచు నంచపుడు భుక్తిఁ గొనుం గణికాకుటీతటిన్

క. తిట్టని చుట్టము దోచని, బట్టుం బచ్చనిభుజంగి బచ్చిరువారం,
బిట్టారజనని యొంటరి, నెట్టియెడంగనము నెట్టియింపెట్టిదియో.

గీ. తల్లిదండ్రిలు నిల్లండ్రి నెల్లకడమ, కాసువీసంబు చోటుల మోసపోవ
నేడు రేపను వగలేని నీటుకాని, పినివిడనాడ కుండిన వేగదనుచు.

నీ. చేరొక్క మెత్తి కుబేరునంతటివానిఁ గాపుఁజేసి గడించు కసిరువాటు
కలనైన నన్యకాంతకుఁగాని కాపును గనువేసి విటునిఁజేసిఁ గయాళి
యేఁచి పల్లము దోచి గోచి చేతికినిచ్చి చిటుతసన్నాసీఁ జేసిన పిసాళి
యవలోకములఁదేల్చి యలద్వితీయ వసిష్ఠ శిష్టుని భ్రష్టు చేసిన బజారి
బిగిసి కూర్చున్న కోమటి బిడ్డఁజూచి, బొమలుముడివెట్టి వలదన్న పుత్రిఁదిట్టి
తారసిలిరోసపుఁగడంకఁ దలవడంక, ననియె నప్పుడు పణ్యవృద్ధాగ్రగణ్య.

గీ. పున్నమ యమాస యనుగడులెన్నిచెల్లె, మొన్నటికి మొన్నటంటివి నిన్నఁటికిని
నిన్ననాయెను నీయివియెన్నఁడింక, తవళిదుత్తార నిన్ను వీడకతరంబె.

గీ. జోకఁబదియైదు లీకున్నఁ గోక యొకటి, కాకయుండిన నొకమేక లేకపోయె
రూకరుఁడైన నీవలెఁగాక వట్టి, రాకలకుఁ బిల్చువా గణికాకులంబు.

క. సిగ్గుగల నెట్టియనుచుం, దగ్గఱనిడుకొన్న కూతుఁ దడవకయుష్వం
గుగ్గిళ్ళముక్త కొనెడి ని, న్నెగ్గాడిన కొదువ మాది యేమనవచ్చున్.

క. ఏమీ మాసొమ్ముల కొరుఁ, డేమనునో పచ్చపైక మిచ్చుటకలదా
కాముని పున్నమ నుండియు, గోమటియుం జూచిచూచి కొమ్మనగలఁదా.

క. పెస లరపడెడుం బడిమెడు, పసుపున్ నేబెత్తు శొంతి పడి వసచిదరలో
గసగసలు సెనగపప్పొక, యిసు మంతయుఁగాక పైకమిచ్చుట కలదే.

క. దివ్వెలపండుగకేమో, దువ్వట మిచ్చితివి దాచదోసము కలదా
తవ్వెడు బియ్యము వల దొక, రువ్వైన నొసఁగనిచోటు రూపం గలవా

క. బంగారు వంటి బిడ్డ మ, ముం నైకొన దీవు వలల ముంచుటచే మీ
యంగడికి వచ్చు జోగులు, జంగాలేమందు లొసఁగి చనిరోనీకున్

క. అంగడిఁ బెట్టెదు మూల న, డంగిన వేశ్యలను వైశ్యుడవు గనకొయీ
దొంగవగ నోరు వెక్కస, పుం గోమటి రొక్కమీక బోనేయఁడుగా.

ఉ. అన్నకుఁ దండికంబికకు నక్కకుఁ దెచ్చిన వక్కలాకులుం
దిన్నఁగ వెచ్చపెట్టి గృహదీప మొకించుక యాటఁజూచుచున్

- సున్నము పాటవైచి వడిఁ జూపినచో జగడించు కూటముల్
కన్నకరాబి నీకుఁ దగుఁ గాక కటా జగలంజ కేటికిన్
- సీ. సోదనయొకపడి చూపి యప్పుడ మార్చి వేటొక్కపడిగొల్చు వెరవు గనుటా
పరకపాతిక గాఁగఁ బడిగొల్చి యాపడి పాతిక పరకగాఁ బొధిగనుటా
యెత్తుఁదూఁచినచో నె యింత తక్కెడకొల మలుచుట్టుకొనితూఁచు మాటగనుటా
సరకెత్తునకునుగొంచకతూఁచియును మ్రొక్కునటులఁదూఁచిభ్రమించుహరువుఁగనుటా
కటకటా నీకు వేడుకకాని వగకు, నెంతదూరంబు నుసలించకిల్లువెళ్ళు
పీఁచమడఁతునో కోమటికోఁచయనుచు, వెలవెలఁదితల్లి మెడవట్టి వెడలఁదోచె.
- క. తోపువడి లోనఁ గ్రొమ్మరు, కోసంబున గుడ్ల నీరు గ్రొక్కుచుఁ బూర్వా
టోపంబు విడక గణి కాం, బా పరిభవ మింత బయలు పడ నీక యొగిన్.
- మ. నిలుచున్ వాకిట మల్లి పంచకడ తిన్నెంజేరు నందెవ్వరే
వెలివెళ్లం దనుఁ బిల్వవచ్చిరని భావించు నిర్దాశం దుదిం
జలియించుం దిరుగం గనుం బరుఁ బిలన్ సంధించి నన్నా యనుం
గలివోయన్ మఱి యుట్ల వంక గనుటల్ గన్పించె వైశ్యుం డటన్
- మ. వెడలం దోచినఁ జూచినే వెడలినన్ వేటొక్కఁ డత్తున్ విటిన్
విడరా దెక్కడనైనఁ దెత్తునని తండ్రిందల్లి నాఁడింటి కం
గడికింజేరఁగ నీమిఁజేసి శ్వశురాగారంబునం గమ్మలుం
గడియంబుల్ ముడుపెత్తి తోంటియటులం గాణిక్య పీఠిం జనన్
- క. అల్లంతట నూరవ్యజ, తల్లజుఁగని పల్లవీ మతల్లిక యనుఁగుం
దల్లి విటభల్లి రా యటుఁ, దల్లి పదాగ్రమునఁ దలుపుఁ దటుకునవైచెన్
- గీ. వైచి లోని కరుగు వాకిలిఁగన మళ్ళు, గడియ టిగిచి మరల గట్టిసేయు
బట్టి గుత్తవగను సెట్టి యెక్కడఁ జొచ్చి, వచ్చునో యటంచు నిచ్చఁగొంకి
- క. కడియాల జోడు విటుచే, ముడుపుం దలుపోరఁజూచి ముదిముదిత వడిం
గడియ సడలించి బెడగొం, దెడి పీఠికవాటమింత దెఱచుచునంతన్.
- క. నీవా! నీవనియెఱిఁగిన, నావంటిది తలుపువైచునా! యల్లా
కోవెలబాపడటంచున్, భావించితిదేవరాస బంధునిధానా.
- క. పైఁడివగలేనివేడుక, కాఁడై వడతునుక వోసె కానుకలంచున్
వాఁడొక డీకడదినముక, యేఁడై యెడఁదాక నాగ్రహింపఁగ వలసెన్.
- క. ఇన్ని దినంబులుచూచితి, వెన్నఁడు నీకడ్డ మొక్క యించుక కలదా

యిన్నాతి యింటికిడపటి, చిన్నది నీకెడమె వింతసెట్టివె మాకున్.

క. నీపై క్షే వాకోపము, చూపితఁ గద వెనుకఁ గడుపు చుమ్ముట చుట్టెన్
బాపంబుఁ గట్టుకొంటిఁ గ, దా పడుచాయంటిఁ బిలిచి యడుగుము దాన్.

క. నీదండ నాడినది నో, రాకెళమువా రెఱుంగరా యిచ్చకమా
మాడేవరరఁగుమోఁద మ, హోదరమునఁ బూజసేయ నర్హుడవు చుమి.

క. ఈయిల్లు నీదు సొమ్ముని, యాయిల్లుని లోనియింటి కటఁగొనె చనుచోఁ
జేయిచ్చెఁ గూఁతుమాటకుఁ, జేయిచ్చెం జేతిసొమ్ము చేతికొనంగన్.

క. ఈతనిపైఁ గూఁతుర నీ, వీతఱి చయదాన నగుట యెఱుంగఁగ నచ్చెన్
రాతిరినుండేయుఁ గింటిక, యోతుది నిదురెఱుంగవే కదో యనినంతన్.

ఉ. అక్కరినాత్తురాలు వెలయాలు భుజంగు నిజాంబికా భుజా
భాక్కరు రొక్కరూక లిడు బచ్చుఁ గవుంగిట గుచ్చిగుచ్చి ని
చొక్కపుఁ జెక్కుటద్దములఁ జొక్కుచు నీడలు చూడకున్న నాఁ
డొక్కయుగంబు తాపకివియోగ మయోపవియోగజింపఁగన్.

నీ. ఓరోరి నావేలికొక్కింత యుండనీనాయని బటువులు నాఁచుకొనియెఁ
బిల్లలమెలనూలి యల్లిక వింతంచుఁ దాగట్టుమెలనూలు దక్కఁజెనఁచె
యిదికుత్తి కంటెన నింతులెంతురటంచుఁ జెవులచొకట్లకు జిగురువైచె
నీపూటకే కట్టిక్షేప యిచ్చెద నంచుఁ దెలిపావడము కట్టుదిగిచివైచెఁ
గడవకూడునుబెడిదంపు గావుపోతు, పోతురాజన్యకంచును జేతివల్ల
వల్లము నడల్చి యుల్లము కల్ల కూఁచ, కూచముట్టుగదోచె నన్యవిద యతని.

ఉ. దోచినముల్లె గాటగుట దోచిన మాయెదురింటిదానిపై
రేచిన మాపులేమి తుది రేవగలచ్చట రచ్చలేమి చే
చాచిన నిచ్చులేమి యిటఁ జాలును మీరటకే చనుండు నో
రాచిన సిగ్గెఱుంగ వని యాగణికాంబ కృథావలంబయె.

గీ. దొమ్మరులవీడొ పల్లికూటమ్మ మయిల, సంతో బెస్తలసాలా జాజంపు గట్టొ
రచ్చకొట్టంబొ తనమందిరంబు నీకు, గజిబిజియిదేమి నీనేస్త కాండ్రు నీవు.

క. ఆచార్యపురుషులార్య సు, ధీచందులు జపితలంబ్రతిష్ఠితులు యతు
లాచకొమాళ్ళును నిన్నుం, జూచిన మందాక్షు లెట్లు సుడియుదురిటకున్.

ఉ. పట్టపగళ్ళు రే లిచటఁ బాయక యుండెదు మంచివాడవే
చుట్టమువచ్చుటెట్లు నినుఁజూచిన నీగొడవేల కట్టుకో

బట్టయినట్లొ కూరకొక పాతిక కాసులొ యెట్టిగొడ్డు తా
కట్టని తాడనాన్నదక్కకాటిక చేటికఁగన్ను గీఁటినన్.

క. పెద్దాపె కోపమాటిన, నిద్దట మరుదెంతుమని బహిర్వాప్సేదిం
దద్దుర్నదు నిడి చేటిక, బద్దులపుట్టిక కవాటబంధ మొనర్చెన్.

క. అంటి కిరాటుఁడు విటుఁడై, యింటికి గాకెల్లధనము నిచ్చియువెలవా
ల్లంటికిఁగా కప్పంటికి, రెంటికిఁ గొఱగాని తొంటి రేవణుఁ డయ్యెన్.

ఉ. తల్లడమంది పల్కు విటతల్లజుఁడెల్ల జగంబెఱుంగఁ దా
వల్లముచేతికిచ్చినను వల్లముసుమ్మన దంతెకాదుపో
కల్లలపుట్టినిల్లు మఱికల్లరి పల్లవపల్లవీఛురిన్
దల్లిని జేయవచ్చునె విధాతవృథా తరుణీమతల్లికిన్.

మ. ఒకనాఁడైన నభీష్టవస్తు విదితేవో యన్న తేదంటినో
యొకవేళం దనుదోఁచి నీచగృహకృత్యోద్యోగము నేయనో
నికటక్షోణి నిజాంగరక్షణకు మున్ దేవశృకున్మొక్కనో
యకటా! యీజరతాధమాధమకుఁ గోధావేళ మింతేటికిన్.

క. కడియం బీనోపుత్తడి, కడియం బడిగినను దేనొ కంటెయుఁ గొననో
మడియవగనొత్తువాకిట, గడియ బిగించెన్ ఫలించెఁగద యనువేళన్.

సీ. వెనువెంట నొండొండువిరిరాల నరజాఱు వేనలి మూఁపుపై వీయమంద
మెఱుఁగుగమ్మలడాలు నెఱిమించుటద్దంపు నిద్దంపుఁజెక్కులునీటుఁజూప
సందిటియపరంజి జాజికాయలచేరు జమిలితాయెతులతో జతపహింపఁ
గుచ్చులదారంపుకొనతోడ నరిగంచుపైతాణినెఱికపైఁ బరిధవిల్ల
నిఱుకుఁజనుగుబ్బకవ పైఁట నొఱపునెఱప, సన్న కాటుకచుక్క బొట్టన్నగొలుప
నిగనిగనిమేన నలుఁగిడ్డమ్మగమదంబు, బుగులుకొన నిల్లువెడలె నప్పవ్వబోఁడి.

చ. వెడలి విలోకడంబరము వెంబడినిం బడి యంగహావపుం
గడలి మునింగి పెంపుడు మెకంబులమెండున మిండపైకపుం
దుడుములురాఁ గలానిధియు దొంటిగతినైనుడాయ డాసె న
య్యుడునఖరాశిఖామణి రఘూధ్వహమాహన గేహదేహళిన్.

గీ. అప్పు డప్పల్లవాగ్రిణి యప్పడంతి, యెప్పడరుదెంచి తనదుమోమెత్తికనదు
చెప్ప దుడిగంబు ముదిగోదచీదరేఁగి, చెప్పియీరాజముఖియోజఁ జెఱచెనార !

ఉ. ఆటఘటించి ధూర్జటిశరాననశాసనవాసగమ్యమై
పైఁట నడల్చి గట్టిసగపట్టునునుంజనుకట్టు కట్టఁచో
గాటపుతక్కిజారుదొడికాసెపుదట్టి బిగించుచోననుం
బాటలగంధి చాఁటు తెఱవట్టుటకుం బిలదాయె దైవమా.

ఉ. చేటియుఁ దమ్ముఁ డిచ్చటికిఁ జేరరు నాకిది వేళనేఁడకో
లాటము దీరి దేవరకు నత్తటి నీగొడుమెత్తిహత్తితా
లాటపుఁ బాటవాడి నిలయంబునకుం జనుదీనివెంట నీ
పూటకుఁ గాసెమోసికొని పోయినఁ జిత్తము మెత్తనయ్యెడున్.

శా. అంచునా)యిడి వన్నె రాఁబులుగుతేఁడాసీనులూతల్లొనం
బంచాన్యంబులడుల్లుపాఁపదొర గా)మ్యబ్రహ్మచారులువా
లింఁచం బచ్చనపా)త లూడిపడు మేల్కల్లుజ్జ మన్యంబులౌ
చంచద్వాహము లుంచు మంటపముపంచంజేరి విశ్రాంతుఁడై.

మ. నలినాక్షుండు సడల్చు నెండు విరిదండ ల్లట్టిగాఁగట్టి దాఁ
దలకుంగొంత తలాడఁగా నడుముహత్తక మెత్తనై చిత్తమ
త్తలిరుంబోడికిఁ నత్తరించి కలవిత్తంబెల్ల హత్తించితిన్
దలిదండు) ల్వదండు) దాని వలవంతంజింత యింతాయెఁగా.

శా. నేనాద్రావ్యమువెట్టి గట్టిగుడియేనీకట్టినట్లాయెనా
కానీ మీకు మణీకిరీటముఖ కైంకర్యంబుఁ గావించుటో
యానారీమణి కిచ్చుటల్ త్వదనుకంపానహుకాఁ డైతింగదా
యేనాదేవర మాయ దాఁటుటకుఁ దండీ! జానకీ వల్లభా.

ఉ. ఏటికి మిమ్ము దూఱనని యింతియుఁ దాఁదలగంద నాఁటికి
న్నేఁటికి మీగుణం బిటులనేకద యుండునటంచు నెంచఁగా
నోటికిఁ గంటినో వలదు నూటికి నొక్కటియైన నీకత
ల్లాటికి వింటినో రఘుకులప్రవరా యని కన్నుమూయఁగన్.

సీ. కరమబ్బు కరిమబ్బు మెఱుగుబ్బు మయితోడ నరిమిన్న నెఱిబన్న సరముతోడ
నలవాటుగలనీటువలెవాటుపటితోడ సిరిగప్పు నెఱికొప్పు విరులతోడ
ననిశమ్ముఁ గనుదమ్ములను జిమ్ము దయతోడ జగచందుజిగించిందు మొగముతో
దనడాకడను జోకఁగను కోకకుచతోడ విలుజోడు బలుజోడువెన్నుతోడ

జవనజంఘావిలంఘిత స్తవనభవన, భువననిధిరాజవననసంభవునితోడ
 భద్రతరకీర్తిశ్రీరామభద్రమూర్తిక, యతని కలలోన నెదుటఁ బ్రత్యక్షమయ్యె
 గీ. ఇట్లుబ్రత్యక్షమగుతండి కెరఁగిలేచి, గాఢరూఢస్వభావంబుఁ గడచిరాము
 హస్త మొకయింత మస్తవిన్యస్తమగుటఁ, బ్రతిభవాస్తవ్యుఁ డిట్లుని ప్రస్తుతించె.
 దండకము :—శ్రీరామభద్రాయ లీలాసముద్రాయ సంభద్రశుంభద్రసాపాంగశం

పాయ భృత్యన్నిలింపాయ తీవ్రాంశువంశాణకవాధీశర కాశశాంకాయ భావత్క
 లంకాయ గాధేయనీతార్చనాభోగసంబంధగంధసౌజ్ఞోనీలనీలాంబుముక్తినిభాం
 గాయతేజోపతంగాయ కుప్యత్ప్రతీయాదృగక్షిప్రకాశప్రతీకాశపన్నేత్రనూనీటుక్
 టుంబప్రతిష్ఠాకృతిశ్రేష్ఠపాదాంబురుట్పాంసులేశాయధాతీతలేశాయదుర్వారవోర్ధ
 ర్వభగ్నీకృతాఖర్వపూర్వోత్తరస్వామికోదండదండాయ జన్యప్రచండాయ సీతా
 హ్వయప్రేయసీతారకాపూణకాకోరకాప్తాయ దాసాత్కసుప్తాయ శర్వద్దశస్యం
 నాజ్ఞాపిరుప్తిప్రియాసిద్ధబద్ధప్రతిజ్ఞాయ భాషానునోజ్ఞాయ జాతాపరాధాల్పమేధ
 స్ఫురాధీశ భూరక్షణక్షోణీదృక్కోణదీప్యతి తీక్షణాయ పంకేరుహాయ మారీచమా
 యాచమత్కారధిక్కారనిర్మీచనారాచలాభేటకాచార చామికరాహార్యచాపా
 య చంచత్కలాపాయ సుగ్రీవసంస్థాపనపోల్లలద్వాల్బ్యరఃపీఠశాణోషలోత్తేజతా
 న్నేకహస్తాయ కారుణ్యశస్తాయ సౌదాంధసాద్యజ్జ్వలచ్ఛింధుసంధానకృత్కంధి
 రాడ్భంధ సంబంధ సేతుప్రసిద్ధ ప్రబంధప్రణీతప్రబంధాయ సత్కిర్తిగంధాయ
 శక్రాద్యనిద్రాణ విద్రావణామోద విద్రావణశ్రావణస్వభానిర్భిద్యుభజావల్లివేల్ల
 ధనుర్జానిరాతంకటంకార ఘోరాయ శంకావిమూరాయ లంకాధినాథాయతాక్షీ
 ణదాతాయ ణీవల్లభక్షేణి భృత్పాటనాక్షయ్యరక్షఃకనిష్ఠాగరిష్ఠాయ నిష్ఠాయ నైకే
 తనాస్తోక రైకేతనానేకసానేకరానేకలోకైకసంశ్రికసానేతసీతాసతీసక్తపట్టాభి
 షిక్తాయ గోత్రాపరిత్రాణ వాల్మభ్యలభ్యాయ భాస్వత్కులేభ్యాయ సంరక్షితాత్మీ
 య సంకీర్తనాభ్యాసరోభ్యస్యసభ్యాయ నేమేశనాభ్యాయ తుభ్యంనమః

క. అనివేడ్క విట్కులాగ్రీణి, వినుతింప నివిని వినీలవిమలాంగఘనా
 ఘనసంపన్నస్వర్ణ, స్వనవాంశుకుఁ డంశుమాలి వంశజుఁ డనియెన్.

శా. వత్సా తొల్లిటికంటె దివ్యమణినవ్యద్రవ్య ధాన్యాదులుం
 ద్వత్సద్భంబునఁ బద్మపాదుకొనుఁ జింతల్కాను మత్సాధరం
 గత్సేవైకకిరీట పీఠముఖ కైంకర్యంబుఁ గావించి నీ
 వుత్సాహంబున నుత్సవంబుఁ గనుమా యుత్సంగజాతాగ్రీణా.

క. అని యానతిచ్చి మచ్చిక, జనకతమాజాధనేత చనఁగ్రుక్కనమే
లక్కిని చెక్కులఁ జాల్గొని తన, కనుఁగవ మోదాశ్రితాశ్రికణములు గురియన్.

శా. సంధాతన్న వధాతటిచ్చపలవేశ్యావశ్య దుస్సంగ సం
బంధంబుల్ దెగటార్చికూర్చితి బలిప్రహ్లాదుల న్నేడునా
బంధుల్లానిట నెందు నేర్చితో విపద్బంధుత్వ మోతండ్రి కి
స్కింధారాజ్య రమాధురంధరిత సుగ్రీవా రఘుగ్రామణీ.

మ. అనుచుం గోవెలకేగి దేవమణికి కిన్నామ్రాంగచండ ప
ణామనుతుల్సేసి గృహంబుఁ జేరి సిరులన్నాతాపితృ స్వాంతము
ల్దనియించెం జనులెంచ నద్భుతమహాత్మానాంబు సంధిల్లన
ద్దినమూరెల్లను నొడ్డగిల్లఁబడ్డీర్తించెంగిరాటాత్మజున్.

మ. శతమన్యుప్రముఖు ల్విరించినభకుం జందెంతు రాబ్రహ్మయ
చ్యుతుసేవింపఁగవచ్చు నట్టినలినాక్షుం డింటికి న్వచ్చి నన్
శ్రితదేవుం దయదేర్చునేను నిను బేర్కొంటిన్ భవన్కందిరా
గతిఁగంటి న్యతివంటివాఁడ వనుటల్లాచెం గిరాటుండిలన్.

శా. కట్టించె న్భరతాగ్రజన్మనకుఁ బాకారావళు ల్లోపురం
బొట్టించె న్నిఘనతకుం బడితరం బొప్పంగ ధాన్యాదులం
బెట్టించెన్ ద్విజకోటికి న్నిఘపతి పీత్యర్థమై సత్రముల్
ధట్టించె న్బలిబాదరాయణులఁ దద్భక్తుండు తత్వంబునన్.

గీ. ఔర శ్రీరామ కైంకర్యహార్యవార్య, చర్యయెట్టిదో గాని యయ్యర్యతనయ
పుంగవుండాయురాఠోగ్య భోగ్యభాగ్య, పుత్రపౌత్రాభివృద్ధిచే బాలుపుఁగనియె.

క. మొదలఁ గలానిధిచరితముఁ, జదివిన పాసినను వినినఁ జతురుం డతిసం
పదఁజెందు నున్నవమొందు, న్నదియందుం దురితమునకు మఱి చొరఁ డెందున్.

వ. అని శుకయోగీందుఁ డానతిచ్చిన బహుశాశ్వచరిత్రంబుఁ బరీక్షించి పరీక్షిన్నరేం
దుఁడుపరమానందకందళిత హృదయారవిందుండయ్యె.

శా. రాజీవాయతలోచనాజననవప్రద్యుమ్న ప్రద్యుమ్నవి
భాజన్కందిర బాంధవాలినలినీపద్మాప్త పద్మాప్తవి
తాజాగ్రత్కరుణాప్త సప్తవిధసత్సంతానసంతానధా
తీజాలామితవిస్మరదిగతరణశ్రీవాస శ్రీవాసవా.

క. దామరలవంశసోమా, సోమధనుర్విజితధైర్య సుస్థిరధామా
ధాను విజృంభణభీమా, భీమాగ్రజరాజమాన్య పృథగుణధామా.

స. తస్మాహ. వాసవాంబరాంఘ్రిభక్తపశమనోజ్ఞభాసురా

భాసురారి వరతురంగభారీకీర్తివాసవా

వాసనాదికోభితగుణవారసుమహిమాసమా

మాసమాజవిభవదీప్తమాననీయవాసవా.

గద్య. ఇది శ్రీమద్వేంకటేశ్వర నమగ్రకరుణానుగ్రహశాశ్వతైశ్వర్య ధుర్యతామ
హేశ్వర యాపరేఖావిజితరతీశ్వర సరసనంగీతసాహిత్యసకలకలాపితక్షణ సమాశ్రితివి
ద్యత్కవిరక్షాదక్షవీక్షణ యినిగెలగోత్రసావన పరిపంధిరాజకల్పితపాదసేవన దామర
ల వేంకటాధీశపుత్ర చెన్నభూపాలకకలితసాభాత్రిగురువమాంబాగర్భశక్తిముక్తాఫ
లగురుతనజనంభవాభవశేషభాషామనీషాబల ప్రతిదీనాగతార్థి జనవరప్రదాయక శ్రీవేం
కేశ నాయకప్రణీతంబైన బహులాశ్వచరిత్రంబను మహాప్రబంధంబున సర్వంబును పంచ
మాశ్వాసము.

సమాప్తము.

శ్రీ వేంకటాచలమఠాధ్యక్షులు
విభాగము ప్రధానము
విభాగ పంఖ్య